

Raportointi & hyvä hallinto

BALANSSI

2/2013

Millä mallilla yritysten
eettiset raportointikanavat
ovat Suomessa?

40

Ohjeistus

toi ryhtiä
riskitiedottamiseen

32

Miten varautua
kirstyvään
osinkoverotukseen?

22

Kevään yhtiökokoukset
pitävät Kim Lindströmin
liikkeessä

UUSI VERKKOKIRJAHYLLY, ALASI AMMATTIKIRJAT VERKOSSA.

Sanoma Pron ammattikirjat nyt käyttöösi verkossa – milloin tahansa ja missä tahansa. Kirjahylly täydentyy jatkuvasti ja hakutoiminnolla löydät haluamasi tiedon nopeasti.

Sanoma Pro Verkkokirjahyllyn aihealueet:
Taloushallinto, Yksityisoikeus, Julkisoikeus, Esimiestyö.

Tutustu ja tilaa ilmaiset koekäyttötunnukset
sanomapro.fi/verkkokirjahylly
Kysy lisää myynti@sanomapro.fi, p. 020 391 000.

BALANSSI

Raportointi & hyvä hallinto

2/2013

HAASTATTELUSSA

- 8 **KIM LINDSTRÖM**
Kaikki hyöty irti yhtiökokouksista
- 12 **MIKA ILVESKERO**
Puheenjohtaja on paljon vartija
- 15 **JUKKA VATTULAINEN**
Tilintarkastaja yhtiökokouksessa – taustalla vai framilla?
- 54 **JAMES DOTY**
Tilintarkastuksen laatu ja uskottavuus

HALLITUKSESSA NYT

- 22 **MARKKU JÄRVENOJA**
Miten varautua osinkoverotuksen kiristykseen?
- 24 Hallitusten katseet strategiassa ja taloudessa
- 27 **ALPO SALONEN**
Tilintarkastaja avaa uusia näkökulmia hallitukselle

TILINPÄÄTÖS

- 32 **ANTTI MIIHKINEN:** Ohjeistuksella tasokkaampaa tiedottamista riskeistä ja IFRS-siirtymästä
- 50 **KARI LYDMAN:** Käyvän arvon rahasto ja rahoitusvälineet kaupankäytisalkun ja KILA:n näkökulmasta

CORPORATE GOVERNANCE

- 18 Yhtiökokouksissa askeleita monimuotoisuuden suuntaan
- 40 **HELI KORTESALMI:** Whistleblowing – yritysten eettiset raportointikanavat Suomessa

SISÄINEN TARKASTUS

- 44 **EILA KOIVU:** Standardimuutoksin vahvistetaan sisäisen tarkastuksen roolia lisäarvon tuottajana

NEXT GENERATION

- 38 **MIKKO KUITUNEN**
Toisinajattelija takoo tulosta

Kim Lindströmillä on selvät nuotit yhtiökokouksessa. – Haluan tavata johtoa ja hallitusjäseniä, joiden tulisi olla sijoittajien jututettavana.

AJANKOHTAISTA

- 56 Suomalaisille yritysvastuu-raporteille tarjolla kansainvälistä näkyvyyttä

HISTORIA

- 58 Tilikirjojen kansiin tallentui keskiaikaisia lauluja

VAKIOPALSTAT

- 7 **PÄÄKIRJOITUS:** Reviisorit eivät halua verottajan lisäresurssiksi
- 17 **OLAVI ALA-NISSILÄ:** Korruptio on likainen vero
- 20 **UUTISET**
- 29 **VEROTUKSEN VIISARIT - TERO HONKAVAARA:** Verojytkyissä kokonaisuus ratkaisee
- 30 **PYKÄLÄPILOTTI**
- 36 **AKATEEMINEN VARTTI**
- 48 **SECOND OPINION - LASSE ÅKERBLAD:** Uuden aikakauden kynnyksellä
- 57 **KIRJOISSA JA KANSISSA**

Miten rukouslaulujen pergamentit päätyivät tilikirjojen kansiksi?

58

Metsään meni – innovaatiomallia Amerikan tyyliin?

Menestysreseptin salaisuus: lupa epäonnistua isosti veronmaksajien piikkiin. Kyse on USA:ssa yli 50 vuotta hyödynnetystä korkean riskin ja korkean tuoton innovaatiomallista, jonka lopputuotteita ovat mm. internet ja itse itsensä taskuparkkeeraavat autot. Innovaatiojärjestelmäämme uutta puhtia kaipaava ETLA kysyy, onko veroeuroilla varman päälle pelaava, epäonnistumisen pelkoa poteva Suomi valmis korottamaan panoksia uusien mullistavien palvelu- ja teknologia-avausten synnyttämiseksi kansantalouteen.*

* Tahvanainen, Antti-Jussi ja Seppälä, Timo (1.3.2013). "Tarvitseeko Suomi radikaalimpaa innovaatio-mallia?". ETLA Muistio No 8. <http://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-8.pdf>

TILINTARKASTAJIEN TUTKINTOVALMENNUS

Tilintarkastajien tutkintovalmennuksessa on painopisteenä valmentautuminen KHT- tai HTM-tutkinnon suorittamiseen. Koulutus on kehitetty KHT-Median, suurimpien KHT-yhteisöjen ja HTM-tilintarkastajat ry:n yhteistyönä.

Tutkintovalmennus koostuu etätehtävistä sekä useammasta koulutuspäivästä, joista voit valita koko paketin tai haluamasi yksittäiset moduulit. Valmennuksessa on KHT- ja HTM-tutkintoihin tähtääville osallistujille yhteisiä ja erillisiä koulutuspäiviä. Joissakin yhteisissä päivissä on eri tutkintojen näkökulmia huomioivia striimejä. HTM-tutkintovalmennukseen osallistuvat voivat valita joistakin koulutuspäivistä myös vain puolikkaan päivän.

Lue lisää!
khtmedia.fi/koulutus

Hinnat:

- 1 päivä 250 € + alv.
- ½ päivää 150 € + alv.
- Harjoitustenttipäivä 150 € + alv.

Kun otat vähintään kuusi kokonaista koulutuspäivää, saat pakettialennuksen 14 %.

			KHT HTM	
			KHT	HTM
IFRS-perusteet	Johdanto IFRS-standardien perusteisiin	14.3.2013		x
Moduuli 1	Tilintarkastajatutkintoon valmentautuminen, hyvä tilintarkastustapa ja tilintarkastusalan standardit	6.5. tai 13.5.2013*	x	x
Moduuli 2	IFRS-standardien ajankohtaisia ja keskeisiä kysymyksiä	20.-21.5. tai 27.-28.5.2013*	x	x
Moduuli 3	IFRS-konsernitilinpäätöksen erityiskysymyksiä	11.6. tai 12.6.2013*	x	
Harjoitustentti	Valmentautuminen tutkinnon vastaustekniikkaan ja tutkinnossa käytettävissä olevaan aikatauluun	13.6. tai 5.8.2013*	x	
Moduuli 4	Osakeyhtiölain erityiskysymyksiä	12.8. tai 14.8.2013*	x	x
Moduuli 5	Mukautetut tilintarkastuskertomukset ja muita keskeisiä tutkintoaiheita	13.8. tai 15.8.2013*	x	x
Moduuli 6	Yhdistykset ja säätiöt sekä asunto- ja kiinteistö-osakeyhtiöt	3.6.2013		x
Moduuli 7	FAS-konsernitilinpäätöksen laadinta	14.6.2013		x
Harjoitustentti	Valmentautuminen tutkinnon vastaustekniikkaan ja tutkinnossa käytettävissä olevaan aikatauluun	5.8.2013		x

* koulutuspäivät ovat sisällöltään samoja. HTM-tutkintovalmennukseen osallistuvien toivotaan osallistuvan ensimmäiseen vaihtoehtoon.

LISÄTIEDOT:

Maarit Mänttari, koulutuspäällikkö, puh. 09 7552 2032
Birgitta Hirvonen, tilintarkastusasiantuntija, puh. 09 7552 2024

ILMOITTAUTUMISET:

koulutus@kht.fi, puh. 09 7552 2030

Uudet työvälineet

Verosäädökset 2013 Kirja + verkkopalvelu

Tämän kokonaispaketin avulla pysyt ajan tasalla verotuksen muutoksissa koko vuoden!

Teos sisältää kattavasti verolainsäädännön ja muuta läheisesti verotukseen liittyvää lainsäädäntöä, kuten yhtiö ja hallintolainsäädäntöä. Kirjan hintaan kuuluvassa verkkopalvelussa on lainsäädännön lisäksi paljon hyödyllistä oheisaineistoa, kuten verotusta koskevia KHO:n ratkaisuja, KVL:n päätöksiä, KILA:n päätöksiä ja yleisohjeita, direktiivejä, verosopimuksia, EU:n verolainsäädäntöä, hallituksen esityksiä ja verolomakkeita.

1024 SIVUA • 105 € • ILMESTYY 3/2013.

MIKA KALLIO, ARI NIELSEN, MARKO OJALA,
JUHA SÄÄSKILAHTI

Arvonlisäverotus 2013

Käytännönläheisessä käsikirjassa käsitellään pykäläjärjestyksessä koko arvonlisäverolaki. Teos sisältää tammikuun 2013 loppuun mennessä tulleet lakimuutokset ja tuoreiden ratkaisujen muovaamat tulkintakäytännöt.

1000 SIVUA • 120 € • ILMESTYY 5/2013
MYÖS SÄHKÖISENÄ: EDILEX.FI/ARVONLISÄVEROTUS.

ÄIMÄ, ENGBLOM, HOLLA, JÄRVINEN,
RAUTAJUURI, SANDELIN, TORKKEL, KELLAS,
LAMPINEN, LEPISTÖ, NUOTIO, PARONEN

Elinkeinoverotus 2013

Kirjassa käsitellään yksityiskohtaisesti elinkeinoverotuksen merkittävimmät viimeajan uudistukset ja tulevat muutokset. Kirja sisältää runsaasti uutta oikeuskäytäntöä.

700 SIVUA • 120 € • ILMESTYY 5/2013
MYÖS SÄHKÖISENÄ: EDILEX.FI/ELINKEINOVEROTUS.

PEKKA KOKKO, JARI SALMINEN

Velkojana konkurssissa

Kokeneiden pesähoitajien kirjoittama käsikirja antaa käytännönläheiset, tositalanteissa koetellut neuvot konkurssipesän hoitamisen eri vaiheisiin.

250 SIVUA • 71 € • ILMESTYY 4/2013.

VALPURI KULOVAARA

Liiketoimintaa vai ei? EVL:n ja TVL:n rajanveto- kriteerit pk-yrityksissä

Milloin yritystoiminta on liiketoimintaa? Kirjassa on ensimmäistä kertaa koottu tuloverolain ja elinkeinoverolain rajanvetotilanteet ja rajanvetokriteerit yhteen pakettiin.

300 SIVUA • 69 € • ILMESTYY 4/2013.

BALANSSI

Julkaisija

Kustannus Oy Tase-Balans
Toimitusjohtaja Jukka Silvo

Kustannus Oy Tase-Balans julkaisee Balanssi-lehteä yhteistyössä HTM-tilintarkastajat ry:n, KHT-yhdistys – Föreningen CGR ry:n ja Sisäiset tarkastajat ry:n kanssa.

Toimitus

Päätoimittaja Tarja Sviili
gsm 050 566 4793
tarja.sviili@balanssilehti.fi
Fredrikinkatu 61 A, 4. krs,
00100 Helsinki

Toimitusneuvosto

Nils Blummé
Jani Heikkala
Leena Romppainen
Pontus Troberg
Tarja Sviili

Ulkoasu ja taitto

Petteri Kivekäs, Edita Publishing Oy

Ilmestymistiheys

Lehti ilmestyy v. 2013 kuusi kertaa.
Vuosikerta 115,00 € (sis. alv 10 %),
irtonumero 30,00 € (sis. alv 24 %).

Tilaukset

toimitus@balanssilehti.fi
www.balanssilehti.fi
Puh. (09) 694 4064
Fax (09) 694 9215

Ilmoitusmyynti

ilmoitukset@balanssilehti.fi

Painopaikka

Edita Prima Oy

Kirjoituksissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä edusta välttämättä yhteistyöjärjestöjen virallista kantaa.

ISSN 2323-4695

Kansikuva
Matti Remes

Reviisorit eivät halua verottajan lisäresurssiksi

TILINTARKASTAJIEN harteille ollaan surutta kasaamassa uusia velvoitteita valtion verovajeen patoamiseksi ja harmaan talouden kitaan katoavien miljardien eurojen pelastamiseksi. Innokkuus velvoitekuormaa lisääviin avauksiin tietää tarkastajakunnalle harmaita hiuksia.

Kimmokkeen revisorin ”toimenkuvan” laajentamispohdinnoille on antanut hallituksen Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelma. Sen seurauksena parhaillaan selvitetään mahdollisuutta lisätä tilintarkastajan velvoitteita ja vastuuta mm. siirtohinnoitteluun liittyvässä ohjauksessa ja valvonnassa.

Lisäksi harmaan talouden torjuntahengessä Eduskunnalle on jätetty lakialoite, joka säätäisi tilintarkastajalle velvoitteen raportoida talousrikosepäilyistä Verohallinnolle.

Nykyisellään tilintarkastaja on velvollinen ilmoittamaan rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen liittyvistä rikosepäilyistä. Tällaisten toimien jäljet ovat peiteltävissä huolimatta huolellisesti ja hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritetusta tarkastuksesta.

Epäeettisen toiminnan ennaltaehkäisy ja kitkemisen tuleekin perustua yrityksen omaan sisäiseen valvontaan. Johto ja hallitus vastaavat, että yrityksen taloushallinto ja sisäinen valvonta on järjestetty siten, ettei yhtiöstä kulkeudu maksuja toimijoille, joilta puuttuvat liiketoiminnalliset yhteydet yritykseen.

Tilintarkastajan nykyinen raportointimekanismi – tilintarkastuskertomus, tilintarkastuspöytäkirja, muistio ja suullinen palaute – antaa yritysjohdolle ja hallitukselle selkeän pohjan korjaaviin toimenpiteisiin ryhtymiseksi, mikäli tilintarkastuksen yhteydessä ilmenneet havainnot sitä edellyttävät.

Talousrikosten ilmiintajan rooli ei kuulu tilintarkastajalle eikä muitakaan viranomaisvalvonnan piiriin kuuluvia tehtäviä pitäisi säilyttää yrityksen omistajan valitsemalle luottohenkilölle. Tilintarkastajan roolia suhteessa muihin toimijoihin tulee nykyisessä vaatimusten ja odotusten ristipaineessa selkeyttää – ei hämärtää.

Tilintarkastusinstituutio toimii tehokkaasti tuottaen lisäarvoa niin yrityksille, niiden omistajille kuin yhteiskunnallekin. Järjestelmää ei pidä vaarantaa elementeillä, jotka eivät siihen kuulu.

KUVA: ALLAN LEPPINEN

Tilaukset ja lisätiedot

www.edita.fi/verkkokauppa • asiakaspalvelu.publishing@edita.fi • p. 020 450 05

EDITA

LAKITIETO JA KOULUTUS

Kaikki hyöty irti yhtiökokouksista

Sijoittaja Kim Lindström saa yhtiökokouksista paljon arvokasta tietoa. Erityisen tarkasti hän seuraa toimitusjohtajan katsauksia ja hallitusvalintoja.

TEKSTI JA KUVAT / MATTI REMES

KIM LINDSTRÖM ja hänen poikansa **Tom Lindström** omistavat noin 70 pörssiyhtiön osakkeita. Viime vuonna sijoittajakaksikko kävi noin 40 yhtiön yhtiökokouksessa kuulostelemassa, missä sijoituskohteissa mennään.

Harrastajapsykologin vainuakin tarvitaan

– Kiinnostavinta antia ovat aina toimitusjohtajan katsaukset. Haluan myös tavata yhtiön johtoa ja hallituksen jäseniä, jotta voin muodostaa käsitykseni heistä, Kim Lindström sanoo.

Hän yrittää myös aistia, millaisia jännitteitä on ilmassa ja millaisilla äänensävyillä asioista puhutaan. Ja jos joistakin asioista vaietaan, siitäkin voi tehdä johtopäätöksiä.

– Tämä on vähän harrastajapsykologin hommaa, kun asioita yrittää lukea rivien välistä.

Eliittikerhosta massakokouksiin

Lindström on tehnyt pitkän uran arvopaperialan yritysten johtotehtävissä

Yhdyspankin rahastoyhtiössä, Carnegie Varainhoidossa, Norvestiassa ja Fides Asset Managementissa.

Ensimmäiset osakesijoitukset hän teki 1960-luvun lopulla. Ne avasivat nuoren kansantaloustieteen opiskelijan ovet yhtiökokouksiin.

–Yksi ensimmäisistä oli Wärtsilän yhtiökokous. Paikalla oli 30–40 ruotsia puhuvaa arvokasta herrasmiestä ja minä villapaidassani. Muutos noihin aikoihin verrattuna on ollut melkoinen, sillä nyt Wärtsilän yhtiökokouksessa voi olla yli tuhat osakkeenomistajaa.

Avoimempaan suuntaan

Lindström iloitsee, että yhtiökokoukset kiinnostavat piensijoittajia. Massatilaisuuksilla on kuitenkin käänköpuolensa.

– Mitä vähemmän osallistujia sen intiimimpi tunnelma ja helpompaa keskustella johdon kanssa.

Yhtiökokoukset ovat muuttuneet Lindströmin mielestä avoimempaan ja kansanvaltaisempaan suuntaan. Myös →

Kim Lindströmille
yhtiökokouskevät tarjoaa
tilaisuuden tavata yhtiöiden
johtoa ja hallituksen jäseniä.
– Kiinnostavaa antia ovat aina
toimitusjohtajan katsaukset.

piensijoittajien esittämiin kysymyksiin suhtaudutaan nykyisin asiallisesti.

– Ei ole kovin pitkä aika siitä, kun kysyjä pidettiin vielä häirikköinä. Nyt ylimielisyys on jäänyt pois.

Kokousten puheenjohtajat osaavat hänen mielestään hyvin asiansa.

– He pyrkivät olemaan täysin puolueettomia. Kaikki, jotka puheenvuoron haluavat, sen myös saavat.

Asiallista keskustelua – melkein aina

Myös osakkeenomistajat osaavat käyttäytyä. Lindströmin mukaan 90 prosenttia heidän puheenvuoroistaan on täysin asiallisia.

– Toki sekaan mahtuu poikkeuksia. Vaikkapa Stockmannin yhtiökokouksissa aina joku vanha täti pyytää puheenvuoron ja valittaa kaupasta saamastaan huonosta tavarasta.

Lindström on havainnut, että yhtiökokouksissa äänessä ovat samat vakio-kysyjät. Itse hän pyytää puheenvuoroa vain poikkeustapauksissa.

– Silloin kyse on selvästä väärinkäytöksestä tai päätösehdotuksesta, jota en voi hyväksyä. Näitä tilanteita on kuitenkin harvoin.

Tänä keväänä Lindström oli äänessä Alma Median yhtiökokouksessa, jossa toimintakertomus ja tilinpäätös eivät olleetkaan saatavilla kokouskutsussa luvattulla tavalla. Osakkeenomistajien olisi pitänyt printata ne itse netistä.

– Olen käynyt 44 vuoden aikana tuhansissa yhtiökokouksissa, mutta tämä tapaus oli ensimmäinen laatuaan. Sanelin kokouksen pöytäkirjaan, etten voi osallistua tilinpäätöksen vahvistamiseen tilinpäätösasiakirjojen puuttuessa.

Lisää osakkeenomistajaa hyödyttävää tietoa

Yhtiökokousten informatiivisuutta ovat Lindströmin mielestä parantaneet esimerkiksi toimitusjohtajan katsauksen yhteydessä näytettävät videot ja graafiset esitykset.

Hän kaipaa kuitenkin vieläkin enemmän osakkeenomistajia hyödyttävää tietoa.

Lindström toivoo napakampaa otetta toimitusjohtajien esityksiin. – Heidän tulisi ottaa kantaa yhtiön taloudelliseen tilanteeseen ja näkymiin.

Askel parempaan ovat hallituksen puheenjohtajan katsaukset, joita on alkanut tulla toimitusjohtajan katsauksen rinnalle.

– Esimerkiksi Pöyryn ja YIT:n hallitusten puheenjohtaja Henrik Ehrnrooth on pitänyt erinomaisia esityksiä, joissa on paljon kiinnostavaa asiaa.

Toimitusjohtajilla paljon parantamista

Toimitusjohtajat sortuvat Lindströmin mielestä edelleen liian ylimalkaisiin katsauksiin.

– Hänen olisi otettava kantaa yhtiön taloudelliseen tilanteeseen, ei viljellä pelkkiä korulauseita. Hänen tulisi myös kertoa mahdollisimman rehellisesti yhtiön näkymistä.

Yhtiökokouksen tunnelma on erityisen tiheä, jos yhtiö ei ole pystynyt täyttämään osakkeenomistajien toiveita.

Lindströmin mieleen on jäänyt Nokian yhtiökokous viime vuodelta. Silloin yhtiön jyrkkä alamäki kirvoitti paljon vihaisia, jopa aggressiivisia kannanottoja.

– Stephen Elop on mahtava supliikimies, parempi kuin yksikään suomalainen toimitusjohtaja. Hän pelasti yhtiökokouksen vastaamalla useita tunteja kärsivällisesti ja tyhjentävästi jokaiseen kysymykseen. Luulen, ettei Jorma Ollilan kärsivällisyys olisi vastaavassa tilanteessa riittänyt.

Osakkeenomistajille tarjottavat kahvit kuuluvat suomalaiseen traditioon. Lindströmin mielestä paras ajankohta

TOIVOISIN HALLITUKSIIN OIKEITA OMISTAJIA EIKÄ VAIN ANSIOITUNEITA KANSALAISIA.

tälle on kokouksen jälkeen, kun pahimmat paineet ovat purkautuneet.

– Yhtiön johdon ja hallituksen tulisi olla ehdottomasti paikalla osakkeenomistajien jututettavana. Valitettavan usein käy niin, että virallisen kokouksen jälkeen hallituksen jäsenillä on kova kiire järjestäytymiskokoukseen.

Pieni piiri päättää hallituksesta

Lindström valmistautuu yhtiökokouksiin perehtymällä yhtiön tilinpäätökseen. Tärkeä tieto on myös hallituksen ehdotus voitonjaosta.

– Osinkojen suuruudella on merkittävä signaaliarvo. Riihikuivan rahan jakaminen omistajille kertoo usein enemmän kuin mitä johto haluaa yhtiön taloudellisesta tilanteesta sanoa.

Lindströmin mielestä on hyvä, että hallitusvalinnat ovat käytännössä tiedossa jo ennen yhtiökokousta. Hän kaipaakin kuitenkin hallituksen jäsenten paikallaoloa ja uusien jäsenten esittelyä.

– Parhaimmillaan he käyttävät itse puheenvuoron ja esittäytyvät osakkeenomistajille.

Lindström harmittelee, että muilla kuin suurilla osakkeenomistajilla on vähän sananvaltaa hallitusvalinnoissa. Niistä päättää usein pieni piiri, mikä ei johda hänestä parhaaseen mahdolliseen lopputulokseen.

– Joskus tuntuu siltä, että hallitus täydentää itse itseään.

Palkkajohto kaappasi vallan

Institutionaalisten sijoittajien käyttäytymisessä Lindström näkee parantamisen varaa. Suuret omistajat sopivat jo etukäteen asioista, joille annetaan muodollinen siunaus yhtiökokouksessa.

– Hallituksen ehdotus kaatuu ani harvoin. Kun näin tapahtuu, kyseessä on pi-

ristävä poikkeus. Se kertoo, minkälaisen yhtiökokouksen merkityksen tulisi olla.

Jos pörssiyhtiöllä on paljon omistajia, omistajanäkökulma uhkaa jäädä Lindströmin mielestä taka-alalle myös yhtiökokouksissa. Jos hajanainen omistajakunta ei pysty tekemään päätöksiä, täyttää palkattu johto tyhjän tilan.

– Omistajien palkkaama johto on otanut vallan itselleen, mikä on johtanut ylilyönteihin esimerkiksi palkitsemisasioissa.

Omistajien ryhtiliikettä kaivataan

Johdon vahva rooli näkyy Lindströmin mielestä myös hallitusvalinnoissa.

– Hallitukseen otetaan mielellään naapurifirman toimitusjohtaja ja päinvastoin. Silloin syntyy helposti päätöksiä, jotka eivät ole aina omistajan kannalta edullisimpia.

Lindström kaipaa omistajilta ryhtiliikettä. Se edellyttää kuitenkin, että mukaan saadaan eläkevakuutusyhtiöiden kaltaisia suuria omistajia.

– Liian usein eläkeyhtiöiden edustajat tuntevat enemmän solidaarisuutta muita palkkajohtajia kuin omistajia kohtaan.

Omistuksen tulee olla julkista

Ryhtiliikkeen pitäisi Lindströmin mielestä näkyä esimerkiksi hallitusvalinnoissa. Hallituksen jäsenillä tulisi olla yhtiöön selkeä kytkös omistuksen tai muuta kautta.

– Toivoisin, että hallitukseen tulisi oikeita omistajia, ei vain ansioituneita kansalaisia.

Liian usein osoittautuu, ettei niin sanotuilla hallitusammattilaisilla ole riittävästi intoa tehdä töitä tosissaan yhtiön eteen. Kasvollinen omistaja ajattelee

hallituksessakin omaa parastaan, mikä vastaa yleensä myös muiden sijoittajien intressejä.

Pörssiyhtiöiden kotimaisista omistajista Lindström saa nykyisin riittävästi tietoa. Sen sijaan hallintarekisterin kautta osakkeita omistavista ulkomaisista sijoittajista on vaikeampaa saada selvyyttä.

Lindström on huolissaan elinkeinoelämän ajamasta muutoksesta, jossa hallintarekisteri ulotettaisiin myös kotimaiseen omistukseen. Sijoittajakonkarin mukaan se tarkoittaisi ”paluuta pimeään keskiaikaan”.

– On oleellista, että sijoittajat ja yhtiön johto tietävät, ketkä yhtiön omistavat. Hallintarekisteristä hyötyvät vain ne, joilla on jotakin salattavaa. Se suosii sisäpiirikeinottelua ja veronkiertoa.

Tilintarkastaja liian syrjässä

Tilintarkastajille Kim Lindström toivoo nykyistä suurempaa roolia yhtiökokouksissa. He ovat osakkeenomistajien luottomiehiä, joiden asiantuntemus jää nyt kokoustilanteessa pitkälti hyödyntämättä.

– Yhtiökokouksen tylsimpiä kohtia on tilintarkastuskertomuksen vakio-muotoisen lausunto-osan lukeminen ääneen. Osaan sanasta sanaan ulkoa tekstin, joka ei oikeasti kerro yhtään mitään.

Tilanne on muuttunut Lindströmin mielestä dramaattisesti huonompaan suuntaan. Aiemmin tilintarkastuskertomukset olivat yksilöllisiä ja hänestä oli kiintoisaa verrata esimerkiksi saman yhtiön tilintarkastuskertomuksia eri vuosina.

– Sanavalintojen muutokset antoivat mahdollisuuden tehdä joitakin johdopäätöksiä.

Yhtiökokouksessa osakkeenomistajilla on mahdollisuus esittää tilintarkastajalle kysymyksiä. Myös tämän osuuden anti jää Lindströmin mielestä laihaaksi.

– Tilintarkastaja piiloutuu vaitiolovelvollisuuden taakse vähän liiankin hana-kasti. Liikesalaisuuksia ei tarvitse paljastaa, mutta hänen toivoisi uskaltavan kertoa asioista hieman avoimemmin – etenkin jos yhtiöstä on hyvää sanottavaa. □

Puheenjohtaja on paljon vartija

Pörssiyhtiön yhtiökokouksen läpivienti hallitusti on vaativa urakka. Siksi puheenjohtajan tehtävään pyydetään usein Mika Ilveskeron kaltainen kokenut juristi.

TEKSTI / **MATTI REMES** KUVAT / **OLLI HÄKÄMIES**

MIKA ILVESKERO on yhtiöoikeuden asiantuntija ja hänen työtehtäviinsä kuuluu yhtiökokousten puheenjohtajana toimiminen. Viime vuonna Castrén & Snellmanin asianajaja veti puhetta kolmen pörssiyhtiön yhtiökokouksessa.

– Tänä vuonna pörssiyhtiöiden lista kasvaa todennäköisesti hieman. Lisäksi saattaa olla, että johdan puhetta myös joissakin ei-listattujen yhtiöiden yhtiökokouksissa, Ilveskero sanoo.

Kokemus hyödyksi

Mikään laki tai ohjeistus ei velvoita pörssiyhtiöitä ottamaan yhtiökokoukseen yhtiöstä riippumatonta puheenjohtajaa. Tavaksi on kuitenkin tullut pyytää tehtävään ulkopuolinen henkilö, tavallisesti kokenut asianajaja.

Pekka Merilampi, Jukka Laitasalo ja Tomas Lindholm ovat juristeja, jotka ovat hallinneet suurten pörssiyhtiöiden ”puheenjohtajamarkkinoita” viime vuosiin asti.

Ilveskero ei näe puheenjohtajuuksien keskittymistä ongelmana, päinvastoin.

– Yhtiökokous on yksi merkittävimmistä yhtiön järjestämisistä tilaisuuksista. On tärkeää, että se viedään läpi siististi ja hallitusti. Pörssiyhtiön yhtiökokouksen vetäminen on vaativa tehtävä, jossa on hyvä olla kokemusta.

Yllätyksiinkin on varauduttava
Puheenjohtajan valmistautuminen yhtiökokoukseen alkaa hyvissä ajoin ennen H-hetkeä.

Yhtiön johdon kanssa käydään tärkeimmät asiat läpi ja esimerkiksi sovitaan, kuka vastaa osakkeenomistajien esittämiin kysymyksiin kussakin asiakohdassa.

– Määrätyt peruskysymykset nousevat aina esille. Ylipäättään etukäteen on mahdollista arvioida, mitkä asiat kokouksen osanottajia saattavat kiinnostaa.

Ilveskero korostaa puheenjohtajan puolueettomuutta. Hän ei voi esimer-

kiksi ryhtyä neuvomaan yhtiön johtoa tai hallitusta kokouksen tiimellyksessä.

– Puheenjohtaja yksikertaisesti johtaa puhetta ja huolehtii, että päätökset syntyvät lain mukaisessa järjestyksessä.

Ilveskero tekee aina omat nuottinsa eli käsikirjoituksen siitä, miten kokouksen odotetaan menevän läpi.

Mika Ilveskero lisäsi päätösesitysten avoimuutta yhtiökokouksissa. -Omistajia kiinnostaisi tarkat perustelut hallitukseen ehdolla olevien sopivuudesta yhtiöön.

– Yleensä kokous menee nuottien mukaan, mikä on osoitus valmistelujen onnistumisesta. Aina pitää olla kuitenkin valmis siihen, että jokin asia nousee esille vasta kokouksessa. Näitä voivat olla esimerkiksi vähemmistöosakkeiden käyttäminen tai erityiset tuketukset.

Päätösesityksiin tarvitaan lisää avoimuutta

Ilveskeron mielestä on sitä parempi mitä enemmän puheenjohtaja on yhtiökokouksessa taka-alalla.

– Kokous on ollut onnistunut, jos kukaan ei jälkeinpäin muista, kuka toimi puheenjohtajana. Silloin yhtiön osak-

keenomistajat, hallitus ja johto ovat ottaneet oman paikkansa, joka heille kuuluu.

Ilveskeron mielestä on hyvä, että muodollisen päätöksenteon rinnalle yhtiökokouksiin on tullut lisää osakkeenomistajien tiedonsaantia parantavia elementtejä. Toimitusjohtajan katsauksen →

ohella tilaisuudessa voi olla myös muita esityksiä ajankohtaisista teemoista.

– Hivuttaudumme koko ajan avoimempaan suuntaan. Sekin on uutta, että yhtiökokouksissa kerrotaan entistä enemmän päätettäväksi tuotavien esitysten taustoja.

Ilveskeron mielestä päätösesityksiä voitaisiin taustoitaa vieläkin enemmän.

– Osakkeenomistajia kiinnostaisi varmasti esimerkiksi tarkka perustelu, miksi juuri nämä hallitukseen ehdolla olevat henkilöt ovat sopivimmat tähän yhtiöön. Hallitusjäsenten palkkioita voitaisiin puolestaan taustoitaa kertomalla, miten ehdotettuun palkkiotasoon on päädytty.

Kokoukset sujuvat nyt paremmin

Mika Ilveskeron mielestä avoimuuden lisääminen edellyttää vastuullisuutta myös osakkeenomistajilta.

– Mitä enemmän yhtiökokouksessa jaetaan tietoa sitä enemmän osakkeenomistajille tarjoutuu tarttumapintaa kysyä joistakin yksityiskohdasta. Moni kysymys painottuu liikaa siihen, mitä kokouksessa on juuri sanottu. Silloin keskustelu ei ole kovin syvällistä.

Ilveskeron mielestä parhaat keskustelut syntyvät siitä, että osakkeenomistajat ovat lukeneet kokousaineiston etukäteen ja heillä on jo kokoussaliin astuessa kysymykset mietittyinä.

Viime vuosina yhtiökokouksissa ovat herättäneet huomiota etenkin ympäristöaktivistien tempaukset. Yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta kokousten sujuvuus on Ilveskeron mielestä kuitenkin parantunut.

– Vuorovaikutus osakkeenomistajien, heitä edustavien järjestöjen ja yhtiöiden välillä on vienyt asioita eteenpäin.

Suositus yhtenäistänyt kokouskäytäntöjä

Sen sijaan lainsäädäntö ja hyvää hallintotapaa koskeva ohjeistus on Ilveskeron mukaan vaikuttanut vain vähän itse yhtiökokouksiin. Poikkeus on Listayhtiöiden neuvottelukunnan julkaisema suo-

situspaperi ”Eräitä yhtiökokouksiin liittyviä menettelytapoja”, joka on yhtenäistänyt pörssiyhtiöiden yhtiökokousten valmistelua ja kokouskäytäntöjä.

Lisäksi neuvottelukunta on laatinut yhtiökokouksutsumallin vakiinnuttamaan käytäntöjä ja parantamaan osakkeenomistajien tiedonsaantia kokouksen sisällöstä.

Keskinäinen painostus tepsii ylipitkiin puheenvuoroihin

Yhtiökokouksessa asioiden sujumista auttaa Ilveskeron mukaan osakkeenomistajien keskinäinen painostus.

– Jos keskustelu junnaa paikallaan, osanottajat osoittavat tämän liikehtimällä hermostuneesti tai kuiskaamalla vierustoverille kuuluvasti, että nyt olisi syytä siirtyä eteenpäin.

Puheenjohtajalla on oikeus rajoittaa tai keskeyttää puheenvuoroja, jos ne kestävät liian pitkään tai harhautuvat pois esityslistan asioista. Ilveskeron mukaan tässä on kuitenkin toimittava hienovaraisesti.

Pitkäksi menevät monologit hän keskeyttää kohteliaasti pyytämällä puhujaa esittämään kysymyksensä. Ja keskustelun venyessä puheenjohtaja voi pyytää puheenvuoroa vielä haluavia nostamaan kätensä yhdellä kertaa pystyyn ja he saavat esittää kysymyksensä perätysten. Tämän jälkeen siirrytään seuraavaan asiakohtaan.

– Jokainen saa näin mahdollisuuden päästä ääneen, mutta kokouksessa päästään kuitenkin sujuvasti eteenpäin.

Pienet äänessä, suuret hiljaa

Piensijoittajat ovat yhtiökokouksissa usein eniten äänessä. Eläkeyhtiöiden ja muiden institutionaalisten sijoittajien edustajat pyytävät harvoin puheenvuoroja, sillä ne pyrkivät vaikuttamaan jo etukäteen yhtiökokoukseen tuotaviin esityksiin. Hallituspaikat ovat tyypillinen esimerkki tästä.

– Institutionaaliset sijoittajat ilmoittavat myös etukäteen, jos ne ovat jossakin asiassa hallituksen ehdotusta vastaan. Tämä on hyvä tapa, sillä yllätyksiä ei kukaan kaipaakaan.

Kansainvälinen sijoittaja voi yllätyä

Hallintarekisterin kautta osakkeita omistavia kansainvälisiä sijoittajia edustavat yhtiökokouksissa pankit, jotka ovat saaneet asiakkailtaan tarkat äänestysohjeet.

Joskus ongelmia aiheuttavat maa-kohtaiset erot yhtiön päätöksentekoa koskevassa lainsäädännössä.

– Kansainvälisen sijoittajan saattaa olla vaikeaa ymmärtää suomalaisen järjestelmän joustavuutta. Monessa maassa yhtiökokous voi äänestää ainoastaan ”kyllä” tai ”ei” ehdotukseen, jonka hallitus tuo kokoukseen. Suomessa ehdotusta on mahdollista muuttaa vielä kokouksenkin aikana.

Tilintarkastajalla on yhtiökokouksessa sivurooli. Ilveskero pitää kuitenkin tärkeänä, että tilintarkastaja on paikalla ja osakkeenomistajilla on mahdollisuus esittää hänelle kysymyksiä.

Riitaisassa kokouksessa tarvitaan juristia

Ei-listattujen yhtiöiden yhtiökokouksissa Ilveskero johtaa puhetta suhteellisen harvoin. Yleensä juristia tarvitaan nuijan varteen vain riitatilanteissa.

– Joskus asianajajaa tarvitaan avustamaan, että kokous on laillisesti pätevä ja että se saadaan ylipäättään vietyä läpi.

Tällaiset toimeksiannot ovat kuitenkin Ilveskeron mukaan varsin harvinaisia. Valtaosa pk-yritysten yhtiökokouksista ovat leppoisia keskustelutilaisuuksia, joissa lain vaatimat päätökset saadaan tehtyä omin voimin. □

Tilintarkastaja yhtiökokouksessa – taustalla vai framilla?

TEKSTI / **MATTI REMES** KUVAT / **OLLI HÄKÄMIES**

Listaamattomien yritysten yhtiökokoukset antavat tilintarkastajalle vapaammat kädet kommentointiin, pörssiyhtiöissä salassapitosäännökset pitävät revisorin sivuroolissa.

DELOITTEN osakas ja KHT-tilintarkastaja **Jukka Vattulainen** on toiminut 15 vuotta suomalaisten pörssiyhtiöiden konsernitarkastukseen liittyvissä tehtävissä. Kevään aikana hän osallistuu neljän listatun yhtiön ja muutaman ei-listatun yhtiön yhtiökokouksiin.

Sääntelymuutokset vaikuttaneet vähän

Tilintarkastajan työhön ovat vaikuttaneet viime vuosina EU-direktiivit, lakimuutokset ja hyvää hallintotapaa koskevat ohjeistukset. Sen sijaan yhtiökokousten käytäntöihin ja sisältöihin näillä asioilla on ollut Vattulaisen mukaan vähän vaikutuksia.

– Nykyinen tilintarkastuslaki velvoittaa tilintarkastajaa olemaan yhtiökokouksessa läsnä, jos käsiteltävät asiat ovat sellaisia, että hänen läsnäolonsa on tarpeen.

Vattulainen on päävastuullinen tilintarkastaja muutamassa suuressa suomalaisessa listayhtiössä. Ei-listatuissa yhtiöissä hänen

tarkastuskohteisiinsa kuuluu lähinnä pääomasijoitusyhtiöitä ja kansainvälisten konsernien suomalaisia tytäryhtiöitä.

Keskustelu rönsyilee liikaa

Vattulainen muistuttaa, että lakisääteisten päätösten ohella yhtiökokouksen päätarkoitus on antaa osakkeenomistajille kattavaa tietoa ja mahdollisuus keskustella yrityksen johdon ja hallituksen kanssa.

– Oleellisia kysymyksiä sijoittajan kannalta ovat strategiset kysymykset

ja merkittävät tapahtumat tilikauden aikana.

Valitettavasti yhtiökokouksiin on pesiytynyt ilmiöitä, jotka eivät Vattulaisen mielestä palvele ke-
nenkään etuja. Vä-
lillä uutiskynnyk-
→

senkin ylittävät yhtiökokoukset, joissa keskustelu on ajautunut hakoteille yhtiökokouskutsun ja esityslistan asioista.

– Kaikilla osakkeenomistajilla on kyselyoikeus, mutta varsinaisesta asiasta ulos rönsyilevät yhtiökokoukset eivät hyödytä ketään. Jokaisen yhtiökokoukseen osallistuvan osakkeenomistajan kannattaisi miettiä, ovatko kaikki kysymykset relevantteja sijoittajien ja yhtiön arvon muodostumisen kannalta.

Kansanosakeyhtiöt kiinnostavat

Yhtiökokouksen perimmäistä tarkoitusta olisi Vattulaisen mielestä syytä pohtia etenkin niin sanottujen kansanosakeyhtiöiden kokouksissa, joissa voi olla paikalla jopa yli tuhat osakkeenomistajaa. Nokia, Elisa ja Fortum ovat hyviä esimerkkejä suomalaisia piensijoittajia houkuttelevista yhtiöistä.

Yhtiökokousten osallistujamäärät ovat Suomessa kansainvälisesti korkeat. Vattulaisen mielestä kiinnostus on hyvä asia. Kaikilla piensijoittajilla ei ole kuitenkaan aina selkeää käsitystä yhtiökokouksen roolista ja siellä noudatettavista käytännöistä.

– Välillä käy mielessä, lisätäänkö yhtiökokouksissa osakkeen omistajan etua vai pikemminkin tuhotaanko sitä.

Puheenjohtajalla ratkaiseva rooli

Yhtiökokouksen puheenjohtajalla on Vattulaisen mielestä ratkaiseva rooli. Keskustelun pitämistä aisoissa helpottaa, jos kokouskäytännöt käydään selkeästi läpi tilaisuuden alussa.

– Lisäksi puheenjohtaja voi normaalien kokouksen johtamisen keinoin rajoittaa pitkiä monologeja, jotka eivät vie kokousta eteenpäin.

Tilinpäätöksen keskeiset asiat hyvä palauttaa mieliin

Vattulainen valmistautuu yhtiökokouksiin käymällä läpi tilinpäätöksen ja kertaamalla sen keskeisen sisällön.

– Tuhansia työtunteja vaatinut tilintarkastus on vielä tuoreessa muistissa, mutta oleelliset asiat on hyvä pa-

lauttaa mieleen. Peilaan niitä myös edellisen vuoden yhtiökokouksessa esille nousseisiin kysymyksiin.

Ennen kokousta Vattulainen käy yhtiön edustajien kanssa läpi tilintarkastuskertomuksen. Samalla käydään läpi kokoukseen liittyvät asiat, kuten esityslista ja kokouksen odotettu kulku.

Salassapitovelvollisuus rajaa kommentointia

Yhtiökokouksessa luetaan tilintarkastuskertomuksen lausunto-osa, jonka tilintarkastajan sijaan tekee usein kokouksen puheenjohtaja tai sihteeri. Muutoin tilintarkastajan rooli rajoittuu oman työnsä kommentointiin.

Vattulaisen mukaan tämä tarkoittaa käytännössä tilintarkastuskertomuksen sisällön läpikäyntiä osakkeenomistajille ja tähän liittyviin kysymyksiin vastaamista.

– Tilintarkastajan kommentointia rajoittaa arvopaperimarkkina- ja tilintarkastuslain mukainen salassapitovelvollisuus. Yhtiökokouksessa ei ole myöskään mahdollista käydä läpi tiedottamiskynnyksen ylittäviä sisältökysymyksiä.

Kysymyksiä tulee harvoin

Vattulaiselle esitetään kysymyksiä suhteellisen harvoin listayhtiöiden yhtiökokouksissa.

– Ne ovat harvinaisia. Moni yhtiökokoukseen osallistuja taitaa tietää jo etukäteen, että tilintarkastajan mahdollisuudet kommentoida ovat varsin rajalliset.

Tilintarkastajalle tehtävät kysymykset voivat liittyä esimerkiksi kirjauksiin liittyviä teknisiin asioihin. Sitäkin tiedustellaan joskus, kuinka kauan tilintarkastaja on toiminut yhtiössä päävastuullisena tilintarkastajana.

Joskus Vattulainen joutuu kieltäytymään kohteliaasti vastaamasta, jos kysymys koskee salassapitovelvollisuuden alaisia asioita. Tällaisia on vuosien varrella tapahtunut esimerkiksi palkitsemista koskevissa kysymyksissä.

– Jos jotakin oleellisia havaintoja tilintarkastajalla olisi, niin neidän näkyisivät tilintarkastuskertomuksessa.

Strategia edellä ei-listattujen yhtiöiden kokouksissa

Ei-listattujen yritysten yhtiökokoukset poikkeavat Vattulaisen mielestä suuresti pörssiyhtiöistä. Kokouskäytäntöihin ja tunnelmaan vaikuttaa jo osakkeenomistajien rajatumpi määrä.

– Ei-listatuissa yhtiöissä pääomistajat ovat tavallisesti vahvasti läsnä. Usein he istuvat itse myös hallituksessa ja saattavat olla myös mukana yrityksen toimivassa johdossa.

Tällainen asetelma vaikuttaa Vattulaisen mielestä oleellisesti yhtiökokouksessa käytävään keskusteluun. Rönsyilyn sijaan puhe pysyy yleensä yhtiön ja osakkeenomistajien kannalta oleellisissa asioissa.

– Tällaisissa yhtiökokouksissa mietitään usein strategisia kysymyksiä. Tilintarkastajaltakin saatetaan kysyä niihin liittyviä kirjanpidollisia suosituksia.

Riippumattomuus ohjenuorana

Tilintarkastajalta tiedustellaan esimerkiksi näkemyksiä verotukseen ja yritysjärjestelyihin liittyvissä asioissa. Lisäksi häneltä saatetaan pyytää suosituksia parhaista käytännöistä, joita yhtiössä voitaisiin ottaa käyttöön.

– Ei-listattujen yhtiöiden yhtiökokouksissa tilintarkastajalla on mahdollisuus kommentoida asioita avoimemmin rikkomatta tilintarkastuslaissa määrättyä vaitiolovelvollisuutta, koska paikalla on tavallisesti hallitus, jolle asioita raportoidaan.

Vattulainen korostaa kuitenkin, että myös ei-listattujen yhtiöiden yhtiökokouksissa tilintarkastajan on aina pidettävä mielessä riippumaton roolinsa suhteessa yhtiöön. □

run asia.

Maailmanpankin varapääjohtaja **Leonard McCarthy** tapasi taannoin hyväntekeväisyystoiminnastaan tunnetun **Bonon**, joka oli myös kiinnittänyt huomiota korruptioon. Megatähti kysyi Maailmanpankin henkilökunnalta, tietävätkö he, mikä tappaa kehitysmaissa eniten ihmisiä. Suurimmaksi tappajaksi arveltiin aidsia, tuberkuloosia tai köyhyyttä. Mutta Bono sanoikin, että korruptio on suurin tappaja.

Korruptio edelleen myös eräs EU:n merkittävimmistä haasteista, jonka hintalapun suuruudeksi arvioidaan noin 120 miljardia euroa vuodessa. Euroopan tilintarkastustuomioistuimessa työskennellessäni törmäsin korruptioon, huonoon hallintoon ja rakenteelliseen korruptioon.

Maatalousministeriön virkamies Sofiassa tilitti, että jo otomaanien ajoista on bulgariaalaisten pitänyt harjoittaa pientä filunkia elon ohdakkeisella tiellä pärjätäkseen. Sama meno jatkui sosialismin aikanakin, jolloin systeemin ”joustokoh-tien” hakeminen oli välttämätöntä.

Euroopan komissio hyväksymä toimenpidepaketti on yksi ase korruption vastaisessa taistelussa. Myös EU-parlamentti on aktiivinen ja sen tietoisuus ongelmasta näkyy päätök-

Tilintarkastajia koskevat kaskut ovat harvinaisia ja yleensä huonoja. Yksi huonommistakin on se, että tarjottu hyvä ja pitkä päivällinen ei vaikuta tilintarkastajan raportointiin, mutta tarjoamatta jäänyt voi vaikuttaa. Kasku viittaa korruptioon, joka ei ole nau-

Korruptio on likainen vero

YKSI SUURIMMISTA ONGELMISTA EU:SSA ON KORRUPTIO, JONKA HINTALAPPU ON ARVIOLTA 120 MILJARDIA EUROA VUODESSA.

senteossa. Esimerkiksi Romanian ja Bulgarian pyrkimykset Schengen-alueeseen eivät ole mikään läpihuutojuttu. Kyp-roksen tukeminen on asetettu kyseenalaiseksi rahanpesuepäilyjen ja siihen liittyvän korruption takia.

Korruption vastaisen taistelun onnistumiseksi tulisi mahdollisuuksia korruptioon vähentää. Tällöin luupin alle joutuu koko yhteiskunnan rakenne ja yhteisöjen sisäinen valvonta.

Epäterveen ilmiön pysäyttämiseksi tarvitaan ennalta ehkäiseviä toimia kuten korruptioon liittyvien sanktioiden selkeä määrittely. Tarvitaan myös korruption eri osapuolten kiinnijäämisriskiä lisääviä toimenpiteitä ja toimia, joilla vahvistetaan tietoisuutta rangaistuksen kohteeksi joutumisesta.

Korruptio vähentää investointien määrää, haittaa sisämarkkinoiden oikeudenmukaista ja tehokasta toimintaa puhumattakaan sen kielteisistä vaikutuksista julkiseen talouteen.

Oma lukunsa on korruption aiheuttama inhimillinen kärsimys eri puolilla maailmaa. Lääkärin vastaanotolle pääsemiseksi tai puhtaan juomaveden saamiseksi köyhiltä perheiltä kiristetään lahjuksia.

Yhteiskunnan peruspalvelut kuten terveydenhoito ja koulutus voivat romahtaa korruption takia. Se voi suistaa raiteiltaan merkittävän infrastruktuurin rakennushankkeen korruptoituneiden johtajien kääriessä taskuihinsa hankkeisiin tarkoitettut varat.

Bonokin sen tietää, että korruptio on likainen vero, jonka uhreiksi joutuvat köyhät ja heikoimmat.

Yhtiökokouksissa askeleita monimuotoisuuden suuntaan

TEKSTI / OUTI AIRAKSINEN

Askelia monimuotoisuuden tiellä otetaan taas, vaikka yli 50-vuotiaat ex-toimitusjohtajat ovatkin enemmistönä listayhtiöiden hallituksissa.

PÖRSSIYHTIÖIDEN itsesääntelyä voi pitää sikäli toimivana, että suurten pörssiyhtiöiden hallituksissa naisten määrä kipuaa kevään yhtiökokouksissa ensimmäistä kertaa jo 30 prosenttiin. Pienemmissä yhtiössä naisten osuus hallituksissa jää kuitenkin selvästi pienemmäksi.

Small cap -yhtiöt ratkaisevat

Viime kevään jäljiltä Helsingin pörssiin listattujen yhtiöiden 746 hallituspaikasta 22 prosenttia eli 164 paikkaa oli naisilla. Puheenjohtajina oli viisi naista, joista **Sari Baldauf** oli ainoa suuren pörssiyhtiön eli Fortumin, hallituksen johdossa. Tänä keväänä naisten osuus näyttäisi kokonaisuudessaan taas jonkin verran kasvavan.

– Small cap -yhtiöiden valinnat ratkaisevat aika lailla sen, minkä verran naisten osuus pörssiyhtiöiden hallituk-

sissa kasvaa. Pienissä yhtiöissä on kaikkein eniten nousuvaraa, sillä niiden hallituksissa oli viime kevään jäljiltä vain 16 prosenttia naisia, Keskuskaupparemarin varatoimitusjohtaja **Leena Linnainmaa** sanoo.

Viime vuoden yhtiökokoussesongin jäljiltä Helsingin pörssissä oli 17 pientä yhtiötä, joiden hallituksissa ei ollut lainkaan naisia. Tämän kevään jälkeen ainakin vielä kahdeksan yhtiötä joutuu julkisesti perustelemaan sen, miksei niiden hallituksissa ole naisia.

Pienten yhtiöiden haluttomuutta etsiä hallitustensa riveihin naisjäseniä voi selittää tosin sekin, että EU:ssa valmis-teilla oleva sukupuolikiintiötä koskeva direktiiviehdotus rajaa näillä näkymin pienet yhtiöt esityksen ulkopuolelle.

Valtaosalla vain yksi hallituspaikka

Listayhtiöiden hallitusten jäsenillä valtaosalla on vain yksi hallituspaikka. Suomessa ei siis näyttäisi olevan pelkoa Norjassa vallalla olevasta niin kutsutusta *golden skirt* -ilmiöstä, jossa sukupuolikiintiöt ovat johtaneet hallituspaikkojen kasautumiseen vain harvoille valituille naisille.

– Moneen muuhun maahan verrattuna hallituspaikat eivät näyttäisi kasautuvan Suomessa kovin paljon samoille henkilöille, mikä on positiivinen

asia. Ei ole hyvä, jos meillä on vain pieni piiri, jonka kesken paikat jaetaan. Tämän kehityksen soisi jatkuvan – ja myös tämän kevään esitysten pohjalta näyttäisi, että uusiakin henkilöitä hallituksiin on löydetty, toteaa Linnainmaa.

Useampi hallituspaikka tuo ajankäytön haasteet

Kuitenkin myös kotimaisten pörssiyhtiöiden hallituksissa on sekä nais- ja miesjäseniä, joilla on useita hallituspaikkoja listayhtiöissä. Tämän valossa johtopaikkaa on pitänyt viiden pörssiyhtiön hallituksessa istunut **Kaj-Gustaf Bergh**, joka jatkaa kevään yhtiökokousten jälkeen ainakin Wärtsilän ja Fiskarsin hallituksissa.

– Tiettyyn rajaan asti useasta hallituspaikasta on hyötyä, mutta vastaan tulevat ajankäyttökysymykset. Pörssiyhtiöissä ei riitä, että osallistuu muutaman tunnin hallituksen kokouksiin kerran kuukaudessa. Jokaista kokousta varten pitää perehtyä satojen sivujen materiaaleihin ja tehdä töitä myös kokousten välillä, Leena Linnainmaa korostaa.

Ulkomaalaiset naiset nousseet hallituksiin

Halu saada pörssiyhtiöiden hallitukseen lisää kansainvälistä osaamista ja samanaikaisesti kasvattaa naisten määrää edellyttää vaihtuvuutta. Käytännössä hallituksiin nousee tyypillisesti ker-

KUVA: MW photostock

nasta löytyy paljon enemmän naispuolisia insinöörejä kuin meiltä Suomesta. Suomessa on valitettavasti segregoituneet työmarkkinat, ja kyse on yritysten käytännön tarpeista saada erilaisia osaajia eri puolilta maailmaa, tasa-arvoasioita EK:ssa seuraava **Anu Saja-vaara** kuvaa.

Pörssiyhtiöiden hallituksen jäseniltä edellytetään usein suurten liiketoimintayksiköiden johtoa, mikä rajoittaa suomalaisnaisten nousua hallituksiin. Näyttäisi kuitenkin, ettei Suomessa enää ole vain yhtä ainoaa väylää pätevyitä hallitukseen.

”Tähän asti yhtiöiden hallituksiin on valittu enimmäkseen toimitusjohtajia, mutta nyt ehdokkaita etsitään laajemmasta joukosta. Yritykset katsovat myös seuraavalle portaalle – muun muassa lakiasianjohtajiin, jotka osaavat yrityskaupat, HR-johtajiin ja talousjohtajiin. Hallitukset monipuolistuvat sitä kautta, Vuoti kuvaa.

Hallitusammattilaisten enemmistö yli 55-vuotiaita

Käytännössä valtaosa pörssiyritysten hallitusten jäsenistä on yli 55-vuotiaita, vaikka laajasti ymmärrettynä monimuotoisuus tarkoittaa sukupuolten, osaamisen ja kansallisuuksien lisäksi myös eri sukupolvia. Alle 30-vuotiaita jäseniä on vain muutamilla yhtiöillä, joiden omistuksesta iso osa on jollain suvulla.

– Se on aika luonnollinenkin tilanne, sillä vanhemmilla ihmisillä on valtava kokemus ja toisaalta eläkkeelle jääneillä on tarpeeksi aikaa hoitaa hallitustehtäviä. Kun hallituksen jäseniä aletaan etsiä toimitusjohtajaporraasta laajemmasta piiristä, uskon, että mukaan tulee myös nuorempaa sukupolvea. On kuitenkin tärkeää, että pätevyys ja kokemus ratkaisevat eikä diversiteettiin pyritä vain diversiteetin vuoksi, Pia Vuoti uskoo.

Tasa-arvon kannalta mielenkiintoinen asia on myös se, että suomalaisten pörssiyhtiöiden hallituksissa nais- ja miesjäsenet ovat keskenään keskimäärin samanikäisiä, mikä on kansainvälisissä vertailuissa melko harvinaista. □

rallaan vain yksi tai kaksi uutta jäsentä. Sen sijaan monet jäsenet ovat istuneet samoissa hallituksissa vuodesta toiseen.

Kauppalehden mukaan kotimaisten pörssiyhtiöiden hallituksen jäsenistä yli 40 prosenttia on istunut samassa hallituksessa vähintään kuusi vuotta. Listayhtiöiden hallinnointikoodi ei rajoita hallitusten jäsenten peräkkäisiä toimikausia.

– Omistajat valitsevat vuosittain yhtiölle sellaisen hallituksen, joka heidän näkemyksenä mukaan parhaiten edistää yhtiön toimintaa. Tätä oikeutta ei ole tarkoituksenmukaista rajoittaa, corpo-

rate governance -asioita EK:ssa seuraava asiantuntija **Piia Vuoti** sanoo.

Tavoitteet lisätä yritysten hallitusten monimuotoisuutta ovat johtaneet ehkä yllättäen siihen, että hallitusten ulkomaalaisjäsenet ovat erittäin usein naisia. Asiantuntijan mukaan ulkomaisten naisten nousu suomalaisyhtiöiden hallituksiin on kuitenkin perusteltua.

Näkökulma pätevyyteen laajenee

– Kotimaiset pörssiyhtiöt toimivat miehisillä aloilla, ja esimerkiksi Kii-

EK ja KKK:

Kokorajojen nosto arvioitavaksi uudistettaessa tilintarkastajajärjestelmää

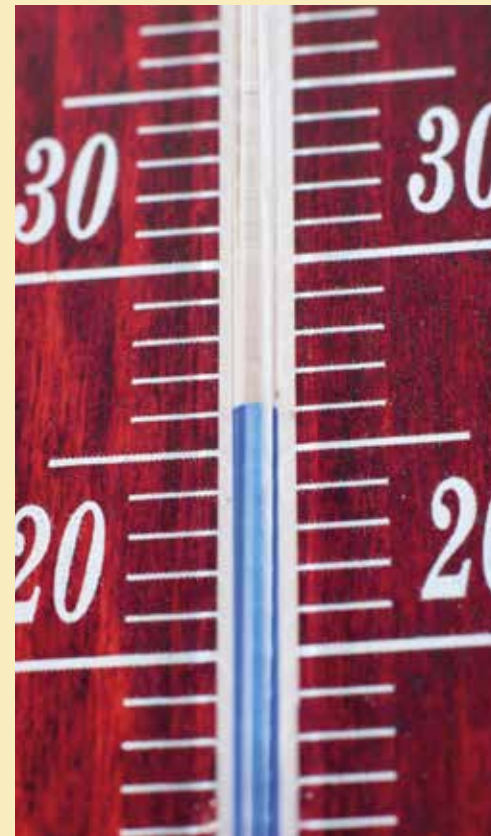
TILINTARKASTAJAJÄRJESTELMÄN uudistusehdotuksia käsittelevä Tilintarkastajien tutkinnot ja valvonta -työryhmän raportti on ollut sidosryhmien kommentoitavana. Työ- ja elinkeinoministeriölle osoittamissaan lausunnoissaan Elinkeinoelämän keskusliitto ja Keskuskauppakamari kannattavat tilintarkastusvelvollisuuden nykyisten alarajojen nostotarpeen selvittämistä vireillä olevan uudistushankkeen yhteydessä. Alunperin kysymys kokorajoista on jätetty lakiuudistuksen ulkopuolelle.

Elinkeinoelämän keskusliitto haluaa nykyistä useammalle yritykselle valinnanvapautta tilinpäätöksen varmennuksen teettämisessä. Järjestön mukaan TEM:n olisikin pohdittava myös tilintarkastuksen alarajojen nostamista ottamalla kysymys järjestelmä uudistuksen jatkovalmisteluun.

Myös Keskuskauppakamari kiinnittää huomiota tilintarkastuksen mataliin alarajoihin ja se viittaa pienimpien yhteisöjen ja säätiöiden vaikeuksiin löytää nykyisellään sopivaa tilintarkastajaa. Järjestö kehottaa ministeriötä pohtimaan rajojen nostamista kansainvälisten esimerkkien mukaisesta, jotta yrityksen omistajat saisivat laajemman vapauden päättää tilintarkastuksen suorittamisesta.

Tilintarkastuksen kokorajoja ei käsitelty lainkaan tilintarkastajajärjestelmän uudistamista pohtineessa TEM:n työryhmässä. Lausuntokierroksella ei myöskään erikseen pyydetty kannanottoja tilintarkastusvelvollisuuden rajoista.

http://www.ek.fi/ek/fi/ajankohtaista/lausunnot/tilintarkastajien_tutkinnot_ja_valvonta_tyoryhman_raportti_ek201399-10632
<http://kauppakamari.fi/statement-archive/tilintarkastajajärjestelmän-uudistaminen/>

Kuva: Mvphotostock

Kuitittoman kaupan kitkemiseen vauhtia vuonna 2014

KUITITTOMAN kaupan vähentämiseen tähtäävät lakimuutokset tullevat voimaan 1.1.2014. Tällöin käteisellä rahalla ja maksukorteilla tehdyistä tuote- ja palveluhankinnoista tulisi tarjota asiakkaalle kuitti, joka sisältää myyjän yhteystiedot, tavarain tai palvelun määrän ja luonteen, hinnan sekä arvonlisäveron. Kuitin tarjoamatta jättämisestä seuraisi 300–1 000 euron suuruinen laiminlyöntimaksu.

<http://www.tem.fi/lakihankkeet>

Pimeää palkanmaksua koskeva lakimuutos pikaisesti voimaan

PIMEÄÄ palkanmaksua ennalta ehkäisevän lakimuutoksen odotetaan astuvan voimaan jo 1.7.2013. Palkka tulee jatkossa maksaa työntekijän ilmoittamalle pankkitilille. Käteismaksu onnistuisi vain esimerkiksi, mikäli työntekijältä puuttuu pankkitili. Yrityksen kirjanpitoon on tällöin liitettävä työntekijän allekirjoittama kuitti tai selvitys käteisenä tapahtuneesta palkanmaksusta.

<http://www.tem.fi/lakihankkeet>

HAVAINTOJA VUODEN 2012 IFRS-VALVONNASTA

TOIMINNAN jatkuvuutta ja rahoitusriskejä koskevat tiedot olivat listayhtiöiden tilinpäätösvalvonnan painopisteitä vuonna 2012. Finanssivalvonta korosti riittävien ja muista tilinpäätöksen tiedoista selkeästi erotettavissa olevien tietojen merkitystä toiminnan jatkuvuudesta.

Pörssiyritysten rahoitusriskeistä esitetyissä tiedoissa Fiva kiinnitti huomiota erityisesti maksuvalmiusriskeihin ja kovenanteista annettuun informaatioon. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, miten velkoja luokiteltiin lyhyt- ja pitkäaikaisiksi. Valvoja löysi parannettavaa liitetiedoista.

Listayhtiöiden keskittyneen omistuksen vuoksi valvonta kohdistui viime vuonna myös lähipiiritietojen raportointiin. Finanssivalvonta havaitsi tekemässään selvityksessä puutteita johtoon kuuluvien avainhenkilöiden lähipiiritietojen raportoinnissa. Niiden vuoksi johdon saamien kompensatioiden vertailu yhtiöiden välillä oli vaikeaa.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Tiedotteet/Verkkouutiset/Documents/IFRS_raportti_2012.pdf

BALANSSI

Ilmoita 14.6.2013 ilmestyvässä uudessa Balanssi-lehdessä!

Kysy tarjouksista ja toistoalennuksista osoitteessa: ilmoitukset@balanssilehti.fi

Kotisivuiltamme www.balanssilehti.fi löydät päivitettyä tietoa Balanssi-lehdestä ja ilmoittelusta.

P-Analyzer Tilinpäätösanalyysi- ja ennusteohjelmisto.

Info ja ilmaisversio
www.sbb.fi

Mitä huomioitava osinkoverotuksen kiristykseen valmistauduttaessa?

TEKSTI / TARJA SVIILI KUVA / OLLI HÄKÄMIES

KHT-yhdistyksen verotyöryhmän puheenjohtaja Markku Järvenoja kertoo, mihin yritysten ja omistajien tulisi kiinnittää huomiota valmistauduttaessa mm. osinkoverotuksen ehdotettuihin muutoksiin, jotka vielä tarkentuvat.

Hallituksen kehysriihen päätöstä laskea yhteisöveroprosentti 20 %:iin on kiitelty. Millaisia vaikutuksia uskot sillä olevan yritysten käyttäytymiseen yleisesti?

– Yhteisöverokannan alennus on sen verran merkittävä, että se rohkaisee investoimaan Suomeen ja toisaalta yrityksiä pysymään Suomessa. Yhteisöverokanta on nyt hyvin kilpailukykyinen.

Osinkoverotuksen kiristämisen vaikutukset vaihtelevat yrityskentässä. Miten muutoksiin tulisi valmistautua listaamattomassa omistajavetoisessa yrityksessä?

– Näissä yhtiöissä osinkoverotus kiristyy, jos osinkona on nostettu verovapaa määrä, kun verovapaa osinko muuttuu verolliseksi. Tällaisessa tilanteessa ennen muutosta kannattaa varmistaa, että verovapaiden osinkojen määrä nostetaan täysimääräisesti. Tämän lisäksi on järkevää miettiä vaihtoehtoisia tapoja

nostaa varoja yhtiöstä, esimerkiksi palkanmaksulla.

Yhtiöissä, joissa nettovarallisuutta ei ole kertynyt ja joissa tulos jaetaan vuosittain osinkona osakkaille, on uusi osinkoverotusmalli usein selkeästi edullisempi kuin nykyinen ansiotulona verotettava osinko.

Miltä osinkoverotuksen kiristäminen näyttää perheyriyten kannalta?

– Varakkaissa perheyriyksissä ehdotettu osinkoveromalli on edullinen, jos nostettu osinko on ollut pääomatulo-osinkoa ja sen määrä on ollut korkeintaan 150 000 euroa. Uudessa mallissa verorasitus kevenee selvästi 60 000 ja 150 000 euron välillä. Kevenys on niin suuri, että ensi vuonna nostettu osinko on kokonaisuudessaan lievemmin verotettua, vaikka verovapaata osaa ei enää olekaan. Näissä yhtiöissä voi olla järkevää miettiä, jättääkö tänä vuonna nostamatta verovapaan osingon ylittävän osuuden.

Entä mitä listaamattoman yhtiön omistajien tulisi huomioida osinkoverotuksen muutoksessa?

– Osakkeenomistajan intressissä on varmistaa, että vuosittain hyödynnetään koko lievemmin verotettava osingonjakomahdollisuus. Muutosvaiheessa on syytä tehdä tarkat laskelmat, koska kuluvan vuoden ja ensi vuoden osinkojen verorasitusten ver-

tailulaskelmien tekeminen ei ole aina helppoa. Verorasituksen suuruus vaihtelee riippuen jaettavan osingon määrästä, nettovarallisuuden määrästä sekä siitä, onko jaettu ansiotulona verotettua osinkoa. Ja perussääntönä on hyvä muistaa, että osinko verotetaan yksityishenkilön tulona, kun se on nostettavissa ja yrityksen tulona, kun jaosta päätetään.

Mitkä asiat ovat listayhtiön valmistautumisen kannalta keskeisiä?

– Ennen muutosta selvitetään lisäosin-
gonjaon mahdollisuutta, koska osin-
gonsaajan verotus kiristyy. Muutok-
sen jälkeen pääomanpalautusten, ku-
ten SVOP-rahaston palauttaminen,
mielekkyyttä tutkitaan tarkemmin sa-
moin kuin omien osakkeiden han-
kinnan edullisuus. Verollisen osin-
gon osuuden nousun rajoittaminen
85 prosentin verolliseen osuuteen pie-
nentää kuitenkin näitä paineita. Osak-
keenomistajan verotuksessa luovutus-
voittoverotus on jatkossa kuitenkin
usein osingon verotusta kevyempää.

Kuinka listayhtiön omistajan kannattaisi valmistautua osinkoverotuksen ehdotettuun kiristykseen?

– Osakeomistuksen yhtiöittäminen hol-
dingyhtiöön voi olla järkevää, jos holdin-
gyhtiötä voi käyttää osingonkerääjälip-
paana eikä sieltä tarvitse jakaa välittö-
mästi osinkoa omistajalle. Näin saadaan
veronmaksun lykkäysetua. Holdingyhtiö
ei muutoin tuo suoraan osakeomistuk-
seen verotuksellista hyötyä, jos holdin-
gyhtiön saama osinko on jaettava välit-
tömästi eteenpäin osakkeenomistajalle.

Onko syytä huoleen, mikäli yrityksessä on käynnistetty hankkeita, joissa on tarkoitus hyödyntää seuraavan kolmen vuoden ajan tutkimus- ja tuotekehitysmenojen verovähennysoikeutta ja/tai korotettuja poistoja?

– Vaikka veronhuojennusten käyttöai-
ka lyhenee kolmesta kahteen vuoteen,
aloitettuja hankkeita ei kannata kes-
keyttää. Tutkimus- ja tuotekehitysmen-
ojen verovähennysoikeus on lisävä-
hennys, joten se on reaalinen veronke-
vennys, joka kannattaa hyödyntää sen
ollessa liiketoiminnallisesti järkevää.
Korotettujen poistojen hyödyntäminen
lykkää veronmaksua myöhemmäksi, jo-
ten liiketaloudellisesti kannattava han-
ke kannattaa veromielessäkin toteuttaa
2013 tai viimeistään 2014. □

KUVA: M/photostock

Strategiaorientoitunut hallitustyöskentely listayhtiössä edellyttää tasapainottelua velvoitteiden ja vapaan ideoinnin välimaastossa. Pk-yritysten hallituksissa ulkopuoliselle asiantuntemukselle on entistä enemmän kysyntää.

Hallitusten katseet strategiassa ja taloudessa

TEKSTI / OUTI AIRAKSINEN

VIIME aikoina pörssiyritysten hallitukset ovat keskittyneet strategioihin sekä globaalia talouskriisistä toipumiseen, ilmenee asiantuntijayritys Deloitte'n kansainvälisestä Director 360 -selvityksestä. Siihen osallistui 288 hallituksen puheenjohtajaa tai jäsentä 19 maasta. Suomesta mukana oli hallituksen jäseniä 18 pörssiyritystä.

Suomessa painopiste strategiassa

Suomalaisyrityksissä strategia nousi hallitustyöskentelyn pääasialliseksi teemaksi selvästi useammin kuin muissa maissa. Suomalaisvastaajista 95 prosenttia piti strategiaa hallitusten tärkeimpänä fokuusoitumisen alueena.

Hallitukset muun muassa keskustelevat yritysten johdon kanssa aktiivisesti organisaation tavoitteista. Sen si-

jaan regulaatio ja hyvä hallintotapa eivät nousseet suomalaisyritysten hallitusten agendalle läheskään yhtä usein kuin verrokkimaissa.

Strategian merkitys korostuu myös pörssin ulkopuolella. Keskuskaupakamarin ja kauppakamarien PK-hallitusbarometri 2013 -selvitykseen vastasi noin tuhat yritysjohtajaa eri puolilta Suomea. Vastaajat katsoivat, että hallitus tuo lisäarvoa yrityksen toimintaan nimenomaan yrityksen strategian laatijana ja talouden valvojana.

Barometrin perusteella lisäarvon tuottamisessa on kuitenkin haasteita. Selvityksessä 55 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että hallitus keskittyy kokouksissaan tarpeeksi strategiaan ja tulevaisuuteen, mutta 45 prosenttia piti suoritusta keskinkertaisena tai jopa heikkona.

KUVA: MN/photostock

Kansainvälisen osaamisen tarve tunnistettu

Monimuotoisuuden lisääminen on hallituksissa yksi ajankohtainen teema. Monen mielestä on jopa elintärkeää saada pörssiyhtiöiden hallituksiin lisää kansainvälistä osaamista ja uusien markkina-alueiden kuten Aasian ja Etelä-Amerikan tuntemusta.

Director 360 -selvityksen perusteella into kansainvälisyyden kasvattamiseen on Suomessa suurempi kuin muissa maissa. Vastaajat olivat kuitenkin huolissaan siitä, löytyykö suomalaisyhtiöiden hallituksiin kansainvälistä kompetenssia nykyisillä palkkio-tasoilla.

Lähes joka kolmas suomalaisvastaaja piti hallituspalkkioita riittämättöminä suhteessa vastuuseen ja vaadittavaan sitoutumiseen.

Pk-yhtiöistä 80 prosentilla hallituksessa naisia

Naisten osuus yritysten hallituksissa on kasvanut kautta linjan. Pk-hallitusbarometriin vastanneista yrityksistä 80 prosentilla oli naishallitusjäseniä. Yli 250 henkeä työllistävien yritysten hallituksissa jo 98 prosentilla oli hallituksissaan naisjäseniä.

Lisäksi merkille pantavaa on, että myös pienten yritysten hallituksiin nousee yhä useammin yrityksen ulkopuolisia jäseniä kuten eri liiketoiminta-alueiden asiantuntijoita, hallitustyön am-

mattilaisia tai yrityksen toimialan asiantuntijoita. Pk-hallitusbarometrin mukaan ulkopuolisiin hallituksen jäseniin ollaan yrityksissä myös tyytyväisiä.

Vuoropuhelu lisääntyy

Vaikka hyvä hallintotapa jää suomalaisyhtiöiden hallituksissa usein strategian varjoon, myös Suomessa sen merkitys tunnustetaan. Director 360 -selvityksessä 78 prosenttia suomalaisvastaajista arvioi, että tulevaisuudessa myös osakkeenomistajat osallistuvat hyvän hallintotavan seurantaan.

Hallitusten jäsenet uskovat myös osakkeenomistajien ja hallitusten välisen vuoropuhelun lisääntyvän. Osakkeenomistajien arvioidaan vaativan tulevaisuudessa entistä enemmän läpinäkyvyyttä ja relevanttia tietoa yritysten vastuullisuudesta.

Samalla kun vuoropuhelu etenkin suurten osakkeenomistajien kanssa lisääntyy, nousee esiin huoli siitä, että kaikilla osakkeenomistajilla – niin pienillä kuin suurillakin – on yhtäläinen pääsy yrityksiä koskevaan tietoon.

Hallituksissa on oivallettu myös teknologian merkitys. Paitsi että teknologiaa hyödynnetään hallitustyöskentelyn tehostamiseen, auttaa teknologia myös jakamaan tietoa yhtiöstä aiempaa nopeammin osakkeenomistajille ja muille sidosryhmille. Käytännössä esimerkiksi sijoittajien löytäminen uusille hankkeille voi olla jatkossa helpompaa.

Velvoitteiden ja vapaan ideoinnin välimaastossa

Suomalaisten pörssiyhtiöiden hallitusten kokoukset ovat pikkuhiljaa muuttuneet vähemmän muodollisiksi. Hallitukset joutuvat kuitenkin tasapainottelemaan pakollisten velvoitteiden ja vastuiden sekä vapaan ideoinnin ja keskusteluvuuden välimaastossa.

Myös listaamattomissa yhtiöissä hallitustyöskentelyä ja hallitusten jäsenten osaamista on viime aikoina aktiivisesti kehitetty. Pk-hallitusbarometrin mukaan työskentelyä on pyritty tehostamaan muun muassa toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan välisillä tapaamisilla kokousten välillä.

Parantamisen varaa pk-hallitusbarometrin mukaan oli muun muassa hallitusten jäsenten oma-aloitteisuudessa sekä siinä, miten hallituksen jäsenet valmistautuvat kokouksiin.

Vaikka 70 prosenttia vastaajista katsoi, että hallituksen kokoukset ovat hyvin tai erittäin hyvin valmisteltuja, oli hallituksen työjärjestyksiä ja vuosisuunnitelmia käytössä vain kolmasosalla vastanneista.

Suomalaisten pörssiyhtiöiden hallitusten ehkä tärkein kehityskohde on yhtiöiden tulevan menestymisen varmistamisen seuraajasuunnitteluun panostamalla. Kyselyyn vastanneista suomalaisyhtiöiden hallitusten jäsenistä vain 28 prosenttia koki, että hallituksissa oli varauduttu riittävästi – ja ennen kaikkea riittävän ajoissa – toimitusjohtajan vaihdoksiin. □

Tilintarkastaja avaa uusia näkökulmia hallitukselle

TEKSTI / OUTI AIRAKSINEN KUVAT / MIKAEL KAPLAR

Kokenut tilintarkastaja voi olla pk-yrityksen hallitukselle kullan arvoinen tuki tilanteissa, joissa joudutaan luovimaan läpi tyrskyjen.

– Tilintarkastajan tukea ja osaamista tarvittaisiin kipeimmin usein tilintarkastuksesta luopuneissa yrityksissä, sanoo Alpo Salonen.

– **USEIN** suurimmat virheet yrityksissä tehdään korkeasuhdanteen aikana, jolloin yrityksillä menee erittäin lujaa. Silloin ei välttämättä huomata, että maailma ympärillä muuttuu, HTM-tilintarkastajat ry:n puheenjohtaja **Alpo Salonen** väittää.

Apuna yritystoiminnan hallitussa ohjauksessa

Vaikka ideaalitulanteessa yrityksellä on pätevä hallitus ja kokenut tilintarkastaja, jotka ovat lainsäädännön mukaisessa vuorovaikutuksessa keskenään, havahdutaan valitettavan usein muuttuneeseen tilanteeseen vasta ongelmien jo kärjistyttyä.

Osaamisensa ja kokemuksensa ansiosta tilintarkastaja voi kuitenkin auttaa yrityksen hallitusta huomaamaan erilaisia riskejä ja mahdollisuuksia sekä varautumaan tulevaisuuteen jo ennakoon. Yrityksen toimintaa voidaankin ohjata läpi suhdanteiden hallitusti – mietityn strategian mukaan sen sijaan, että ajauduttaisiin tilanteesta toiseen.

Kokemus auttaa selviämään ainutkertaisista tilanteista

Tilintarkastaja voi olla korvaamaton apu yrityksen hallitukselle – etenkin, jos maailma muuttuu ympärillä yllättäen. Siinä missä konkurssi tai velkaneeraus ovat yritykselle aina ainutkertaisia tapahtumia, on kokenut tilintarkastaja nähnyt uransa varrella todennäköisesti jo useita vastaavia tilanteita, ja tietää, miten ne kannattaa fiksumusti hoitaa.

– Tilintarkastaja voi auttaa näkemään tilannekuvan ja ymmärtämään, mistä asiat johtuvat ja mitä →

Taantuman uhka käänsi huomion taloudellisen raportointiin

TALOUDEN laskusuhdanne on muovannut viime aikoina monen yrityksen arkea. Pk-yrityksissä on käsitelty taloudellista raportointia aikaisempaa enemmän ja toimintojen sopeuttaminen on noussut esiin myös monissa hallitusten kokouksissa.

Pk-hallitusbarometriin vastanneista 38 prosenttia kertoi, että yrityksen strategiaa oli päivitetty taloudellisen tilanteen takia. Taloudellinen ilmapiiri näyttää myös vähentäneen yritysten haluja käynnistää uutta liiketoimintaa.

Hallitusammattilaisten lisäksi myös osakkeenomistajat, rahoittajat ja tilintarkastajat ovat kiinnittäneet yhtiöissä huomiota laskusuhdanteeseen.

Taloustilanne näyttäisi pysyvän myös jatkossa hallitusten agendalla. Deloitten Director 360 -selvityksen mukaan hallitustyön tärkeimpiä painopistealueita ovat seuraavien 12–24 kuukauden aikana talouskriisi (50 % vastaajista), strategia (33 %) sekä pääoman hallinta (28 %).

Tilintarkastajan ja hallituksen toimiva yhteistyö tasoittaa yrityksen tietä menestykseen

Tilintarkastaja voi

- tukea hallitusta keskustelemalla, kyseenalaistamalla ja sparraamalla
- kannustaa hallitusta tunnistamaan ja minimoimaan riskejä sekä tarttumaan mahdollisuuksiin
- edistää hallituksen jäsenten aktiivisuutta tuoda uusia asioita hallituksen käsittelyyn
- tukea hallituksen jäsenten tiedonhankintaa ja informaation tehokasta hyödyntämistä
- tukea hallitusta yrityksen talouden valvonnassa sekä toimitusjohtajan haastamisessa
- tukea hallituksen roolia yritystoiminnan uudistajana ja kehittäjänä.

niille voi tehdä. Tilintarkastajalla pitää olla herkkyyttä nähdä yrityksen liikku-matila, Salonen sanoo.

Tärkeää on myös, että tilintarkasta-ja sovitaa oman neutraalin roolinsa asi-akasyrityksensä kokoon ja kehitysvai-heeseen.

– Tilintarkastajan tulee suhtautua jokaiseen asiakkaaseensa ainutkertai-sena asiakkaana. Käydessään läpi asi-akasta tilintarkastaja tunnistaa yrityk-sen toimintaan vaikuttavia erilaisia ris-kejä ja hyviä asioita – kuten sen, missä on yrityksen oma osaaminen ja missä mahdollisesti kaivataan ulkoista osaa-mista.

Parhaimmillaan tilintarkastaja on tarkkailija, joka haastaa hallitusta ja toimitusjohtajaa kirjanpidon, omien havaintojensa ja asiantuntemuksensa pohjalta.

Riippumattomuus säilytettävä kaikissa tilanteissa

Alpo Salonen korostaa, että sparraus-suhteesta huolimatta vastuu päätöksis-tä on kuitenkin aina yrityksen johdolla.

– Tilintarkastajan tulee säilyttää neutraalisuus kaikissa tilanteissa. Se ei tarkoita, että tilintarkastaja olisi tuppi-suuna, vaan hän voi testata toimitusjoh-

tajaa ja hallitusta kysymyksillään. Hän arvioi kokonaistilannetta omalta neut-raalilta kannaltaan ja yrityksen johto omaltaan.

Tilintarkastaja arvioi yrityksen til-linpäätöksen uskottavuutta ja luotet-tavuutta ja antaa tilintarkastuskerto-muksen muun muassa siitä, antaako ti-linpäätös oikean ja riittävän kuvan yh-tiön toiminnan tuloksesta ja taloudelli-sesta asemasta.

– Etenkin kriittisessä tilanteessa ti-lintarkastaja joutuu arvioimaan myös yhtiön maksuvalmiutta ja vakavarai-suutta, sillä omaisuuden arvostaminen on aivan erilaista, jos yrityksellä ei ole mahdollisuuksia pysyä pystyssä seuraa-via 12 kuukautta, korostaa Salonen.

Tilintarkastajan tukea tarvittaisiin pienimmissä yhtiöissä

Salonen pitää ongelmallisena, ettei laki enää velvoita kaikkein pienimpiä yhti-öitä valitsemaan tilintarkastajaa, sil-lä tarkastuksista ovat luopuneet usein juuri yhtiöt, jotka tukea kipeimmin tar-vitsisivat.

Salosen mielestä tilintarkastus pitäi-sikin nähdä hallinnollisen taakan sijaan merkittävänä lisäarvona.

– Kun tilintarkastus on suoritettu hy-vin ja kommunikointi tilintarkastajan ja hallituksen sekä toimitusjohtajan vä-lillä pelaa, tuo tilintarkastus yritykselle erinomaista lisäarvoa. Tilintarkastusel-la on myös yhteiskunnallinen rooli, sil-lä sen avulla voidaan varmistaa kilpai-lun pysyminen terveellä tavalla ruodus-sa, tähdentää Salonen.

Taloudellisen raportoinnin ohjausmahdollisuudet

Yritykselle olennaista on tunnistaa ris-kejä tilintarkastuksen avulla. Elämän-kokemuksen, erityyppisten yhtiöraken-teiden tuntemuksen ja talouden suh-danteisiin perustuvan kokemuksen pe-rusteella tilintarkastajalle syntyy usein melko hyvä näkemys asiakasyrityk-sensä kulloisestakin riskinsietokyvys-tä. Ongelmatilanteissa hän voi arvioida yrityksen resursseja ja pelivaraa luku-jen valossa.

Tilintarkastaja pystyy Salosen mu-kaan luomaan merkittävää lisäarvoa asiakkaalleen auttamalla sitä hyödyn-tämään taloudellista raportointia.

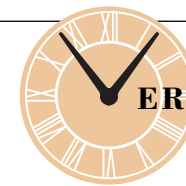
– Kun kirjanpito on joka tapaukses-sa hoidettava, kannattaa siitä ottaa kaik-ki hyöty irti, sillä se tarjoaa yritykselle mahtavan ohjausmahdollisuuden. Tilin-tarkastaja voi arvioida yrityksen juokse-vaa raportointia, työvälineitä ja tietojen luotettavuutta.

Tilintarkastajan kompetenssi käyttöön uudistuksissa

Tilintarkastajalla voi olla tärkeä rooli myös yritysten toimintoja uudistetta-essa ja kehitettäessä, vaikka hän ei pää-töksi teekään. Hallituksen kannattaa hyödyntää tilintarkastajan kompetens-sia ainakin päätöksenteon pohjalla ole-vien laskelmien arvioinnissa.

Haastamalla hallitusta ja toimivaa johtoa tilintarkastaja auttaa yrityksen päätöksentekijöitä miettimään liiketoi-mintaa eri näkökulmista.

– Parhaimmillaan tilintarkastajan ja hallituksen välisessä yhteistyössä on tekemisen maku. Kun yritys voi hyvin, myös osakkaat hyötyvät, uskoo Alpo Sa-lonen. □

EROTUKSEN VIISARIT

Verojytkyssä kokonaisuus ratkaisee

Suomen taloudellinen toimintaympäristö on nyt hallituskauden puolivälissä aivan erilainen kuin vuoden 2011 keväällä hal-litusohjelmaa kirjoitettaessa ennustettiin. Eurokriisi on pitkittänyt ja kroonistunut, kasvunäkymät ovat heikot ja julkinen ta-lous pysyy sitkeästi kaukana tasapainosta. Velkaantumiske-hitys on pystyttävä katkaisemaan niin, että hyvinvoinnin yl-läpito on mahdollista myös jatkossa.

Vuosikymmenen loppupuolella menojen kasvupaine jat-kuu ja voimistuu väestön ikääntyessä. Velkaantumisen kään-tyminen uudelleen nousuun on hyvin mahdollista, jos talouskasvu jää vuo-sikymmenen lopulla ennustettuun 1–1,5 prosenttiin. Tämän vuoksi ra-kenteellisia uudistuksia on jatkettava.

Ja esimerkiksi työurien pidentämi-nen on edelleen välttämätöntä. Lisäk-si julkisten menojen tasoa on jatkos-akin tarkasteltava kriittisesti, ja val-miudet mahdolliseen lisäsopeutuk-seen pitää säilyttää.

Yritysten toimintaedellytyksiä on parannettava rakenneuudistuksilla, jotka lisäävät työvoiman tarjontaa sekä poistavat yrittämisen ja liiketoi-minnan esteitä. Kasvun vahvistami-nen työllisyyttä edistävillä uudistuksilla on pitkällä tähtäimel-lä ainoa tapa vakauttaa julkinen talous kestävällä tavalla. Suo-men velkaongelmaa ei voida ratkaista verotusta kiristämällä.

Helmikuun puoliväli-istunnossaan hallitus linjasi päätös-kokonaisuuksia, joilla pitäisi luoda edellytyksiä korkeam-malle työllisyydelle ja uusien työpaikkojen syntymiselle, vahvemmalle talouskasvulle sekä tasapainoiselle julkisel-le taloudelle.

Yksityiskohtaiset vuosia 2014–2017 koskevat päätökset ly-kättiin kehysriihineuvotteluihin maaliskuun loppupuolelle. Hallituksen päätöksentekokykyä uskallettiin epäillä, mutta kerrankin hallitus yllätti positiivisesti.

Talouskasvun ja työllisyyden edistämiseksi merkittävän päätös oli se, että yhteisöverokanta alennetaan 20 prosenttiin. Toimenpide vaikuttaa myönteisesti myös investointeihin,

voittojen tulouttamiseen Suomeen ja kansainvälisten konser-nien liiketoimintamallien muuttamiseen Suomi-keskeisiksi.

Verotuksemme kilpailukykyisyyttä on kuitenkin seurata herkeämättä. Ei saa tuudittautua siihen, että nyt päätet-ty yritysveron alennus riittää pidemmällä aikavälillä.

Myös osinkoverotusta päätettiin uudistaa yritysten kasvua ja kasvuyrittäjyyttä tukevaksi. Osinkoverotukseen tehtävät muutokset suosivat yrityksen varojen kasvattamista ja yritys-ten kehittämistä, mikä osaltaan tukee yrittäjyyttä.

Yrittäjyyteen kannustaminen tulee näkymään myönteises-ti koko yhteiskunnassa. Kun yritykset menestyvät, syntyy ki-peästi kaivattua talouskasvua ja edel-lytyksiä pitää työpaikat Suomessa.

Kehysriihessä päätettiin tehok-kaista toimista, jotka antavat näky-vän viestin Suomen sitoutumisesta kasvuhakuiseen ja yrittämistä kan-nustavaan politiikkaan. Valitettavaa tosin on, että lähes välittömästi kehys-riihen jälkeen alkoi hallituksen sisäi-nen riitely veropäätösten sisällöstä.

Veronkiristyksiäkin on tulossa. Yritysverotuksen veropohjaa päätet-tiin laajentaa mm. siten, että edustus-kulut säädetään kokonaan vähennys-kelvottomiksi, korkomenojen vähen-nysoikeutta rajoitetaan lisää sekä pit-

käaikaisten investointien poistot muutetaan hyödykekohtai-siksi. Erityisesti poisto-oikeuksien rajoittaminen tuntuu hul-lulta, kun investointeja Suomeen tulisi edistää kaikin mah-dollisin keinoin.

Suomen menestyksen arvioidaan perustuvan tulevaisuu-dessakin huippuosaamiseen kaikissa ammateissa. Samaan aikaan työvoima on supistumassa väestökehityksen takia. On-kin ristiriitaista, että työn tarjontaa sekä osaamista ja siihen panostamista rasitetaan poikkeuksellisen ankaralla verotuk-sella. Kehysriihen veropäätöksillä ei valitettavasti lievennet-ty kireän ansiotuloverotuksen ongelmaa.

Suomella on kuitenkin kaikki mahdollisuudet menestyä. Meillä on osaamista ja innovaatiokykyä. Edelleen tarvitaan yhteistä tahtoa, tosiasioiden tunnustamista ja rohkeita pää-töksiä jatkossakin.

TERO HONKAVAARA

PYKÄLÄPILSTTI

Palstan toimittivat Castrén & Snellmanin asiantuntijat: Associate **Jenni Parviainen**, asianajaja, Senior Associate **Mira Väisänen**, Associate **Paula Tuononen**, asianajaja **Leena Romppainen**, asianajaja, Counsel **Ville Ahtola** ja Associate **Anna Tynkkynen**.

Verotus

Yhteisöverokanta laskee ja osinkojen verotus muuttuu

UOSIEN 2014–2017 valtiontalouden kehyksissä alennetaan yhteisöverokanta 24,5 prosentista 20 prosenttiin. Veropohjaa on tarkoitus laajentaa: korkokulujen vähennyskelpoisuutta rajataan aiemmin sovitun mukaisesti ja edustuskulujen vähennyskelpoisuus poistuu. Tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan ns. t&k-verohuojennuksen ja määräaikaisten korotettujen poistojen käyttöaika lyhenee vuoden 2014 loppuun. Lisäksi pitkäaikaisten investointien poistot muutetaan hyödykekohtaiseksi.

Pääomatuloverotus kiristyy. Pääomatuloverokanta on jatkossa 30 prosenttia ja 40 000 euroa ylittävältä osin 32 prosenttia. Nykyinen progressioraja on 50 000 euroa.

Yhteisöjen saamien osinkojen verotukseen ei tule muutoksia. Yksityishenkilön julkisesti noteeratuista yrityksistä saamat osingot tulevat olemaan 85-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa. Muusta kuin listayhtiöstä saadusta osingosta 25 prosenttia tulee olemaan veronalaista pääomatuloa siihen määrään saakka, joka vastaa osakkeen matemaattiselle arvolle laskettua 8 prosentin vuotuista tuottoa, kuitenkin enintään 150 000 euroon saakka. Ylimenevä osa on kokonaisuudessaan 85-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa, myös 8 prosentin rajan ylittävältä osalta.

Monissa yrityksissä verotuksen painopiste siirtyy muutosten myötä yhtiön tuloksen verotuksesta jaetun voiton verottamiseen. Yhteisöverokannan ja osinkoverotuksen muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2014.

Muut veromuutokset liittyvät mm. makeisten, alkoholin, tupakan ja sähkön verotuksen kiristämiseen sekä asunto- ja opintolainojen korkojen vähennyskelpoisuuteen ja kotitalousvähennyksen määrään henkilöverotuksessa.

Tarkennuksia bisnesenkelivähennykseen

SIIJOITUSTOIMINNAN määräaikaista veronhuojennusta koskeva laki (laki 993/2012, HE 177/2012 vp) annettiin 31.12.2012. Yksityinen sijoittaja voi vähentää laissa säädetyn

edellytyksin pääomatulostaan 50 prosenttia vuosina 2013–2015 lain voimaantulon jälkeen säädetyn edellytykset täyttävään osakeyhtiöön sijoittamansa osakepääoman määrästä. Vähennyksen vähimmäismäärä olisi 5 000 euroa ja enimmäismäärä 75 000 euroa vuodessa. Yksittäinen sijoittaja voisi tehdä sijoituksia useampiin kohteisiin, jolloin vähennyksen enimmäismäärä olisi yhteensä 150 000 euroa vuodessa. Kohdeyhtiön veronhuojennukseen oikeuttava sijoitusten enimmäismäärä olisi 2 500 000 euroa 12 kuukauden aikana. Vähennystä vastaava määrä palautettaisiin sijoittajan tuloon osakkeita myöhemmin luovutettaessa.

Lain on tarkoitus tulla voimaan Euroopan unionin komission hyväksyttyä ehdotetun valtiontuen.

Valtioneuvosto antoi 28.3.2013 eduskunnalle esityksen (HE 22/2013 vp) verohuojennuksesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta Suomen saatua Euroopan unionin komissiolta huomaukset. Esityksessä niin sanotun bisnesenkelivähennyksen tuloutumisen seurauksena maksuun pantavan veron maksu-aikäsäännöksiä tarkennetaan tilanteissa, joissa sijoittaja muuttaa pois Suomesta. Lain on tarkoitus astua voimaan samanaikaisesti kuin varsinainen sijoitustoiminnan veronhuojennuksesta annettu laki, jonka voimaantuloajankohdasta säädetään asetuksella. Lait pyritään saattamaan voimaan hirtikuun aikana.

KUVA: MVphotoStock

Yhtiöoikeus

Tilintarkastus ja toiminnantarkastus ehdotetussa uudessa osuuskuntalaissa

UUDEN osuuskuntalain (HE 185/2012) ehdotetut tilintarkastusta ja erityistä tarkastusta koskevat säännökset vastaavat pääosin nykyisin voimassa olevan osuuskuntalain säännöksiä. Tilintarkastuksen osalta ehdotus sisältää kuitenkin pörssiosuuskuntia koskevan erityisen velvollisuuden valita vähintään yksi KHT-tilintarkastaja tai KHT-tilintarkastusyhteisö.

Uutena asiana osuuskuntalakiin ehdotetaan otettavaksi toiminnantarkastusta koskevat säännöt. Osuuskunnan olisi pääsääntöisesti valittava toiminnantarkastaja, mikäli sen ei osuuskuntalain, tilintarkastuslain, sääntöjen tai osuuskunnan kokouksen päätöksen perusteella tarvitse valita KHT- tai HTM-tilintarkastajaa. Toiminnantarkastuksesta luopuminen voi olla perusteltua vain sellaisissa pienissä osuuskunnissa, joissa kaikki jäsenet osallistuvat osuuskunnan hallintoon.

Ehdotuksen mukaan toiminnantarkastaja tulee kuitenkin valita jäsenten määrävähemmistön vaatimuksesta, vaikka toiminnantarkastuksesta olisi luovuttu osuuskunnan säännöissä. Toiminnantarkastus sisältää osuuskunnan talouden ja hal-

linnon tarkastuksen osuuskunnan toiminnan laadun ja laajuuden kannalta riittävällä tavalla. Osuuskunnalla voi olla sekä tilintarkastaja että toiminnantarkastaja, mutta he antavat kaikissa tapauksissa omat erilliset tarkastuskertomuksensa. Uuden osuuskuntalain on tarkoitus tulla voimaan viimeistään syksyllä 2013.

Konkurssilain muutokset

KONKURSSILAINSÄÄDÄNTÖÄ koskevat erinäiset muutokset astuivat voimaan 1.3.2013.

Konkurssilakiin lisättiin säännös velallisen itsekriminointisuojusta. Esitutkinnassa tai syytteessä rikoksesta epäiltynä oleva velallinen ei ole velvollinen antamaan pesänhoitajalle konkurssilain edellyttämiä tietoja seikoista, joihin rikospäily tai syyte perustuu. Konkursivelallinen ei voi vedota itsekriminointisuoja säännökseen, jos hän ei ole vielä epäiltynä rikoksesta. Lisäksi velallinen voi jättää tietoja antamatta vain tilanteessa, jossa tiedoilla on merkitystä rikoksen selvittämisen kannalta.

Lakiin lisättiin myös säännös, joka velvoittaa pesänhoitajaa tekemään tietyistä ilmenneistä rikospäilyistä ilmoitus poliisille. Takaisinsaannista konkurssipesään annetun lakimuutoksen myötä takaisinsaantikanteen määräaika on yksi vuosi konkurssin alkamisesta. Aiemmin määräaika oli kuusi kuukautta valvontapäivästä. Muutos parantaa takaisinsaantivastaajien oikeusturvaa, sillä kanteen määräaika on muutoksen jälkeen helpommin ennakoitavissa.

Laki ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta

KESÄKUUN 2012 alussa voimaan astunut ulkomaalaisten yritysostojen seurantaan helpottava laki (13.4.2012/172) koskee ulkomaalaisten investointeja siltä osin kuin nämä liittyvät yleisen järjestyksen tai turvallisuuden turvaamiseen. Laki mahdollistaa maan turvallisuuden kannalta olennaisten yhtiöiden omistuspohjan tehokkaamman valvonnan. Seuranan kohteena ovat vain yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen kannalta kriittiset suomalaiset yritykset.

Ulkomaalaisiin yritysostoihin myönteisesti suhtautuva laki ei rajoita ulkomaalaisten mahdollisuuksia perustaa yri-

tyksiä Suomeen. Sen sijaan työ- ja elinkeinoministeriöön tulee ilmoittaa, mikäli ulkomaalainen omistaja saa yritystoston seurauksena omistukseensa vähintään 10 % osakeyhtiön kokonaisuusmäärästä tai tosiasiallisesta vaikutusvallasta.

Hakemus on tehtävä etukäteen, mikäli yritysosto kohdistuu puolustus- tai kaksikäyttötuotesektoriin. Etukäteinen hakemus vaaditaan aina, kun yritystoston kohteella on ollut vähäistäkin puolustus- tai kaksikäyttötuotesektoriin liittyvää liiketoimintaa. Valtioneuvosto käsittelee vahvistukset, kun merkittävä kansallinen etu voi vaarantua yritystoston seurauksena. Laki koskee niitä ulkomaalaisia omistajia, joiden kotipaikka on EU- ja EFTA-valtioiden ulkopuolella. Yllä mainittujen puolustus- ja kaksikäyttötuotesektoreiden osalta koskee se kuitenkin kaikkia ulkomaalaisia omistajia.

Ohjeistuksella tasokkaampaa tiedottamista riskeistä ja IFRS-siirtymästä

ANTTI MIIHKINEN

Tarkka ohjeistus paransi listayhtiöiden tiedottamista riskeistä ja IFRS-siirtymästä. Myös useat yrityskohtaiset tekijät vaikuttivat informaation laatuun.

VÄITÖSKIRJANI kaksi ensimmäistä tutkimusta tarkastelevat yritysten riskitiedottamisen syitä ja seurauksia. Seuraavassa on lyhyt johdatus keskeisiin tutkimustuloksiin ja johtopäätöksiin.

Informaation epäsymmetria

Monesti riski ja riskisyys yhdistetään johonkin negatiiviseen. Riskit ovat kuitenkin myös mahdollisuuksia, joiden avulla voi edetä nykytilasta A uuteen parempaan tilaan B. Sijoittajat haluavat tietoa yrityksen keskeisistä riskeistä yrittäessään ennustaa yrityksen tulevaisuuden kassavirtoja.

Sijoittajaviestinnän tarkoitus on antaa sijoituspäätöstään tekeville ostajille ja myyjille oleellista ja luotettavaa, toisin sanoen hyödyllistä tietoa sijoituspäätösten tueksi.

Yritysjohdanto tietää aina enemmän kuin sijoittajat yrityksen todellisesta tilasta sekä tulevaisuuden näkymistä siihen liittyvine riskeineen, mikä aiheuttaa informaation epäsymmetrian ongelman.

Epäsymmetrian seuraukset

Lisääntyneellä epävarmuudella on käänteinen yhteys yrityksen markkina-arvoon. Se myös estää sijoittajien pääomia kohdistumasta pitkällä tähtäimellä tuottavimpiin kohteisiin. Tällöin parhaat ja eniten investointeihin rahaa tarvitsevat yritykset eivät välttämättä pääse toteuttamaan kasvustrategiaansa ja uusia työpaikkoja jää syntymättä.

Vähentämällä informaation epäsymmetrian aiheuttamia ongelmia voidaan välillisesti parantaa parhaiden yritysten kasvuedellytyksiä, lisätä työllisyyttä ja lopulta koko yhteiskunnan hyvinvointia. Tiedottamisen hyödyistä huolimatta yritysjohdolla voi olla erilaisia motiiveja salata tietoa, kuten esimerkiksi kilpailijakustannukset. Tämän vuoksi tiedottamiseen pyritään vaikuttamaan sääntelyn avulla.

Hyvä tiedottaminen ja alempi sijoittajan informaatoriski

Riskitiedottaminen on haastavaa, koska se on usein tekstimuotoista. Yritys voi

kin täyttää juridisen tiedottamisvelvollisuutensa tiedottamalla hyvin pintapuolisesti sanomatta lopulta sijoittajalle mitään relevanttia. On myös tärkeää ymmärtää, että informaation epäsymmetriaan liittyvä informaatoriski ja yrityksen todellinen riskisyys ovat eri asioita.

Hyvällä riskitiedottamisella yritys voi alentaa sijoittajien informaatoriskiä. Talvivaaran ympäristöriski pääsi toteutumaan, vaikka vuoden 2011 vuosikertomuksessa oli kerrottu ainakin määrällisesti paljon yrityksen riskeistä. Tämä tieto varmasti auttoi sijoittajia, mutta ei tietenkään voi estää riskin toteutumista.

Lainsäätäjä herää

Laadukkaan riskitiedottamisen problematiikkaan ovat heränneet myös standardien säätäjät. Kirjanpitolakiin lisättiin vuoden 2004 lopussa yleisluontoinen vaatimus, että yrityksen tulisi hallituksen toimintakertomuksessa kertoa sen keskeisistä riskeistä ja tulevaisuuden epävarmuuksista.

KUVA: MphotoStock

Kirjanpitolautakunta halusi kuitenkin täsmentää vaatimusta vuonna 2006 antamassaan yleisohjeessa toimintaker-
tomuksen laatimisesta. Siinä yrityksille annettiin oikeastaan ensimmäistä kertaa konkreettisia työkaluja kertoa kattavasti ja tasapuolisesti merkittävimmistä riskeistään.

Yleisohjeessa määriteltiin keskeiset riskiluokat ja niihin kuuluvat asiat. Lisäksi ohjeistus sisälsi tiedottamisesi-
merkkejä.

Ohjeistuksella laadukkaampaa tiedottamista

Ensimmäisessä tutkimuksessa selvitin, mitkä tekijät selittivät suomalaisten listayritysten riskitiedottamisen laatua vuosien 2005 ja 2006 vuosikertomuksissa eli juuri ennen ja heti sen jälkeen, kun Kirjanpitolautakunta antoi tuon tarkennetun riskitiedottamisohjeistuksen.

Tulosten mukaan tarkennettu ohjeistus paransi yritysten riskitiedottamisen laatua useassa eri laatudimensiossa. Yleisohjeen jälkeen riskitietoa annettiin enemmän ja se jakautui tasaisemmin eri riskiluokkien välille.

Lisäksi riskien vaikutuksista annettiin aikaisempaa yksityiskohtaisempaa tietoa. Myös toimenpiteistä riskien hallitsemiseksi kerrottiin paremmin.

Yrityskohtaisilla tekijöillä myös vaikutusta

Kirjanpitolautakunnan uuden ohjeistuksen lisäksi tiedottamisen laatua voitiin selittää useilla muilla tekijöillä. Niistä keskeisimmät olivat yritys-
ko, kannattavuus ja listaus ulkomaisessa pörssissä.

Ensimmäisen tutkimukseni tulokset antavat arvokasta tietoa kansainvälisille ja kansallisille lainsäätäjille IFRS-
aikakaudella. IFRS-standardeja ja niitä tulkitsevaa IFRIC:ä on kritisoitu siitä, että yritysjohton ja tilintarkastajien omalle arviolle jätetään paljon vastuuta eikä IFRIC ole kovinkaan usein ollut halukas täsmentämään periaatepohjaisten standardien tulkintoja.

Kirjanpitolautakunta sen sijaan pystyi toimillaan kansallisena normittajana

vaikuttamaan positiivisesti IFRS-
standardeja noudattavien yritysten riskitiedottamisen laatuun.

Vähemmän erimielisyyttä tulevaisuuden odotuksista

Väitöskirjani toisessa esseessä siirryttiin laadukkaan riskitiedottamisen taloudellisten vaikutusten tutkimiseen. Tulosten mukaan yritykset hyötyvät laadukkaasta riskiraportoinnista.

Paremmiin riskeistään raportoivilla yrityksillä oli vähemmän informaation epäsymmetriaa osakkeen hinnan muodostuksessa. Yritys hyötyi laadukkaasta riskitiedottamisesta vieläkin enemmän, jos se oli pieni tai toimi high-tech-toimialalla, tai jos se ei ollut suuren analytiikkajoukon seurannan kohteena.

Lisäksi markkinatilanne vaikutti. Vaikka riskitiedottaminen tarjosi sijoittajille hyödyllistä informaatiota kaikissa markkinatilanteissa, niin laskevilla markkinoilla ja heti markkinaromahduksen jälkeen se oli vieläkin arvokkaampaa heille.

Tasokkaan tiedottamisen hyötyjä

Toisen tutkimukseni tulosten perusteella standardien säätäjien tulee edelleen jatkaa kunnianhimoista työtä yritysten riskitiedottamisen laadun parantamiseksi. Yritysjohto voi vaikuttaa laadukkaalla riskitiedottamisella pääoman kustannukseen alentuneen informaatioriskin kautta.

Tulokset tarjoavat laajat hyödyntämismahdollisuudet sijoittajalle. Jos sijoittajana et halua kantaa suurta informaatioriskiä, on turvallisempi sijoittaa hyviin tiedottajiin. Toisaalta, jos haet riskiä, voit harkita sijoittavasi korkeamman informaatioriskin yritykseen. Parhaassa tapauksessa se on aliarvostettu suuren informaatioriskin vuoksi ja pääset hyötymään sen hyvästä tuloksente-
kokyvystä tulevina vuosina.

Huono tiedotus ei aina ole pelkkää taktikointia. Joidenkin yritysten tiedotuskulttuurissa näkyi edelleen esimerkiksi se, että suomalainen yritysrahoitus oli pitkään hyvin pankkivetoista, jolloin

yritykset kommunikoivat mieluummin suoraan pankkien kanssa ja osakesijoittajille tiedotettiin huonommin.

Suositus edistämään laadukasta siirtymätiedotusta

Väitöskirjakokonaisuuteni kolmannessa esseessä analysoin tekijöitä, jotka selittivät yritysten siirtymätiedottamista IFRS-standardien käyttöönotosta.

Suomalaiset listayritykset olivat raportoineet vuosikymmeniä kansallisen kirjanpitolain vaatimusten mukaisesti. Jotta tilinpäätösinformaation päätöksentekoa auttava ja ohjaava vaikutus ei olisi vaarantunut, oli tärkeätä varmistaa, että siirtymän vaikutuksista tiedotetaan mahdollisimman laadukkaasti sijoittajille.

IFRS-standardit saattoivat esimerkiksi parantaa yrityksen tulosta, koska liikearvon poistoista luovuttiin ja siirryttiin liikearvon arvonalentumistestaukseen. Euroopan Arvopaperimarkkinavalvojen komitea (CESR, nykyinen ESMA) julkaisi vuonna 2003 siirtymätiedottamissuosituksen, jossa se täsmensi miten siirtymästä suositeltiin tiedotettavan.

RATA aktiivisesti yhteydessä kohderyhmiinsä

Vuonna 2004 annettaisiin laadullista tietoa siirtymän vaikutuksista. Kvantitatiivisen informaation vuoro erilaisen täsmäytyslaskelmien muodossa olisi vuonna 2005 ennen ensimmäisiä osavuosikatsauksia.

Euroopan Arvopaperimarkkinavalvojen komitean lisäksi silloinen Rahoitustarkastus otti Suomessa hyvin aktiivisen roolin laadukkaan siirtymätiedottamisen varmistamiseksi. Se tiedotti suosituksesta yrityksille ja niiden tilintarkastajille ja kutsui heitä vierailulle asian tiimoilta.

Suositus hyvä nopeita muutoksia tavoitellessa

Tutkimustulokseni osoittivat, että suositus oli tehokas tapa vaikuttaa yritysjohton siirtymätiedottamiseen. Vertasin suositeltua ja täysin vapaaehtoista tiedottamista ja huomasin, että suositel-

lussa tiedottamisessa oli enemmän piirteitä pakollisesta tiedottamisesta.

Suosituksen aktiivinen markkinointi niiden kohderyhmille näyttääkin lisäävän niiden pakottavuutta. Siksi ne voivat olla joustava ja nopea tapa vaikuttaa yritysten tiedottamiseen esimerkiksi silloin, kun tarvitaan nopeita muutoksia.

Suosituksen lisäksi siirtymätiedottamisen laatua voitiin selittää myös useilla muilla tekijöillä. Suuret ja hyvät kasvunäkymät omaavat yritykset tiedottivat paremmin, kun taas velkaantuneet yritykset tiedottivat huonommin. Lisäksi yritykset, joilla oli enemmän riippumattomia jäseniä hallituksessa, noudattivat CESR:n suositusta säntillisemmin.

Johdon käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa

Yksi väitöskirjani keskeisistä kantavista teemoista on aktiivisen lainsäätäjän rooli. Myös standardien säätäjän puolella voi esiintyä moraalikadon ongelma.

Kenellä on lopulta motiivi varmistaa lainsäädännön tehokas käyttöönotto vaihe? Mitä, jos standardi on periaatteessa hyvä, mutta sen myyminen yrityksille ontuu?

Väitöskirjassa esitellään kaksi esimerkkitilannetta, joissa standardien säätäjä oli aktiivinen. Kirjanpitolautakunta täsmensi aikaisempaa hyvin yleisluonteista riskitiedottamisohjeistusta. Rahoitustarkastus puolestaan markkinoi CESR:n siirtymätiedottamissuosituksista. Molemmissa tapauksissa pystyttiin vaikuttamaan merkittävästi yritysjohton tiedottamiskäyttäytymiseen. □

Väitöskirjan pdf-versio:
<http://epub.lib.aalto.fi/fi/diss/?cmd=show&dissid=476>

Antti Miihkinen
väitteli Aalto-yliopiston kauppa-
korkeakoulun laskentatoimen
laitoksella 15.3.2013 yritysten riski-
ja siirtymätiedottamisesta.

HTM-INFO OY - TILINTARKASTAJAN AMMATTITAIDON YLLÄPITÄJÄ

LAATUKOULUTUS pitää ajan tasalla

Elämme jatkuvasti muuttuvassa maailmassa ja entistä vaativammassa lainsäädäntö- ja vastuuympäristössä, missä **vain oikealla tiedolla ja oikeilla työskentelytavoilla on mahdollista menestyä ja välttää karikoita.**

WWW.HTM.FI/KOULUTUS

HTM-INFO OY

TILINTARKASTUSVERKOSTO KEHITTÄMÄÄN PIENYRITYSTEN TILINTARKASTUSTA

Tapani Torpon väitöskirjatutkimus *Tilintarkastusverkoston muodostuminen ja toiminta toimivan johdon vallinnassa olevassa osakeyhtiömuotoisessa yrityksessä* tutkii millaista tilintarkastus on käytännössä pienissä omistajajohtajavetoisissa osakeyhtiöissä.

Lakisääteistä tilintarkastusta pidetään usein kustannuseränä pienille yrityksille ja sen tuomaa lisäarvoa kyseenalaistetaan. Torpo esittelee työssään kokonaisvaltaisen pienyhtiön tilintarkastuskäyttämisen toimintamallin, jota kutsutaan tilintarkastusverkosto-malliksi. Malli korostaa verkostoyhteistyötä vaihtoehtoiseksi tavaksi suorittaa lakisääteinen tilintarkastus.

Verkoston syntyminen

Tilintarkastuksessa verkosto syntyy silloin, kun omistajajohtaja, tilitoimisto ja tilintarkastaja haluavat toimia yhdessä tilinpäätökseen, tilintarkastukseen, hallintoon ja muuhun liiketoimintaan liittyvissä asioissa. Verkostossa nämä tilintarkastuksen toimijat työskentelevät yrityksen hyväksi.

Tilintarkastusverkosto on käytännössä monimuotoinen, mutta tavoitteeltaan pääasiallisesti yhdenmukainen. Torpo pitää tutkimuksen tärkeimpänä löydöksenä kokonaisvaltaisen pienyhtiön tilintarkastuksen toimintamallin muodostumista.

Omistajavetoisen yhtiön tilintarkastuksen erityispiirteitä

Tutkimuksen mukaan omistajajohtajayhtiön käytännön tilintarkastuksessa on monia piirteitä, jotka poikkeavat normiperustaisesta lakisääteisestä tilintarkastuksesta. Pienyhtiöiden tilintarkastusta tarkasteltaessa todettiin sen laajentuneen uudenalaisille tehtäväalueille. Erityistoimeksiannot, yleinen yritysneuvonta sekä taloudellisen hyödyn tavoittelu ovat esimerkkejä näistä uudenalaisista tehtäväalueista.

Verkoston toimintaa käytännössä kuvaavat tilintarkastajan tarkastusmateriaalin läpikäyminen ja valmistelu, jonka jälkeen verkoston toimijat kokoontuvat käsittelemään muun muassa kirjanpitoa, tilinpäätöstä, yhtiön tulevaisuutta ja tilintarkastusraportteja.

Torpo esittää pienyhtiöiden tilintarkastuksen olevan ta-pauskohtaista. Tilintarkastuksen toimintatapa voi vaihdella johtuen yrityksen toimialasta, omistajarakenteesta, elinkaa-resta, kannattavuudesta, omistajajohtajan taitotiedoista sekä tilitoimiston ammattitaidosta.

Tutkimus osoitti erot pienyhtiöiden kahden tilintarkastuksen pääsuunnan välillä. Toiset tilintarkastajat keskittyvät dokumentointiin ja vastaavasti toiset tilintarkastajat keskittyvät enemmän asiakkaaseen ja neuvontaan.

Tilintarkastuksen syvin olemus pienyrityksessä

Tutkimuksen mukaan omistajajohtaja-yhtiön tilintarkastuksen tehtävät ovat jakautuneet uudelleen. Omistajajohtajan vähäisen asiantuntemuksen takia monia tehtäviä voidaan siirtää tilintarkastusverkostolle ja tällöin tilintarkastusverkosto jakaa tehtäviä verkoston toimijoille tai jopa toimijoiden omiin verkostoihin osaamisen mukaan. Esimerkkinä voidaan todeta, että sisäisen valvonnan monet osa-alueet voidaan suorittaa tilitoimistossa.

Torpo esittää tutkimuksessaan pienyhtiön tilintarkastusmenettelyn olennaisen ytimen muodostavan aktiivinen sisäpiiri tarkoittaen omistajajohtajaa, tilitoimistoa ja tilintarkastajaa. Aktiivisen tilintarkastusverkoston avulla taloushallinnon laatua pystytään parantamaan ja yhtiön toimintaa tehostamaan.

Tilintarkastuksen riippumattomuus on ollut väärinkäytöstapausten takia merkittävässä roolissa viime vuosina, pienyritysten kohdalla kynnyskysymys ei ole tilintarkastajan riippumattomuus vaan tilintarkastajan ammattitaito. Pienyritysten kohdalla hyvien tilinpäätösten edistämisen täytyisi nousta aiempaa merkittävämpään rooliin.

Keinoja käytäntöjen yhtenäistämiseksi

Tilintarkastusmenettelyn yhdenmukaistaminen käytännön tasolla on osoittautunut haasteelliseksi. Työssään Torppo analysoi käytännön tilintarkastustyötä tarkastelemalla tilintarkastuksen suorittamista eri näkökulmista. Yksi keino

tilintarkastuskäytäntöjen yhtenäistämiseksi voisi olla tilitoimistojen tietojen hyödyntäminen, sillä tilitoimistot keräävät kokemuksia kahdesta eri näkökulmasta sekä yrityksen että tilintarkastajan näkökulmasta.

Torpon analysoinnin tuloksena todettiin tilintarkastusmenettelyn eroavan merkittävästi normitauaisessa ja käy-

tännön tilintarkastuksessa. Sen sijaan tilintarkastuksen perustehtävässä, julkisuuteen annettavan tilintarkastusinformaation ulottuvuudessa normit ja käytäntö olivat selkeän yhdenmukaiset. Pienyhtiöiden käytännön tilintarkastuksessa erittäin tärkeiksi nousivat yritysneuvonnan ja taloudellisen hyödyn ulottuvuudet. □

KULKEVATKO TILINTARKASTAJAN KOKEMUS JA TEHOKKUUS KÄSI KÄDESSÄ?

Tuukka Järvisen väitöskirjatutkimus *Tilintarkastajien informaation käyttöön vaikuttavat tekijät: Kokemus, riski, tehtävän rakenne ja informaation luotettavuus* tarkastelee tilintarkastajien informaation käyttöä ja tilintarkastuksen tehokkuutta tilintarkastustoimeksiannon jatkamispäätöksessä ja uuden asiakkaan valintatilanteessa.

Väitöskirjan päätavotteena on tutkia informaation käyttöön vaikuttavia tekijöitä. Ensisijaisesti tilintarkastajan informaation käyttöön vaikuttavat tilintarkastajan kokemus, asiakkaan riskisyys, tilintarkastustehtävien rakenne sekä saatavilla olevan informaation luotettavuus.

Kokemus tehostaa tiedon hyödyntämistä

Järvisen mukaan kokeneet tilintarkastajat hyödyntävät tietoja tehokkaammin kuin vähemmän kokeneet tilintarkastajat. Lisäksi kokeneet tilintarkastajat analysoivat ja arvioivat saatavilla olevaa informaatiota kokemattomia tilintarkastajia nopeammin ja tehokkaammin.

Epäluotettava tieto karsii tehokkuushyötyjä

Käytännössä asiakkaan riskisyys lisää informaation analysointiin ja arviointiin käytettyä työmäärää tilintarkastajan kokemuksesta riippumatta. Sen sijaan Järvinen esittää työssään, että tarkastustehtävän rakenteen vaativuus vaikuttaa ainostaan vähemmän kokeneiden tilintarkastajien käyttämään työmäärään informaation analysoinnissa.

Tällöin vähemmän kokeneiden tilintarkastajien työmäärä lisääntyy, kun he ratkaisevat vaativia ja monimutkaisia tarkastustehtäviä. Vastaavasti kokeneiden tilintarkastajien parempi tietämys mahdollistaa tehokkaamman työskentelyn tarkastustehtävän monimutkaisuuden kasvamisesta huolimatta.

Järvinen mukaan tilintarkastajien kokemus lisää tehokkuutta haasteellisissa tarkastustehtävissä. Tarkasteltaessa kokeneiden tilintarkastajien tehokkuutta ja informaation luotettavuutta samanaikaisesti havaittiin, että tehokkuushyödyt rajoittuvat vain tilanteisiin, joissa käytettävissä oleva in-

formaatio on luotettavaa. Kun saatavilla oleva informaatio on epäluotettavaa, ei kokemuksella tällöin ole vaikutusta tiedon käsittelyyn käytettyyn aikaan.

Näin ollen epäluotettava tieto heikentää myös kokeneiden tilintarkastajien päätöksenteon tehokkuutta. Järvisen mukaan asiakkaan korkea riski ja epäluotettava informaatio on huomioitava tilintarkastajan ajankäytön suunnittelussa.

Eväitä tilintarkastustyön ja -käytäntöjen kehittämiseksi

Järvisen väitöskirjatutkimuksen tulokset luovat uutta tietoa tilintarkastuksen tehokkuuteen vaikuttavista tekijöistä. Tutkimusta voidaan hyödyntää erityisesti tilintarkastuskäytäntöjen kehittämiseen.

Toimeksiannon aikabudjettia suunniteltaessa olisi huomioitava asiakkaan riskisyys ja informaation laatu. Lisäksi kokeneiden tilintarkastajien informaation käsittelyyn liittyvät taidot tulisi dokumentoida ja opettaa näitä taitoja vähemmän kokeneille tilintarkastajille. Käytännössä tilintarkastusyhteisöt voisivat lisätä vähemmän kokeneiden tilintarkastajien koulutusta neuvomalla tehokkaampia lukutekniikoita ja informaation yhdistelytaitoja.

Tilintarkastuspalveluiden intressiryhmän näkökulmasta tutkimuksen tulokset kertovat, että asiakkaan korkeariskisyys tai toimeksiantoon sisältyvä epäluotettava informaatio johtavat harvoin toimeksiannosta kieltäytymiseen. Tällöin tilintarkastajat kuitenkin todennäköisesti muuttavat tapaansa suorittaa tilintarkastus.

Tuloksissa saatiin viitteitä siitä, että tämänkaltaisissa olosuhteissa tilintarkastajat arvioivat käyttävänsä enemmän tarkastustunteja tarkastuksen suorittamiseen ja tällöin saattavat myös veloittaa korkeampia tilintarkastuspalkkioita näiltä asiakkailta. □

Palstan toimitti KTM Elina Haapamäki, joka toimii jatko-opiskelijana Vaasan Yliopistossa ja on ACA-tutkimusryhmän jäsen.

TOISINAJATTELIJA TAKOO TULOSTA

Ohjelmistoyhtiö Vincitin Mikko Kuitusta eivät kiinnosta yrityksen talousluvut vaan työntekijöiden ja asiakkaiden tyytyväisyys.

TEKSTI JA KUVAT **MATTI REMES**

– TERVETULOA HERWOODIIN!

Vincit Oy:n toimitusjohtaja **Mikko Kuitusen** teekkaritervehdys Tampereen Hervannassa paljastaa heti, että miehen entinen opinahjo on kivenheiton päässä sijaitseva Tampereen teknillinen yliopisto.

Motiivina mukava työpaikka

Kuitunen opiskeli tuotantotaloutta ja aloitti vuonna 2004 työt suomalaisessa it-alan yrityksessä. Kolmen vuoden jälkeen hän päätti perustaa oman yrityksen ja houkutteli yhtiökumppaniin samassa yrityksessä työskennelleen **Pekka Virtsasen**.

– Tärkein motiivi oli lähteä tekemään itsellemme mukavaa työpaikkaa. Halusimme lisää vapautta ja tehdä asiat tavalla, joka oli mielestämme oikein, Kuitunen kertoo.

Kova kasvu alusta lähtien

Vincitin liikeidea on ollut alusta lähtien räätälöityjen ohjelmistojen tuotekehitys. Ensimmäiset asiakkaat löytyivät vanhassa työpaikassa syntyneiden kontaktien kautta.

Kaksikolla oli kovat tavoitteet kasvun suhteen, joten yritykseen oli palkattava heti uusia työntekijöitä.

Kuusi vuotta myöhemmin Vincit työllistää Tampereella 70 henkeä. Yh-

tiön liikevaihto oli maaliskuussa 2012 päättyneellä tilikaudella 5,3 miljoonaa euroa ja liikevoitto 1,3 miljoonaa. Edelliskauteen verrattuna myynti kasvoi 60 prosenttia.

Räätälöidyssä ohjelmistokehityksessä Vincit keskittyy etenkin internet- ja mobiilisovelluksiin. Esimerkiksi Tekniikan Maailman matkapuhelinsovellus ja Kauppalehden sovellus Windows-phonien ovat yrityksen käsialaa.

Lisäksi Tampereella suunnitellaan ohjelmistoja erikoislaitteisiin. Asiakkaana on muun muassa amerikkalainen GE Healthcare.

Toimialansa toisinajattelijat

Nopea kasvu ja erinomainen kannattavuus ovat tuoneet Vincitille palkintoja yrityskilpailuissa. Se on noussut kärkeen myös parhaimpien työpaikkojen listoilla.

Marraskuussa Kuitunen kävi pokkaamassa voittopokaalin nuorten yrittäjien Timangi-kilpailussa.

Palkintoperusteita olivat muun muassa ”jatkuva vanhojen toimintatapojen kyseenalaistaminen ja koko alan perusperiaatteiden muuttaminen”.

– Ehkä nämä huomionosoitukset kertovat poikkeavasta tulokulmasta, jonka mukaan meillä on vain yksi tavoite: työntekijöiden ja asiakkaiden tyyty-

väisyys. Taloudellisia tavoitteita ei ole, ei edes budjettia.

Kuitunen uskoo, että tyytyväiset työntekijät ja asiakkaat tuovat myös taloudellista menestystä. Kasvu ei ole hänelle tavoite vaan seuraus siitä, että työt tehdään hyvin.

Kaikki tekevät päätöksiä

Vincitin kantaviin periaatteisiin kuuluu myös päätöksenteon täydellinen hajauttaminen. Jokaisella yrityksen työntekijällä on oikeus ja velvollisuus tehdä päätöksiä – olipa sitten kyse uuden tietokoneen ostamisesta tai ryhtymisestä uuteen liiketoimintaan.

– Ainoa ohje henkilöstölle on, että tee päätöksiä niin kuin käyttäisit omia rahojasi. Rajoja ei ole, mutta vastapainoksi päätöksistä on myös kannettava vastuu.

Kuitusen mukaan vapauden ja vastuun yhdistelmä toimii erinomaisesti. Ennen päätöksiä kollegojen kanssa keskustellaan ja mietitään tarkkaan, tuottaako hankinta enemmän kuin maksaa.

– Väitän, että meillä on erittäin tiukka kulukuuri. Ja jos ylilyöntejä tulee jälkikäteen esille, niihin johtaneet syyt käydään läpi. Tällaisia tapauksia on ollut tosin hyvin vähän.

Kuituselle tärkein yrityksen taloudellinen mittari on kassavirtalaskelma. Sitä seuraamalla tulot ja menot pysyvät

tasapainossa ja likviditeettiä on aina riittävästi.

– Keräämme tiedot meneillään olevista hankkeista ja teemme ennusteita myös tulevista laskutuksista ja suurimmista menoista.

Hallitus kokoontuu kerran vuodessa

Vincitin hallinto on järjestetty poikkeuksellisesti moneen muuhun kasvuyritykseen verrattuna. Yrityksen hallitusta Kuitunen kutsuu kumileimasimeksi. Se kokoontuu kerran vuodessa hyväksymään tilinpäätöksen ja muut lakisääteiset asiat.

– Olemme pohtineet ja välillä harjoitelleetkin hallitustyöskentelyä, mutta käytännössä hallituksena toimii yrityksen johtoryhmä. Se määrittää yhteistyössä työntekijöiden kanssa Vincitin suunnan ja huolehtii omistajastrategian toteuttamisesta.

Hallitustyöskentelyä korvaavat myös erilaisista teemoista järjestettävät työpajat. Uuden markkinavaltauksen kaltaisissa isoissa asioissa kutsutaan sparraajiksi ulkopuolisia neuvonantajia.

Aktiiviseen hallitustyöskentelyyn ei ole ollut Kuitusen mukaan tarvetta sen kauan vuoksi, että yrityksessä ei ole mukana pääomasijoittajia. Osakkaita on 11, jotka kaikki ovat töissä yrityksessä.

Toiminnan alussa Vincit sai rahoitusta perustajien lompakon lisäksi Tekesistä, Finnverasta ja pankeilta, mutta sen jälkeen yritystä on kehitetty yksinomaan tulorahoituksella.

– Ehkä joissakin tapauksissa pääomauriske olisi nopeuttanut markkinoiden valtausta. Toisaalta ulkopuoliset osakkaat toisivat mukanaan omat tavoitteensa, jotka eivät välttämättä ole samat kuin meillä.

Taloudenpidossa riittää selitettävää

Taloushallinnon Vincit on ulkoistanut tilitoimistolle, jolle oli aluksi selitettävä yrityksen poikkeavat toimintatavat. Tällainen oli esimerkiksi se, että yksittäiset laskut eivät välttämättä käy hyväksyttävänä toimitusjohtajalla.

– Minulle riittää kooste, josta näkee asioiden olevan kunnossa. Muodollinen hyväksyntä tulee näin tehdyksi, mutta ei minua oikeasti kiinnosta, mitä laskuissa lukee.

Myös tilintarkastajalle Kuitunen joutuu välillä selittämään, miksi yrityksen taloudenpidon yksityiskohdat eivät toimitusjohtajaa kiinnosta. Keskusteluja tilintarkastajan kanssa käydään hänen mukaansa rakentavassa hengessä.

– Ymmärrän tilintarkastajan roolin ja saamme häneltä arvokkaita neuvo-

ja. Meidän arvoille sopivampi tarkastaja olisi kuitenkin työelämävalmentaja tai vastaava. Hän kävisi läpi, millaiset johtamismenetelmät meillä on ja miten jengi täällä pörrää.

Bisnesvinkkiä tilintarkastajille

Kuitusen mielestä tilintarkastusyhteisöjen kannattaisi keksiä palveluja, jotka tavanomaisen tilintarkastuksen ohella ottaisivat huomioon myös Vincitin kaltaisten yritysten todellisia arvoja.

– Tilintarkastajat katsovat yrityksen asioita eurosilmälasiensa läpi. Yrityksellä voi olla muitakin juttuja kuin raha. Tähän saumaan tilintarkastusyhteisöt voisivat keksiä palveluja, jotka pohjautuvat yritysten todellisiin arvoihin. Se voisi olla niille hyvä bisnes.

Ensimmäinen kriisi karaisi

Vincitin taival ei ole ollut pelkkää nousuliittoa. Toistaiseksi syvimpään kriisiin yritys ajautui ensimmäisenä vuonna, kun valtaosan liikevaihdosta tuonut asiakassopimus kaatui.

– Sen jälkeen yrityksen olemassaolon perusteet piti todistaa sekä sisäisesti että asiakaskentässä. Kriisi teki kuitenkin yrityksestä oleellisesti paremman eikä sen jälkeen mikään ole enää pelottanut, sanoo Mikko Kuitunen.

Viime keväänä Vincit menetti jälleen melko yllättäen tärkeimmän asiakkaansa. Irtisanomisten sijaan yritys päätti kuitenkin järjestää ”positiiviset yt-neuvottelut”, jossa tiimit miettivät keinoja palkata lisää väkeä ja ideoivat aihioita uusista palveluista.

– Ideoista on alkanut syntyä uutta liiketoimintaa. Mukana on paljon pieniä, mutta myös muutama merkittäväkin aluevaltaus. Niiden avulla tilivuodesta tulee hyvä, vaikka syksy olikin melko synkkä.

Tulevasta Kuitunen uskaltaa sanoa vain sen, että muutoksia on varmasti luvassa.

– Talous on epävarma, ja toimialat muuttuvat nopeasti. Toisaalta kaikessa tarvitaan nykyisin tietotekniikkaa. Tämä on sauma, josta meidän on osattava tunnistaa avautuvat mahdollisuudet. □

Whistle-blowing

– yritysten eettiset raportointikanavat Suomessa

Isoista suomalaisyhtiöistä löytyvät myös eettiset kanavat väärinkäytösten anonyymia raportointia varten. Niiden toivotaan kuitenkin olevan viimeinen keino epäkohtien esiin tuomiseksi.

HELI KORTESALMI

SUOMALAISET suuryritykset tarjoavat työntekijöilleen mahdollisuutta raportoida havaitsemistaan väärinkäytöksistä myös anonyymisti eettisten raportointikanavien kautta, vaikka yhteiset suositukset ja määräykset puuttuvat.

Malli väärinkäytösten luottamukselliseen raportointiin
Englanninkielinen termi ”whistleblowing” tarkoittaa tapahtumaa, jossa organisaatiossa työskentelevä henkilö huomaa epäeettistä toimintaa yrityksessä ja raportoi havainnoistaan johdolle, valvovalle organisaatiolle tai jopa suoraan medialle.

Yritykset voivat käyttää whistleblowingia sisäisen valvonnan työkalu-

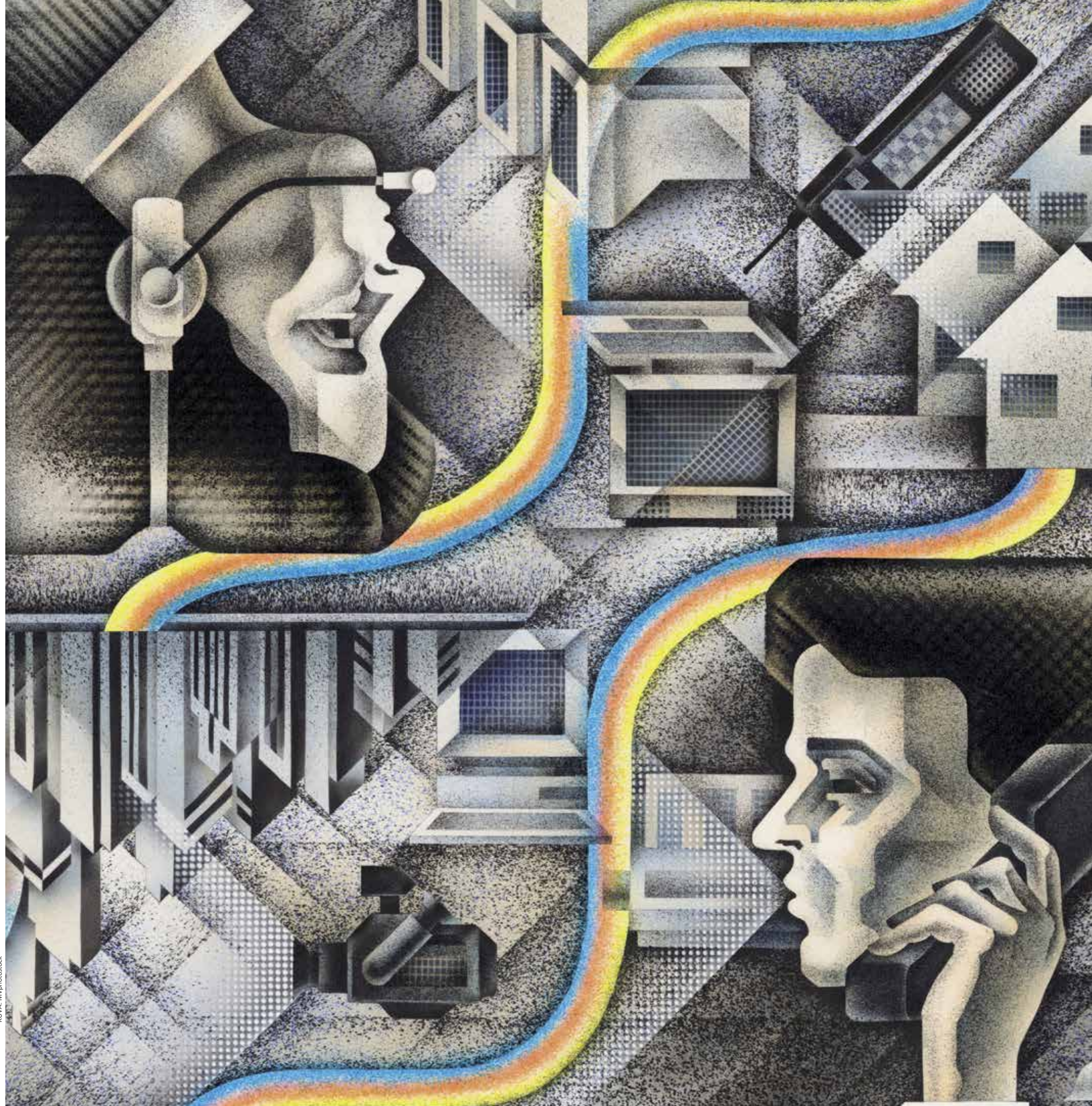
na antamalla selkeän toimintamallin, kuinka kertoa asiasta luottamuksellisesti eteenpäin. Tällaista ohjeistusta kutsutaan whistleblowing-kanavaksi.

Yleistynyttä suomenkielistä vastinetta whistleblowing -sanalle tai -kanavalle ei ole. Tässä artikkelissa käytetään termiä ”eettiset raportointikanavat” ja pohditaan asiaa yritysnäkökulmasta.

SOX vauhditti raportointikanavien yleistymistä

Työntekijät ovat usein tietoisia organisaatiossa tapahtuvasta epäeettisestä tai rikollisesta toiminnasta. Vuonna 2012 Association of Certified Fraud Examiners (ACFE) tutki 1 388 kansainvälistä petostapausta raportoiden, että 51 % →

KUVA: MphotoStock

petoksista ratkaistiin vihjeiden perusteella.

Suurin osa vihjeistä oli tullut yrityksen henkilökunnalta, mutta petoksia paljastivat myös asiakkailta tai tavarantalon toimittajilta saadut vihjeet. Muiden tutkimusten tuloksissa on vihjeiden osuus petosten paljastumisessa ollut hienoa alempi, mutta silti merkittävä.

Yhdysvalloissa whistleblowing on terminä tunnettu jo 70-luvulta lähtien, mutta koko maata koskeva käytäntöksi whistleblowing tuli 2000-luvun alussa Enronin ja WorldCom-skandaalien jälkeen. Molemmissa tapauksissa yrityksessä toiminut henkilö oli osallisena petosten paljastumisessa.

Näiden tapahtumien jälkeen Yhdysvalloissa hyväksyttiin julkisesti noteerattuja yrityksiä koskeva, sisäiseen valvontaan liittyvä laki: Sarbanes-Oxley Act of 2002 (SOX). Sisäisiin kontroleihin liittyvien vaatimusten lisäksi SOX sisältää vaatimuksen anonyymien ilmoituksen mahdollistavan eettisen vihjekanan rakentamisesta yrityksen henkilökuntaa varten.

Eettiset raportointikanavat hyvinä toimintatapoina

Eettiset raportointikanavat nähdäänkin kansainvälisesti hyvänä käytänteenä, jolla petosten määrää voidaan vähentää ja kiinnijäämisen riskiä lisätä. Euroopassa esimerkiksi Hollannin ja Belgian Corporate Governance -koodit sisältävät suositukset eettisistä raportointikanavista noudatta tai selittä periaatteella.

Muissa Euroopan maissa kanavan velvoittava ohjeistusta tai lainsäädäntöä ei ole, mutta on kuitenkin maita, joissa eettisen vihjeen antajalla on lainsuojaa mahdollisia kostotoimia vastaan. Valitettavasti vihjeen antajia on voitu erottaa organisaation palveluksesta tai heille on voitu kostaa muilla tavoin, joten rehellistä työntekijää tulisi suojella lailla.

Keskustelu jäänyt vähäiseksi

Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodi ei sisällä suosituksia eettisistä raportointikanavista. Tietosuojavaltuutettu on antanut ohjeen SOX-yhtiöiden

whistleblowing-kanavista, mutta muuta yleistä ohjeistusta ei ole saatavilla.

Julkista keskustelua eettisten raportointikanavien tarpeesta ei meillä ylipäänsä ole käyty, vaikka muutamat poliitikot ovatkin yrittäneet herättää keskustelua.

Raportointikanavat yleistyneet Suomessa

Suomalaisesta eettiset raportointikanavat saattavat tuntua tarpeettomilta tai jopa jo itsessään epäeettiseltä toiminnalta. Tästä huolimatta eettisiä raportointikanavia on rakennettu joihinkin suomalaisiin yrityksiin. Kanavia on luonnollisesti myös Suomessa toimivien amerikkalaisten SOX-yhtiöiden tytäryhtiöissä, mutta USA:n tiukka yrityslaki pakotti myös muutamat suomalaisyhtiöt rakentamaan eettiset raportointikanavat henkilöstönsä käyttöön jo vuonna 2004.

Vuonna 2011 KPMG teki selvityksen, jossa viidenkymmenen liikevaihdoltaan suurimman yrityksen nettisivuilta etsittiin tietoa eettisistä raportointikanavista. Selvityksessä löydettiin 11 yritystä, joilla oli käytössään anonyymien ilmoituksen mahdollistava kanava.

Olen haastatellut väitöskirjatutkimustani varten kahdeksan suomalaisen pörssiyhtiön edustajia vuosina 2011-2012. Sain selville, että Suomessa on paljon kiinnostusta kanavia ja niiden toimivuutta kohtaan. Haastatteluissa ilmeni, että monet muutkin yhtiöt harkitsivat tai olivat rakentamassa omaa eettistä raportointikanavaansa.

Mikäli 50 yhtiötä koskeva selvitys toistettaisiin nyt, olisi vihjekanavien määrä luultavasti kaksinkertaistunut vuoden 2011 luvuista.

Vasta viimeinen keino

Haastattelemissani yrityksissä työntekijöiden eettinen raportointi oli mahdollistettu ja siten mielipiteet puolsivat kanavien olemassa oloa. Yrityksille, jotka olivat ottaneet kanavan käyttöön ennen vuotta 2010, oli ajatus kanavan rakentamisesta usein tullut yhtiön kansainvälisten toimintojen kautta. Myöhemmin käyttönotettujen kanavien alkusysäyksenä vaikutti olevan

aikaisemmin mainitut konsulttiyritysten tekemät selvitykset.

Jokainen haastateltava korosti kanavan kuitenkin olevan viimeinen keino ilmoittaa epäkohdista. Ilmoituksia toivottiin mieluummin saatavan työntekijöiltä heidän omilla nimillään.

Anonyymien ilmoitusten hankaluuksena on tarve hankkia lisätietoa tapauksien yksityiskohdista sekä mahdolliset väärät ilmoitukset. Työntekijät kuitenkin selkeästi kokevat anonyymien ilmoituksen turvallisemmaksi.

Eettiset ohjeet ensin

Ennen eettisen raportointikanavan rakentamista yrityksen tulee laatia eettiset ohjeet, joiden mukaan kaikkien työntekijöiden tulee toimia. Eettisten ohjeiden yhteyteen lisätään ohjeistus, miten työntekijän tulee toimia, mikäli hän havaitsee ohjeiden vastaista toimintaa.

Ennen raportointikanavan luomista tulisi myös pohtia mahdollisuutta avata kanava yrityksen ulkopuolisille. Esimerkiksi toimittajat tai asiakkaat voivat myös havaita eettisten ohjeiden vastaista toimintaa.

Rajattu vai rajoittamaton ilmoitusmahdollisuus?

Joissain yrityksissä kanava on rajattu koskemaan vain taloudellisia rikkeitä. Vaihtoehtoisesti yritys voi sallia kaikenlaiset ilmoitukset, jolloin vihjeitä saatetaan tulla esimerkiksi epäeettisesti tehdystä henkilöstöpäätöksistä tai huonosta johtamisesta.

Käytännössä talouteen liittyvät vihjeet on helpompia tutkia, mutta joissakin yhtiöissä koettiin reiluksi antaa työntekijälle mahdollisuus saada äänensä kuuluviin myös muista asioista. Kaikissa haastatteluissa yrityksissä ilmoituksia oli tullut yleensäkin niin vähän, että kaikki ilmoitukset olivat tutkittavissa riippumatta siitä, oliko raportointia kanavaan rajattu vai ei.

Sisäinen ja ulkoistettu

Työntekijä voi ilmoittaa havaitsemistaan väärinkäytöksistä yrityksen sisäiseen eettiseen vihjekanavaan, joka on

yleensä sähköpostiosoite, puhelinnumero tai internet-sivu. Yksinkertaisuudessaan kanava voi olla itse rakennettu internet-lomake, johon syötetyt tiedot ohjautuvat yleisimmin lakiasiain- tai sisäisen tarkastuksen johtajalle.

Järjestelmä on myös mahdollista ostaa palveluna: tällöin työntekijä on ensin yhteydessä ulkopuoliseen palveluntarjoajaan, joka raportoi saamansa ilmoitukset edelleen yritykselle. Ulkopuolinen palvelu mahdollistaa yhteydenotot useammilla kielillä työntekijän kotimaasta riippumatta.

Eettisen raportointikanavan hyödyt ja haitat

Kanavien toivotaan paitsi paljastavan väärinkäytöksiä myös ennalta ehkäisevän niitä pitämällä yllä tietoisuutta kiinnijäämisen riskistä. Yrityksille oli myös tärkeää, että väärinkäytökset tulisivat esiin sisäisesti, jotta asiat pystyttäisiin selvittämään sisäisesti ilman mahdollista ikävää julkisuutta.

Tutkimusten mukaan kanavat edistivät yrityksen mainetta eettisenä, korkeamoraalisena ja läpinäkyvänä organisaationa. Kukaan väitöstudiumukseeni haastatelluista ei ollut huomannut eettisten raportointikanavien haitanneen organisaation toimintaa. Myöskään henkilöstö ei ollut ilmaissut vastustusta otettaessa kanava käyttöön.

Eettiset raportointikanavat vaikuttavat toimivan suomalaisyrityksissä hyvin, vaikka kanaviin tuleekin selkeästi vähemmän ilmoituksia kuin amerikkalaisissa tutkimuksissa on havaittu.

Kanavan kautta voi kaukanakin toimivan työntekijän ääni tavoittaa pääkonttorin. □

KTM Heli Kortessalmi valmistele väitöskirjaa whistleblowing-aihepiiristä Vaasan Yliopistossa, ACA-tutkimusryhmän jäsenenä.

TULEVAISUUS VOI OLLA
NUMEROISTA KIINNI

TILINTARKASTAJA, yrittäjän tukena

HTM-tilintarkastajat ry:n jäsenet ovat asiantuntijoita paikallaan selvittämään yrityksesi taloudelliset riskit ja kehittämiskohteet. **Varmistamme merkitykset ja laillisuuden numeroiden takaa.**

VALITSE TILINTARKASTAJASI OSOITTEESTA
WWW.HTM.FI/TILINTARKASTAJAHAKU

HTM-TILINTARKASTAJAT RY

Muutokset tukevat sisäistä tarkastajaa johtamis- ja hallintotapaan liittyvien kysymysten arvioinnissa, mikä osaltaan kasvattaa organisaation tarkastuksesta saamaa lisäarvoa.

Standardimuutoksin vahvistetaan sisäisen tarkastuksen roolia lisäarvon tuottajana

EILA KOIVU

SISÄISEN tarkastuksen kansainvälistä viitekehikkoa on päivitetty 2000-luvulla usein. Merkittäviä muutoksia ovat olleet ammattistandardien työn kohdistamisen painotukset. Siirtymä on tapahtunut valvonnasta riskienhallinnan kautta johtamis- ja hallintotapaan.

Nykyisissä standardeissa paino on johtamis- ja hallintotavassa sekä yhteistyössä hallituksen kanssa. Tätä kautta on haettu parempia keinoja tuottaa lisäarvoa organisaatiolle.

Lisäarvon tuottaminen korostuu

Tämän vuoden alussa – 1.1.2013 – voidaan tulleissa ammattistandardeissa ei muutettu sisäisen tarkastuksen määritelmää eikä eettisiä sääntöjä. Määritelmää ollaan kuitenkin paraikaa muokkaamassa.

Luonnoksen mukaan ”Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- sekä johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen”.

Eri standardeissa ja käytännön ohjeissa järjestys on ”johtamis- ja hallintotapa, riskienhallinta ml. väärinkäytös-

riskit ja valvonta”. Tulkitsen järjestyksen merkitsevän sitä, että johtamis- ja hallintotavan arvioinnilla tuotetaan paremmin lisäarvoa kuin valvonnan arvioinnilla. Valvonta kuuluu johdon tehtäviin ja heidän tulee hoitaa se niin, että se toimii tarkoitetulla tavalla.

Uusi työohje eettisten kysymysten arviointiin

Eettiset säännöt edellyttävät tarkastajilta eettisyyden edistäjän roolia organisaatiossaan. Uusi työohje, Evaluating Ethics-Related Programs and Activities, liittyy standardin ”2110 Johtamis- ja hallintotapa” soveltamisstandardiin 2110. A1 ja se opastaa arvioimaan eettisyyteen liittyviä asioita.

Eettisyys on siis noussut tarkastuksen ja hallinnan kohteeksi. Epäeettisen toiminnan hallinta suojaa organisaatiota mm. negatiiviselta huomiolta. Se on →

LISÄARVO

Sisäisen tarkastuksen toiminto tuottaa lisäarvoa organisaatiolle (ja sen sidosryhmille) objektiivisella ja merkityksellisellä arvioinnilla ja varmistuksella sekä edistäessään johtamis- ja hallinto-, riskienhallinta- ja valvontaprosessien tuloksellisuutta ja tehokkuutta

luonteva ja lisäarvoa tuottava osa sisäisen tarkastuksen työtä.

Hallitusta sitouttavia standardimuutoksia

Ominaisuusstandardiin ”1110 Organisaattorinen riippumattomuus” on lisätty kaksi merkittävää kohtaa, jotka tulkitsevat toiminnallista raportointia ja korostavat tarkastuksen organisatorista asemaa:

- 1. hallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen budjetin ja resurssisuunnitelman ja
- 2. hallitus hyväksyy sisäisen tarkastuksen johtajan palkan.

Myös laadunvarmistus- ja kehittämisohjelmaan liittyvä standardi ”1312 Ulkoiset laatuarvioinnit” sitouttaa hallitusta. Tarkastusjohtajan on keskusteltava hallituksen kanssa ”ulkoisen arvioinnin muodosta” ja ”tarpeesta tehdä ulkoinen arviointi useammin kuin viiden vuoden välein”.

Edellä olevat muutokset edellyttävät tarkastusjohtajalta aktiivisuutta hallituksen suuntaan.

Hallituksen määritelmä ja riskiperusteisen suunnitelman tulkinta

Hallitus-sanan määritelmä on selkeytetty muotoon ”Ylin hallintoelin, joka on vastuussa organisaation toimintojen ja johtamisen ohjaamisesta ja/tai valvonnasta.

Yleensä hallitus on riippumattomien johtajien ryhmä (esimerkiksi hallitus, johtokunta, hallintoneuvosto tai säätiön hallitus). Ellei tällaista ryhmää ole, ”hallituksella” voidaan viitata organisaation johtajaan. ’Hallitus’ voi tarkoittaa myös tarkastusvaliokuntaa, jolle hallintoelin on delegoinut tiettyjä tehtäviä”.

Toteutustapastandardi ”2010 Suunnittelu” ohjeistaa vuosisuunnittelua. Tarkastusjohtajan on laadittava riskiperusteinen suunnitelma, jonka selkeytetty tulkinta kuuluu: ”Sisäisen tarkastuksen johtaja vastaa riskiperuste-

PERUSTYÖN KULMAKIVIÄ

Perustyön kulmakiviä sisäisessä tarkastuksessa ovat:

Tarkastussuunnitelma

- räätälöity ja kohteen riskit huomioiva lähestymistapa
- arviointiperusteet kaikkien tavoitteiden arvioimiseksi
- riskienarviointi organisaation tekemien riskianalyyysien tai tarkastajan oman arvioinnin perusteella.

Raportointi

- havaintojen esittäminen konkreettisesti
- perussyyden ja lopullisten seurauksien eli riskien ja mahdollisuuksien esittäminen
- poikkeamien vaikutusten esiintuominen strategian saavuttamiseen ja (liike)toimintaan
- riskien arvioiminen tarkastushavaintojen perusteella
- havaintojen luokittelu niiden riskisyyden mukaan
- yleisarvio johtamis- ja hallintotavan, riskien ml. väärinkäytösriskien hallinnan ja valvonnan tasosta
- kokonaisarvion kirjaaminen vuosiraporttiin toteutettujen tarkastusten ja mahdollisesti muiden arviointitoimintojen tuloksista.

sen suunnitelman laatimisesta. Sisäisen tarkastuksen johtaja ottaa huomioon organisaation riskienhallinnan ajatusmallin mukaan lukien johdon asettamat hyväksytyt riskinoton tasot eri toiminnoille tai organisaatioiden osille.

Ellei tällaista ajatusmallia ole käytössä, sisäisen tarkastuksen johtaja soveltaa omaa harkintaansa riskien arvioinnissa otettuaan huomioon ylimmän johdon ja hallituksen näkemykset. Sisäisen tarkastuksen johtajan tulee tarvittaessa arvioida

ja ja muokata suunnitelmaa, mikäli organisaation liiketoiminnassa, riskeissä, toiminnoissa, hankkeissa, järjestelmissä tai sisäisissä valvontatoimissa tapahtuu muutoksia.”

Standardit 2120.A1 ja 2130.A1

Riskienhallinnan arviointiin liittyvän soveltamisstandardin 2120.A1 mukaan ”Sisäisen tarkastuksen toiminnon tulee arvioida niitä organisaation johtamis- ja hallintojärjestelmään, toimintoihin sekä tietojärjestelmiin liittyviä riskejä, jotka koskevat

- organisaation strategisten tavoitteiden saavuttamista (uusi)
- taloudellisen ja toiminnallisen tiedon luotettavuutta ja eheyttä
- toimintojen ja hankkeiden tulokellisuutta ja tehokkuutta
- omaisuuden turvaamista
- lakien, määräysten, toimintaperiaatteiden, menettelytapojen ja sopimusten noudattamista.”

Myös valvonnan arviointiin liittyvään soveltamisstandardiin 2130.A1 on lisät-

ty ensimmäiseksi kohdaksi, että arvioinnin tulee kattaa ”organisaation strategisten tavoitteiden saavuttaminen”. Tarkastus tuottaa lisäarvoa arvioimalla, miten toiminnot tukevat strategian toteuttamista.

Toimeksiantokohtainen arvio ja kokonaisarvio

Käytännön ohjeista merkittävä on ”2320-2 Perussyyn analysointi”, eli miten tarkastajan tulee analysoida poikkeaman aiheuttanutta syytä. Ohjeessa kehoitetaan esittämään viisi kertaa kysymys Miksi. Sen jälkeen tarkastaja alkaa olla perussyyn äärellä.

Sanastossa on uusi määritelmä ”Toimeksiantokohtainen arvio”, joka on ”Sisäisen tarkastuksen yksittäisen toimeksiannon tavoitteisiin ja laajuuteen liittyvä arvosana, päätelmä ja/tai muu kuvaus kyseisen toimeksiannon tuloksista”.

Samoin on määritelty ”Kokonaisarvio”, joka on ”Sisäisen tarkastuksen johtajan antama arvosana, päätelmä ja/tai muu tulosten kuvaus, joka koskee laajasti organisaation johtamis- ja hallintotapaa, riskienhallintaa ja/tai valvontaprosesseja.

Kokonaisarvio on sisäisen tarkastuksen johtajan ammatillinen arvio, joka perustuu useampien yksittäisten toimeksiantojen tai muiden tehtävien tuloksiin tietyllä aikavälillä”. Kokonaisarvion voi antaa vain, jos on antanut tarkastuskohtaisen arvion.

MITKÄ ASIAT KOROSTUVAT SISÄISEN TARKASTUKSEN STANDARDEISSA?

Nykyiset ammattistandardit korostavat

- yhteistyötä hallituksen kanssa
- strategisia tavoitteita ja niiden saavuttamista
- riskien ml. väärinkäytösriskien hallintaa
- kokonaisarviota johtamisen, riskienhallinnan ja valvonnan tasosta ml. Assurance maps (käytännön ohje 2050-2)
- eettisyyteen liittyviä seikkoja
- hallinnollisen ja toiminnallisen vastuun erottamista toisistaan.

Sisäisen tarkastuksen kansainväliset ammattistandardit koskevat kaikkia sisäistä tarkastusta tekeviä henkilöitä, ts. myös mm. JHTT-, KHT- ja HTM-tutkinnon suorittaneiden tulee noudattaa niitä sisäistä tarkastusta tehdessään. Työn laadullisia tuloksia arvioidaan sisäisen tarkastuksen laadunvarmistusstandardien mukaan.

Aiempia muutoksia toimintaohjeeseen

IIA on jo aiemmin tehnyt muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet mm. toimintaohjeen sisältöön. Tällaisia muutoksia ovat sisäisen tarkastuksen määritelmän, eettisten sääntöjen ja ammattistandardien velvoittavuus.

Veloittavuus tulee mainita sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa (1010); laadun varmistus- ja kehittämisohjelman mainitseminen toimintaohjeessa (1320) ja organisatorinen riippumattomuus (1110), jonka mukaan sisäisen tarkastuksen johtajan tulee raportoida sel-laiselle organisaatiotasolle, että sisäisen tarkastuksen toiminnon on mahdollista täyttää velvollisuutensa.

Sisäisen tarkastuksen johtajan on vähintään vuosittain annettava hallitukselle vahvistus sisäisen tarkastuksen toiminnon organisatorisesta riippumatto-

muudesta ja hänen tulee viestiä suoraan hallitukselle ja olla muutenkin sen kanssa suorassa yhteydessä (1111).

Huomiota poikkeamien arviointiin

Lisäarvon tuottamista tukevat yksittäisten tarkastusten perusteellinen, räätälöity, riskit huomioon ottava suunnittelu, verifiointeihin perustuva toteutus ja syy-seuraus-suhteilla analysoitu raportointi. Lisäarvon tuottamista tukevat myös suullinen ja kirjallinen raportointi hallitukselle sekä tiivis yhteys hallitukseen myös vuosisuunnittelun ja kahdenkeskisten tapaamisten yhteydessä.

Kirjoittaessaan raporttiaan ja luokitellessaan havaintojaan tarkastajien on syytä arvioida havaitsemiensa poikkeamien syitä ja seurauksia huolella voidakseen tehdä toteuttamiskelpoisia kehitysesityksiä, joilla organisaatio pystyy poistamaan perussyitä ja hallitsemaan tai hyödyntämään seurauksia. Tarkastajien on hyvä sisällyttää asiakastytyväisyyškyselyynsä kysymys lisäarvon tuotosta. □

Eila Koivu CIA, CC&A, CISA, CFE, toimii sisäisen tarkastuksen asiantuntijana BDO Control & Consulting Oy:n palveluksessa.

Tilintarkastuksen yksinvaltiuden aika on päättymässä. Pienet tilintarkastustoimistot ja yksin toimivat reviisorit ovat muutoksen kynnyksellä.

UUDEN AIKAKAUDEN KYNNYKSELLÄ

ME YKSIIN toimivat tilintarkastajat kuin myös pienet tilintarkastustoimistot olemme isojen muutosten kynnyksellä, vaikkei EU-komission ehdotus tilintarkastuksen alarajan nostamiseksi sellaisenaan toteutuisikaan Suomessa.

Ehdotuksen mukaan lakisääteinen tilintarkastus koski enää niitä yrityksiä, joiden liikevaihto ylittää 8 m€, tase 4 m€ ja henkilöstö 50 henkilöä kahden kriteerin täyttyessä. Tosin jäsenvaltiot saanevat todennäköisesti oikeuden ulottaa tilintarkastusvelvollisuus myös rajan alittaviin yrityksiin, kunhan niiden erityispiirteitä ja tilinpäätösten käyttäjien tarpeita otetaan myös huomioon.

Meillä lakisääteisen tilintarkastuksen rajat ovat yhdessä Ruotsin kanssa EU:n alhaisimmat. Paineet sopeutua eurooppalaiseen käytäntöön ovat siten kovat. Ruotsin tilintarkastajayhdistys FAR:n pääsihteeri **Dan Brännström** on todennut, että Ruotsissa alaraja voitaisiin seuraavaksi asettaa 700 000 €:n liikevaihdon kohdalle. Naapurimaassamme vain muutoksen aikataulu on auki.

Liikevaihtoraja on sama kuin juuri hyväksytyssä EU:n mikroyritysdirektiivissä, jonka muut rajat ovat tase 350 000 € ja henkilöstö 10 henkilöä.

Tilintarkastus varmennuspalveluna

Nykyisin emme käytännössä tunne muuta varmennustapaa kuin tilintarkastuksen. Varmennustuotteena tilintarkastus lakisääteisenä tai vapaaehtoisena on sellainen kuin standardit sen määrittelevät; an audit is an audit. Tilintarkastaja ei voi suorittaa toimeksiantoa kevennettynä tai supistettuna ammatilliseen harkintaansa vedoten. Tilintarkastustoimeksianto joko on tai ei ole kansainvälisten tilintarkastusstandardien mukaisesti suoritettu.

Onko tilintarkastus kasvanut pienempien tarkastuskohteiden osalta suuremmaksi kuin lainsäätäjä aikoinaan tavoiteli tai tänä päivänä tavoittelisi? Voisiko erilaisille yrityksille eri olosuhteissa olla olemassa vaihtoehtoisia hyvän tilintarkastustavan täyttäviä tarkastustapoja, joiden perusteella annetut lausunnot täyttäisivät muidenkin käyttäjien kuin lainsäätäjän tarpeet?

Tätä EU-komissio pohtii ehdotuksessaan tilintarkastusdirektiivin muuttamiseksi. Ja samanlaisen pohdinnan tuloksena syntyy Tanskaan tänä vuonna oma kansallinen standardi. Liikehdintää on Ruotsissakin, missä FAR kehittää ns. K2-tilintarkastusta pienille yrityksille.

Vaihtoehtoiset varmennuspalvelut

Vapaaehtoinen tilintarkastus

Tilintarkastus - vapaaehtoisena tai lakisääteisenä - tarkoittaa tilintarkastajan suorittamaa tilinpäätöksen varmentamista kansainvälisten ISA-tilintarkastusstandardien mukaisella varmuustasolla; korkea mutta ei ehdoton varmuus. Lausunnon antamisen edellytyksenä on vakuuttavien tarkastusevidenssien hankkiminen laajalta alueelta. ISA-standardit toki skaalautuvat pienenkin yrityksen tilintarkastukseen, mutta kattavuus pysyy edelleen samana kuin suuremman yrityksen tilinpäätöksen varmennuksessa. Tilintarkastuskertomuksen ensisijaiseen käyttäjäkuntaan kuuluvat osakkeenomistajat ja sijoittajat.

Review-varmennus

Kansainvälisten standardien laatija IFAC on loppuvuodesta 2012 hyväksynyt uudistetun ja tilintarkastusta alhaisemman varmennustason antavan standardin nimeltään **ISRE**

2400 (revised). Varmennuspalvelun nimi ”review” on suomennettu aikaisemmissa käännöksissä termiksi ”yleisluonteinen tarkastus”.

Uudistetun ISRE 2400 -standardin varmennustaso on ”limited”, jonka suomenkielinen käännös on ”rajoitettu varmuus”. Varmuustaso on kuitenkin suhteellinen ja sitä verrataan tilintarkastuksen tuottamaan varmuustasoon.

Review-varmennusraportin ensisijainen käyttäjä on yrityksen johto. Käyttäjinä voivat myös olla osakkeenomistajat, rahoittajat, toimittajat tai esimerkiksi sopimuskomppanit.

Tilinpäätösraportoinnin alhaisempi varmennustaso vaatii vastaavasti vähemmän tarkastusevidenssiä ja -aikaa. Alue, jolta evidenssi hankitaan kuten myös hankkimisen tapa, ovat suppeampia. Keskeisiä toimenpiteitä varmennuksessa ovat tilinpäätöksen analyttinen tarkastus sekä haastattelut johdon ja muiden henkilöiden, esimerkiksi tilitoimiston edustajien, kanssa. ”Mikä ei näytä oikealta, on väärin” on eräänlainen lähtökohta.

Järeämpiä ja tilintarkastuksessa vakioina pidettäviä tarkastustoimenpiteitä otetaan käyttöön vain, jos luvut eivät näytä järkeviltä tai yhteensopivilta. Standarditekstien pituudet kuvastavat hyvin niiden erilaista luonnetta ja laajuutta; painettuina ISA-standardit ovat 900 sivun pituiset, mutta ISRE 2400 on tuskin sadankaan sivun pituinen.

Tanskassa review-varmennus tilintarkastuksen rinnalle

Tanska ottaa vuonna 2013 käyttöön uuden lakisääteisen tilinpäätöksen varmennuksen rajan, joka sijoittuu EU-direktiiviehdotuksen tasolle. Rajan alapuolelle jäävä yritys voi itse päättää, suoritetaanko varmennus ISA-standardien vai uuden kansallisen standardin mukaisesti.

Tanskan standardi on nimeltään ”*Utvidet gennemgang af årsregnskaper*”, eli se tarkoittaa laajennettua yleisluontoista tarkastusta perustuen uuteen ISRE 2400 -standardiin, johon on tehty joitakin kansallisia lisäyksiä ja sovituksia. Tämän perusteella annettavan raportin lausunto-osa vastaa pitkälti tilintarkastuskertomuksen sananmuotoa.

Muu kuin varmennuspalvelu tilinpäätöksen oikeellisuuden varmistajana

Suomessa hyväksyttiin vuonna 2012 käyttöön otettavaksi IFAC:n uusi standardi **ISRS 4410 – Tilinpäätöksen kokoaimeksiänto**. Toimeksiannon suorittaa yrityksen tähän tehtävään nimeämä hyväksytty tilintarkastaja. Hän kerää tilinpäätöstä varten tarvittavan informaation, kokoa sen pohjalta tilinpäätöksen, hyväksyttää sen toimeksiantajalla sekä antaa erillisen raportin toimeksiannosta.

Raportin käyttäjä voi olla yritys itse tai sen valitsema ulkopuolinen taho. Raportti toimii luottamusta lisäävänä dokumenttina. Luottamuksen katsotaan syntyvän siitä, että tilinpäätöksen laadintaan osallistuu alan osaava ammattilainen, joka asiantuntijana on perehtynyt hyvin kirjanpitoon ja tilinpäätöksen laadintaa ohjaaviin lakeihin ja säädöksiin.

Ruotsissa tilintarkastajia ja laskentatoimen konsultteja edustavat FAR- ja SRF-järjestöt ovat yhdessä luoneet kansallisen laatustandardin nimeltään REKO - Svensk standard för redovisningstjänster, jota noudatetaan taloushallinnon palveluja tuottaessa. Auktoriserad redovisningskonsult antaa laatustandardin perusteella tilinpäätökseen liitettävän tilinpäätösraportin, joka vastaa ISRS 4410 -toimeksiannossa annettavaa.

Ruotsin REKO:ssa perusajatuksena on, että tilinpäätöksen laatu luodaan sen laadintavaiheessa. Tämä heti kerralla oikein-periaate heijastuu esimerkiksi Etelä-Afrikassa suoraan lakisääteisen tilintarkastuksen rajoihin. Tilintarkastuksen alaraja on korkeampi tilitoimistoa käyttävillä yrityksillä.

Alarajan muutoksilla olisi laajat vaikutukset

Entistä suurempien yritysten vapautuminen tilintarkastusvelvoitteesta vaikuttaisi ensisijaisesti pieniin tilintarkastustoimistoihin ja yksin toimiviin tilintarkastajiin. Direktiivin mukainen tilintarkastuksen alaraja tarkoittaisi käytännössä, että jopa yhdeksän kymmenestä heidän tilintarkastusasiakastaan kuuluisi vapaaehtoisen tilintarkastuksen piiriin. Ja mikroyritysrajallakin olisi lähes joka toinen.

Vaihtoehtoisten varmennuspalvelujen kysyntä tulee riippumaan tilintarkastusrajojen alapuolelle jäävien yritysten tarpeista ja siitä, millaisia palveluja niille tarjotaan. Yksin toimivien tilintarkastajien ja pienten toimistojen rahkeet eivät riitä tiedottamiseen ja markkinointiin vaihtoehtoisista palveluista. Tässä toimialajärjestöjen tehtävä on tukea jäsenistöään, joka työskentelee pienten yritysten tilintarkastuksen parissa.

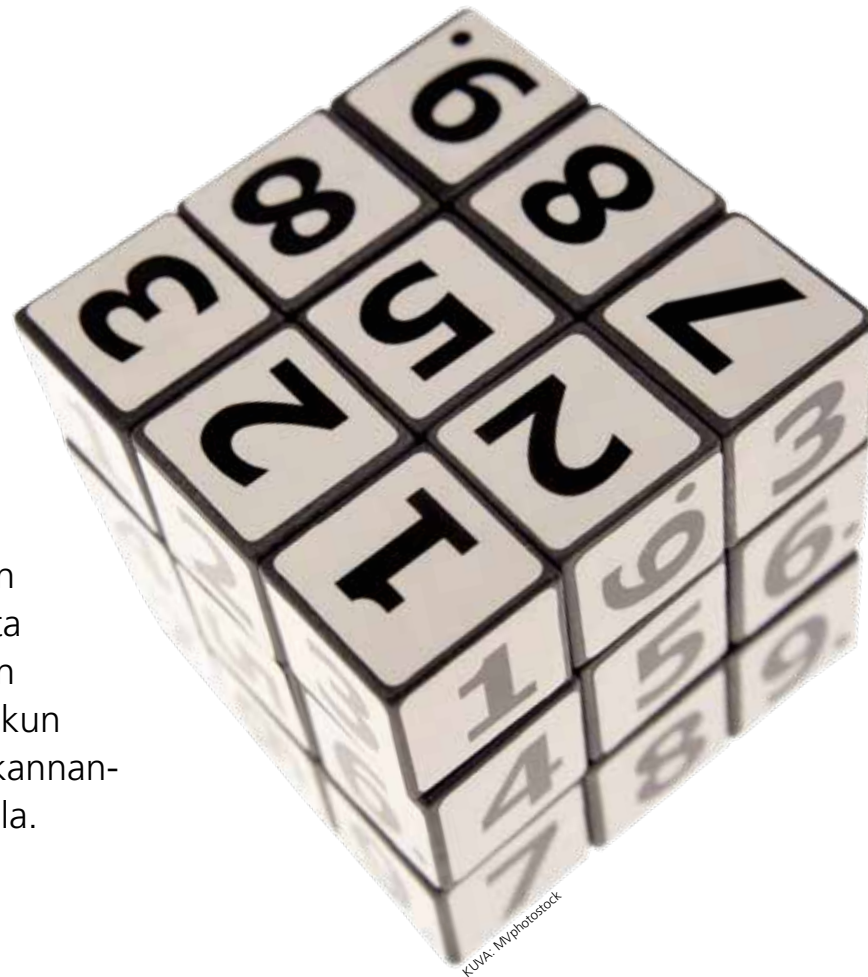
Hyvälle tilintarkastustavalle monisysisempi sisältö

Laskentatoimen asiantuntijapalvelut ovat kehittyneet, ja valtaosa pienemmistä yrityksistä käyttää taloushallinnossa ja tilinpäätöksen laadinnassa apunaan asiantuntevia tilitoimistoja. Uskon, että taloudellisen raportoinnin luotettavuuden varmentamisessa voidaan saavuttaa pienten ja hieman suurempienkin yritysten tilinpäätöksen käyttäjien kannalta riittävä varmuustaso muillakin tavoin kuin yksinomaan ISA-standardien mukaisella tilintarkastuksella, joka on koettu pienyrityskentän tarkastajien keskuudessa raskaaksi.

Tilintarkastusalan tulisikin aina yksin toimivia ammatinharjoittajia ja pieniä toimistoja myöten valmistautua muutoksiin kehittämällä nykyistä laajemmin taloudellisen raportoinnin luotettavuutta edistäviä palveluja yrityksille. Yhden varmennustavan – tilintarkastuksen – yksinvaltiuden aika kun on päättymässä.

<http://ow.ly/j5PEI>

Lasse Åkerblad, HTM-tilintarkastaja
Teuva

Pohdinta rahoitusvälineiden käyvän arvon muutosten kirjaamisesta käyvän arvon rahastoon jatkuu kaupankäyntisalkun tarkastelulla ja KILA:n kannanottojen kommentoinnilla.

KARI LYDMAN

Käyvän arvon rahasto ja rahoitusvälineet kaupankäyntisalkun ja KILA:n näkökulmasta

TÄMÄ on kaksiosaisen artikkelin ”Visaisia kysymyksiä käyvän arvon rahastosta ja rahoitusvälineistä” toinen osa. Ensimmäinen osa on julkaistu Balanssi-lehden numerossa 1/2013 (s. 28–31).

Kaupankäyntisalkku rahoitusvälineen valossa

Mitä seuraavilla käsitteillä kuten kaupankäyntitarkoitus, kaupankäyntisalk-

ku, lyhyt salkku, pitkä salkku, arvopaperisalkku, kiinteistösalkku, myyntisalkku, tuottosalkku, portfolio, lyhyt-aikaisen tuoton hankkimistarkoitus, kaupankäyntituotto, hallussapitotuotto, aktiivinen ja passiivinen reaali- tuon tavoittelu, yleishyödyllisyys, liiketoiminta, ulkoistettu salkunhoito, rahoitusinstrumentti, rahoitusvarat, johdannainen, kaupankäynnin kohteena

oleminen jne. tarkoitetaan kussakin tilanteessa?

Rahoitusväline-lähestymisen perusteella tarkoitetaan, että koko taseen vastaavaa-puoli eli koko omaisuuspuoli¹ voidaan jaotella kolmeen ryhmään eli jokainen taseen omaisuususerä, tai osa siitä, kuuluu johonkin seuraavista ryhmistä:

1. rahoitusvarat (kuten käteiskassa ja pankkitilit)
2. rahoitusvälineet (kaupankäynnin kohteena olevat rahoitusvälineet eli kaupankäyntisalkku ja rahoitusvälineet, jotka eivät ole kaupankäynnin kohteena eli eivät kuulu kaupankäyntisalkkuun)
3. muu omaisuus, aineellinen tai aineeton, kuten rahoitusvarat tai rahoitusvälineet.

Kaupankäyntisalkku kirjanpitolain valossa

Kirjanpitolainsäädännön valossa taseen vastaavaa -puoli eli koko omaisuuspuoli² tulee jaotella tilinpäätöksessä vähintään seuraaviin ryhmiin (ns. lyhennetty tase):

- A Pysyvät vastaavat
1. Aineettomat hyödykkeet
 2. Aineelliset hyödykkeet
 3. Sijoitukset
- B Vaihtuvat vastaavat
1. Vaihto-omaisuus
 2. Myynti- ja muut saamiset; lyhyt- ja pitkäaikaiset erikseen
 3. Rahoitusarvopaperit
 4. Rahat ja pankkisaamiset

Rahoitusväline voinee kuulua mihin tahansa tase-erään tilinpäätöksessä, vaikka rahoitusväline on osa kaupankäyntisalkkua; kuitenkin riippuen siitä, mitä kaupankäyntisalkku-termillä tarkoitetaan.

Kaupankäyntisalkun sisällöstä

Kirjanpitoasetuksen tasekaavassa ei ole lainkaan Rahoitusomaisuus-erää.

Vapaaehtoinen rahoitusvälineen arvostaminen käypään arvoon voi kuitenkin koskea vain saamisia, velkoja ja rahoitusomaisuuteen kuuluvia arvopapereita ja muita sellaisia rahoitusvaroja.

Joku voi katsoa kaupankäyntisalkun koostuvan sekä rahoitusvälineistä, joilla kirjanpitovelvollinen käy kauppaa saavuttaakseen tuottoja (esim. myyntituottoja) että rahoitusvälineistä, joita pidetään hallussapitotuottojen saavuttamiseksi (esim. vuokra- ja korkotuotot) kuten myös rahoitusvälineitä, joita kirjanpitovelvollinen omistaa kummassakin

tarkoituksessa (esim. osinko ja osakkeen arvonnousu).

Tämän määritelmän mukaiseen kaupankäyntisalkkuun voi siten kuulua esim. arvopapereita, jotka on merkitty taseen pysyvien vastaavien sijoituksiin. Näitä arvopapereita ei saa kuitenkaan arvostaa käypään arvoon KPL 5:2a §:n perusteella, koska ne eivät ole rahoitusomaisuutta.

Salkku lyhyen aikavälin voiton tavoittelemiseksi

Toisaalta joku voi katsoa kaupankäyntisalkun määritelmän sisältävän (vain) lyhyen aikavälin voiton tavoittelun. Tällöin kaupankäynti tarkoittaa yleensä aktiivista ja toistuvaa ostamista ja myymistä, ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä rahoitusinstrumentteja käytetään yleensä tavoitteena kerryttää voittoa hinnan ja välittäjän katteen lyhyen aikavälin vaihteluista (IAS).

Lisävalaistusta asiaan voi löytyä englanninkieliltä harrastaville seuraavasta IFRS 9:n määritelmästä:

Held for trading

- A financial asset or financial liability that:
- (a) is acquired or incurred principally for the purpose of selling or repurchasing it in the near term;
 - (b) on initial recognition is part of a portfolio of identified financial instruments that are managed together and for which there is evidence of a recent actual pattern of short-term profit-taking; or
 - (c) is a derivative (except for a derivative that is a financial guarantee contract or a designated and effective hedging instrument).

Rahoitusvälineitä lienevät yleensä ainakin noteeratut arvopaperit ja -osuudet, optio-, termiini- ja muut johdannaisopimukset, vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, OTC-johdannaisopimukset, koti- ja ulkomaiset rahoitusinstrumentit ja -välineet, hyödykkeisiin ja päästöoikeuksiin liittyvät johdannaisopimukset ja rahoitusvälineet, joiden arvo määräytyy toisen rahoitusvälineen perusteella.

KILA:n kannanottoja – säätiöt

Seuraavassa asiaan liittyviä poimintoja³ KILA:n kannanotoista 1870/2011 ja 1880/2011.

Säätiölle oli hyvän kirjanpitotavan mukaista arvostaa vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereihin kirjatut rahoitusvälineet KPL 5:2a §:n mukaan käypään arvoon ja merkitä käyvän arvon muutos taseen omaan pääomaan sisältyvään käyvän arvon rahastoon.

Kirjanpitolautakunnan mukaan säätiön pitää itse tietää, onko säätiöpääomalla hankittu rahoitusvälineitä kaupankäyntitarkoituksessa vai ei. Ja dokumentoida ratkaisun perusteet semmin- kin, kun säätiön on tarkoitus saavuttaa aktiivisesti reaali- tuottoa sijoitussalkullaan eli säätiöllä on sijoitussalkullaan aktiivinen pyrkimys tuoton saavuttamiseen. Säätiön tulee kyetä näyttämään, että tässä ei ole kysymyksessä kuitenkaan kaupankäyntitarkoitus.

Käyvän arvon menettelyä käytettäessä arvonmuutosten vaikutus merkitään ensisijaisesti tuloslaskelmaan; taseeseen merkitsemisen edellytykset on kuvattu poikkeussäännöksessä. Säätiön tulee harkita huolellisesti ja dokumentoida pääsäännöstä poikkeamisen perusteet.

Omaisuserä voidaan rajata kaupankäyntisalkun ulkopuolelle, jos sille on muu tarkoitus kuin aktiivinen pyrkimys tuoton saavuttamiseen. Tällainen tarkoitus voi perustua säädekirjaan tai muuhun erityiseen syyhyn.

Rahan lähde ja käyttö erotettava toisistaan

Kommenttina edellä sanottuun:

Lienee semantiikkaa, onko aktiivinen reaaliuoton tavoittelu kaupankäyntitarkoituksen toteuttamista vai ei, mutta saattaa olla vaikeaa perustella, että aktiivinen pyrkimys tuoton saavuttamiseen myymällä ja ostamalla rahoitusvälineitä ei olisi kaupankäyntiä. Luonnollisesti asiassa ei ole merkitystä sillä, onko salkunhoito ulkoistettu vai ei.

Yksi kirjanpidon peruseriaatteista on tase-eriin merkittävän (yksittäisen) erän erillisarvostus, ei salkku-, portfolio- tai ryhmäkohtainen arvostaminen.

Rahan lähde (vaikkapa säädepääoma) ja sen käyttö (vaikkapa rahoitusvälineiden hankinta) tulee erottaa sekä käsitteellisesti että kirjanpidon käsitteilyn kannalta toisistaan, ne ovat eri asioita. Linkki, korvamerkki rahan lähteen ja käytön välillä voi muodostua silloin, kun aatteellisen yhteisön tai säätiön taseessa on sellaisia varoja eli omaisuutta tai sellaista pääomaa, joiden käyttöä on rajoitettu erityismääräyksin.

Rahan lähteen kirjaamistavasta

Rahoitusvälineen kirjaamisen mahdollisuus käypään arvoon koskee vain saamisia, velkoja ja eräitä rahoitusomaisuuden eriä. Kirjanpitolain 4:4 §:n mukaan rahoitusomaisuutta ovat (vain) rahat, (rahaa olevat) saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa (kuin rahana) olevat rahoitusvarat.

Rahoitusväline

Sijoituspalvelulaissa (747/2012) rahoitusvälineellä tarkoitetaan (10 §):

- 1) arvopaperimarkkinalaissa (746/2012) tarkoitettua arvopaperia;
- 2) sellaista yhteissijoitusyrityksen osuutta ja rahamarkkinavälinettä, joka ei ole 1 kohdassa tarkoitettu arvopaperi;
- 3) optiota, termiiniä tai muuta johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on arvopaperi, valuutta, korko, tuotto, toinen johdannaissopimus, rahoitusmarkkinoihin liittyvä indeksi tai muu tunnusluku ja joka voidaan toteuttaa luovuttamalla kohde-etuus tai tilittämällä sen nettoarvo;
- 4) optiota, termiiniä tai muuta johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on hyödyke ja joka on toteutettava tai voidaan toteuttaa nettoarvon tilityksellä;
- 5) optiota, termiiniä tai muuta johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on hyödyke ja joka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttaen, kun sillä käydään kauppaa kaupankäynnistä rahoitusvälineillä annetussa laissa tarkoitettulla säännellyllä markkinalla tai monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä;
- 6) muuta kuin 5 kohdassa tarkoitettua optiota, termiiniä tai muuta johdannaissopimusta, jonka kohde-etuutena on hyödyke ja joka voidaan toteuttaa kohde-etuus luovuttaen, jos johdannaissopimus tehdään sijoitus- tai suojaustarkoituksessa ja se on muiden johdannaissopimusten kaltainen;
- 7) luottoriskin siirtoon tarkoitettua johdannaissopimusta;
- 8) hinnanerosopimusta;
- 9) optiota, termiiniä tai muuta johdannaissopimusta, joka liittyy ilmastovaihteluihin, kuljetusmaksuihin, päästöoikeuksiin tai inflaatioasteisiin tai muihin virallisiin taloustilastoihin ja joka voidaan toteuttaa nettoarvon tilityksellä, sekä muuta johdannaissopimusta, joka liittyy omaisuuteen, oikeuksiin, velvollisuuksiin, indekseihin ja muihin kuin edellä mainittuihin tunnuslukuihin ja joka on muiden johdannaissopimusten kaltainen.

Tämän määritelmänsä mukaan rahoitusomaisuuden tarkoitus ei ole tuottaa tuloa jatkuvasti useana tilikautena, joten sellaisia eriä ei tule esiintyä rahoitusomaisuudessa. Tasekaavassa ei ole pääryhmää, tai erää ”rahoitusomaisuus” lainkaan, mikä ei ainakaan selkeytä asiaa.

Usein lienee niin, että (rahan lähteenä lahjoitustuottoihin tai pääomasijoituksiin vastattaviin kirjatut) varat ovat ensi vaiheessa taseen vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereita. Tämän ensivaiheen, ensimmäisen kirjauksen jäl-

keen yhteisö tai säätiö päättää täsmällisemmin varojen sijoittamisesta, mikä voi johtaa (pää)osan siirtämiseen vaihtuvista vastaavista pysyvien vastaavien sijoituksiin.

Ei-kaupan oleva rahoitusväline?

Olenaisuuseriaatteen vuoksi vähäisiä rahoitusvälinekohtaisia arvonalentumisia ei ole tarpeen kirjata kirjanpitoon. Säätiöllä on rahoitusvälineitä, joita ei pidetä kaupankäyntitarkoituksessa. Tällä perusteella niiden arvonmuutokset merkitään säätiön taseen sidotun oman

pääoman käyvän arvon rahastoon. Sillä ei ole merkitystä, mihin tase-erään tällainen rahoitusväline on kirjattu.

Kommenttina tähän todettakoon, että arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat voivat kuitenkin olla vain rahoitusomaisuuteen kuuluvia ts. eivät missä tahansa taseen vastaavien erässä olevia. Mikä on siis sellainen rahoitusväline, joka ei ole kaupan?

Tuotoista on vähennettävä kuluina ne rahoitusvälineistä aiheutuneet menot, joista ei todennäköisesti enää kerry niitä vastaavaa tuloa samoin kuin rahoitusvälineiden menetykset. Tämä kaikkien menojen jaksottamista koskeva ja menetysten kirjaamista koskeva lainkohta kuuluu tilinpäätöksen laatimisen perussäännöksiin samoin kuin tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus.

Edelleen, pysyviin vastaaviin kuuluvien rahoitusvälineiden arvonalentuminen on kirjattava arvonalennuksena kuluksi, jos rahoitusvälineen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi vielä rahoitusvälineen poistamatonta hankintamenoa pienempi.

Pitkäaikaiset arvonalentumistappiot

Kirjanpitolautakunta katsoo, että on hyvän kirjanpitotavan mukaista merkitä tuloslaskelmaan kuluina sellaiset pitkäaikaiset rahoitusvälinekohtaiset arvonalentumistappiot, joita on pidettävä menetyksinä sillä perusteella, että niiden tulevaisuudessa kerryttämä tulo on pysyvästi pienempi kuin asianomaisten rahoitusvälineiden vielä poistamaton hankintameno.

Kuluksi merkitään poistamattoman hankintamenon perusteella laskettu tappio.

Arvonalentumisen kirjaamisesta aiheutunut kulukirjaus, joka osoittautuu viimeistään tilikauden päättymispäivänä aiheettomaksi, on kirjattava kulukirjauksen oikaisuksi. Nämä palautukset merkitään tuloslaskelmaan enintään rahoitusvälineen tappion kirjaushetken poistamattoman hankintamenon mää-

rään, ylittävä määrä merkitään käyvän arvon rahastoon.

Käyvän arvon rahaston oikaisu

Kommenttina edelliseen sanottakoon, että asetuksen mukaan käyvän arvon rahastoa on oikaistava, kun rahoitusväline luovutetaan tai se erääntyy. Oikaisu lienee suoritettava myös silloin, kun rahoitusväline todetaan menetetyksi lopullisesti.

Oikaisu tarkoittanee rahoitusvälineestä käyvän arvon rahastoon tehtyjen (netto)kirjausten peruuttamista ja kirjaamista tässä tapauksessa kuluksi.

Kuluna vähentäminen, kirjaaminen kuluksi, tehdään tuloslaskelmassa. Jos oikaisussa on kysymys tilinpäätösperiaatteiden muutoksesta tai aikaisempia tilikausia koskevien virheiden oikaisuista, tehdään sellaiset yksinomaan omaa pääomaa (Edellisten tilikausien voitto/tappio) oikaisemalla.

Onko menetyksen määritelmä kirjanpitolainsäädännössä ja sen tulkinassa todellakin ”sellainen pitkäaikainen arvonalentumistappio, jota on pidettävä menetyksenä”?

Rahoitusväline arvopaperimarkkinalainsäädännössä

Arvopaperimarkkinalainsäädäntökokonaisuus uudistui vuoden 2013 alusta⁴. Sivulla 50 olevassa laatikossa esitetään rahoitusvälineen määritelmät sijoituspalvelulain (747/2012) 10 §:n mukaisesti.

Rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin täytäntöönpanoasetuksessa säädetään 1 momentin 6. kohdassa tarkoitettujen rahoitusvälineiden ominaispiirteistä ja 9-kohdan soveltamisalaan kuuluvista johdannaissopimuksista.

Arvopaperimarkkinalain mukainen määritelmä

Arvopaperimarkkinalaissa (746/2012) todetaan seuraavaa:

”Arvopaperilla tarkoitetaan tässä [arvopaperimarkkinalaissa] sellaista arvopaperia, joka on vaihdantakelpoinen ja joka on saatettu tai saatetaan yleiseen

liikkeeseen useiden samansisältöisistä oikeuksista annettujen arvopaperien kanssa. Tällainen voi olla esimerkiksi:

- 1) osakeyhtiön osake ja muun yhteisön vastaava osuus sekä tällaisesta oikeudesta annettu talletustodistus;
- 2) joukkovelkakirja tai muu velkasitoumus sekä tällaisesta oikeudesta annettu talletustodistus;
- 3) muu arvopaperi, joka oikeuttaa hankkimaan tai myymään 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua arvopaperin, taikka arvopaperi, jonka perusteella voi saada arvopaperin, valuutan, koron tai tuoton, hyödykkeen taikka muun indeksin tai arvon perusteella määräytyvän käteissuorituksen;
- 4) sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettu rahasto-osuus tai muu siihen rinnastettava yhteissijoitusyrityksen osuus.

Arvopaperina ei kuitenkaan tässä [arvopaperimarkkinalaissa] pidetä oikeutta, joka yksin tai yhdessä muiden arvopaperien kanssa tuottaa oikeuden hallita määrättyä huoneistoa, muuta tilaa tai kiinteistöä taikka kiinteistön osaa.

Rahoitusvälineellä tarkoitetaan tässä [arvopaperimarkkinalaissa] arvopaperia ja muuta sijoituspalvelulain (747/2012) 1 luvun 10 §:n mukaista rahoitusvälinettä.” □

- 1 Rahoitusveloista käypään arvoon arvostetaan rahoitusvälineet, jotka ovat rahoitusjohdannaisia tai osa kaupankäyntisalkkua.
- 2 Rahoitusveloista käypään arvoon arvostetaan rahoitusvälineet, jotka ovat rahoitusjohdannaisia tai osa kaupankäyntisalkkua.
- 3 Parhaimman käsityksen KILAn kannasta saa perehtymällä ko. kannanottoon kokonaisuudessaan.
- 4 Tasavallan presidentti vahvisti 14.12.2012 lait, jotka sisältyvät hallituksen esitykseen (HE 32/2012) arvopaperimarkkinoita koskevaksi lainsäädännöksi. Lait tulivat voimaan 1.1.2013.

KHT **Kari Lydmanilla** on kolmen vuosikymmenen kokemus koti- ja ulkomaisten yhtiöiden, säätiöiden ja yhdistysten tilintarkastuksesta.

Tilintarkastuksen uskottavuus ja laatu

HAASTATTELU JA TEKSTI / PONTUS TROBERG KUVAT / KESKUSKAUPPAKAMARI

– PCAOB:n luoma valvo-
jien yhteistyöverkosto luo
huomattavia edellytyksiä
tilintarkastuksen laadun
parantamiseksi globaalisti,
uskoo James Doty.

Puheenjohtaja James Doty PCAOB:sta kertoo henkilökohtaisia näkemyksiään tilintarkastuksen ajankohtaisista kysymyksistä.*

SARBANES-OXLEY -LAIN alaisia tilintarkastajia valvovan Public Company Accounting Oversight Boardin puheenjohtaja **James R. Doty** vieraili helmikuussa Suomessa. Vierailulla hän allekirjoitti Tilintarkastuslautakunnan puheenjohtaja **Antti Heikinheimon** kanssa Suomen ja USA:n välisen sopimuksen tilintarkastuksen vastavuoroisesta valvontayhteistyöstä.

Tiiviiseen ohjelmaan mahtui myös pieni haastattelutuokio Balanssi-lehden edustajan kanssa.

Menettivätkö tilintarkastajat uskottavuutensa talouskriisin myötä, puheenjohtaja James Doty?

– Vuoden 2008 talouskriisi herätti kysymyksen tilintarkastuksen merkityksestä sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Tilintarkastajia ei voi syyttää kriisistä vaan huomio on kiinnitettävä kaikkiin ilmenneisiin puutteisiin kriisin taustalla. Hallituksilla, keskuspankeilla ja myös muilla instituutioilla oli oman osansa kriisissä. Mei-

* Esitetyt mielipiteet ovat puheenjohtajan James Dotyn omia eikä niitä tule liittää PCAOB:hen kokonaisuutena tai sen muihin jäseniin tai henkilökuntaan.

dän pitää kuitenkin asettaa mahdollisimman korkeat odotukset tilintarkastukselle. Tilintarkastus tulee suorittaa huolellisesti, jotta tilinpäätöksen käyttäjät voivat pitää tarkastuksen tuloksia luotettavina.

Mikä on näkemyksesi tilintarkastajan riippumattomuudesta ja tilintarkastusyhteisön rotaatiosta?

– Ilman ulkoista ja todellista riippumattomuutta tilintarkastajan työhön ei voi luottaa. Public Company Accounting Oversight Boardin valvontatyössä tulee jatkuvasti esiin tilintarkastuksia, jotka viittaavat siihen, että tilintarkastaja ei ole suhtautunut tilintarkastustoimeksiantoon kaikilta osin sillä objektiivisuudella ja ammatillisella skeptisyydellä, jota häneltä edellytetään. On ollut tilanteita, joissa tilintarkastusyhteisön osakkailla ja ylemmällä johdolla on mahdollisesti ollut taipumus hyväksyä yrityksen johdon näkemykset sen sijaan, että tilintarkastajat olisivat omaksuneet riippumattoman näkökannan.

Vastaavanlaista evidenssiä valvontatyössä on löydetty myös Euroopasta ja muista oikeusvaltioista. Tilintarkastusyhteisöt omaksuvat toisinaan nopeasti johdon väittämiä tukevaa todistusaineistoa ottamatta tarpeeksi huomioon materiaalia, joka viittaa päinvastaiseen suuntaan.

Public Company Accounting Oversight Boardin julkaisussa **Concept Release** (2011-006) elokuussa 2011 karotetaan näkemyksiä tilintarkastusyhteisön rotaatiosta ja riippumattomuudesta. Rotaation puolestapuhujat uskovat, että tilintarkastuspalkkion jatkuvuutta rajoittamalla tilintarkastaja vapautetaan yritysjohdon painostuksesta ja hänelle annetaan mahdollisuus tarkastella yrityksen raportointia puhtaalta pöydältä.

Vastustajat ovat huolissaan asiakkaalle ja tilintarkastusyhteisölle aiheutuvista kustannuksista, jotka syntyvät tilintarkastajan vaihdoksesta. He ovat myös esittäneet huolensa siitä, että ti-

lintarkastuksen laatu kärsii vaihdosta seuraavina alkuvuosina.

U.S. Securities and Exchange Commissionin entiset laskentatoimen pääjohtajat ja eräät muut tahot ovat vakuutelleet, että tilintarkastajan rotaatio tukee riippumattomuutta ja sellaista hyötyä ei saavuteta yksinomaan vaihtamalla vastaavaa tilintarkastajaa. Elokuun 2011-julkaisussa PCAOB pyytää avoimesti näkemyksiä siitä, millä tavalla tilintarkastajan riippumattomuutta, objektiivisuutta ja ammatillista skeptisyyttä voidaan edistää.

Lainsäätäjien on joka tapauksessa huomioitava kaikkien osapuolien – mukaan lukien tilinpäätöksen laatijoiden ja tilintarkastajien – huolenaiheet ja argumentit. Public Company Accounting Oversight Board seuraa tiiviisti EU:n kehitystä, tulevathan EU:n päätökset vaikuttamaan kansainvälisiin tilintarkastusyhteisöihin.

Miten näet tarkastusvaliokunnat ja tilintarkastuskertomuksen raportointimallin?

– Tarkastusvaliokunnalle tulee kommunikoida se, mitä tilintarkastaja on todella havainnut tilintarkastuksessaan. Riskiraportointia tarkastusvaliokunnalle tulee yleisesti kehittää. Tilintarkastajan tulee ymmärtää asiakkaan riski- ja vakavaraisuustilannetta ja viestiä nämä riskit valiokunnalle.

Tilintarkastajan ei kuitenkaan pidä omaksua johdon vastuuta tai tehtäviä. Tarkastusvaliokunta tarvitsee erilaisista osaamista, jotta se voi hoitaa tehtäviänsä. Asianajajat, akateemisen alan asiantuntijat ja muunlaista kokemusta omaavat henkilöt pystyvät sopivalta tavalla täydentämään tarkastusvaliokunnan talousosaamista. Valiokunnan tehtävät ovat kehittyneet viimeisen 20 vuoden aikana. Ja kehitys jatkuu Yhdysvalloissa edelleen erittäin dramaattisesti vuonna 2002 vahvistetun Sarbanes-Oxley lain myötä. Sen mukaan tilintarkastajan nimittäminen ja päätös tilintarkastuspalkkiosta kuuluvat tarkastusvaliokunnan vastuulle pörs-siyhtiössä.

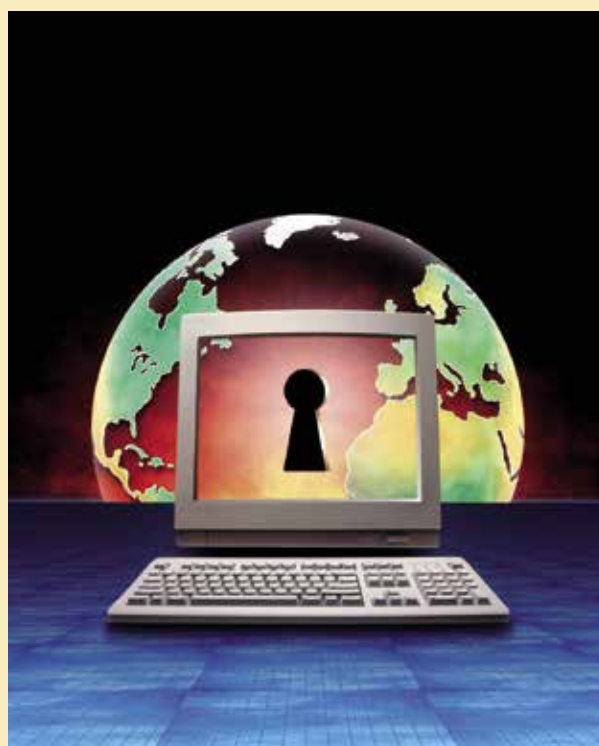
MEIDÄN PITÄÄ ASETTAA MAHDOLLISIMMAN KORKEAT ODOTUKSET TILINTARKASTUKSELLE.

Uusia tilintarkastuskertomusmalleja tutkitaan sekä Yhdysvalloissa että Euroopassa. Yksi tärkeimmistä aiheista on ollut raportointi toiminnan jatkuvuudesta ja epävarmuudesta sekä riskeistä yleensä. Epäilyä yritystoiminnan jatkuvuudesta on erittäin haasteellista raportoida siten, ettei esitetty epäily johtaisi itseään täydentävään ennustukseen. Asiaan liittyy ongelma siitä, millaisella aikavälillä jatkuvuutta arvioidaan. On kysytty, pitäisikö sitä arvioida yli vuoden aikavälillä.

Puheenjohtaja James Doty, mikä on näkemyksesi tilintarkastuksen laadusta maailmanlaajuisesti?

– Maailman suurimpien listattujen yhtiöiden sijoittajille tilintarkastuksen laatu tarkoittaa luonnollisesti globaalia tilintarkastuksen laatua. Tilintarkastajat eri maissa myötävaikuttavat tilintarkastuksen suorittamiseen päävastuullisen tilintarkastajan vaihtelevan valvonnan alaisina.

Tilintarkastuskäytännöt voivat eri maissa vaihdella paikallisten kulttuuritekijöiden takia ja nämä eroavaisuudet voivat olla hyvinkin merkittäviä nopeasti kasvavissa talouksissa kuten Kiinassa ja Intiassa. Paikallisten erojen ymmärtäminen on tärkeää, jotta voidaan keskittyä niihin, jotka mahdollisesti vaarantavat tilintarkastuksen laatua. Tämän vuoksi PCAOB:n luoma tilintarkastusvalvojen globaali yhteistyöverkosto ja vireillä oleva työme verkoston laajentamiseksi luovatkin huomattavia edellytyksiä tilintarkastuksen laadun parantamiseksi maailmanlaajuisesti. □

KUVA: iVphotoStock

Suomalaisille yritysvastuu- raporteille tarjolla kansainvälistä näkyvyyttä

Raporttien rekisteröinti GRI-tietokantaan helpottuu, samoin raportojen mahdollisuus saada kansainvälistä näkyvyyttä.

KESTÄVÄN kehityksen mukaista vastuullisuusraportointia edistävä GRI-järjestö tarjoaa myös suomalaisyhtiöille maailmanlaajuisen foorumin yritysvastuuraporttiansa esittelyyn. **Sustainability Disclosure Database** -tietokannasta löytyy yli 11 000 raporttia 4 000 eri organisaatiolta.

Maksutonta tietokantaa käyttävät mm. analyytikot, toimittajat ja järjestöaktiivit. Tietokannan kuukausittainen kävijämäärä ylittää 10 000:en. Kävijät voivat vertailla yritysten vastuullisuusraportointia toimialoittain ja maantieteellisten alueiden kesken.

Parisenkymmentä suomalaisyritystä on jo hyödyntänyt tietokannan tarjoamaa mahdollisuutta viestiä vastuullisuudesta. Määrä on silti vielä vaatimaton, kun huomioidaan, että nykyisellään jo 150 yritystä ja organisaatiota raportoi toimintansa taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista Suomessa.

GRI:n tietokantakumppani Finnish Business & Society – FiBS – auttaa vastuuraporttien kansainvälisestä rekisteröinnistä kiinnostuneita suomalaisyrityksiä. Se on ryhtynyt koostamaan sähköistä tietokantaa kotimaisista yritysvastuuraporteista. Tietokanta tulee muodostamaan osan GRI:n tietokannasta.

GRI:n tarjoamasta kansainvälisestä näkyvyydestä kiinnostunut yritys pääsee rekisteröitymään FiBS:n kotisivujen kautta kansainväliseen tietokantaan. Pelkästään suomenkielellä julkaistu raportti ei enää ole este GRI-rekisteröitymiselle, sillä FiBS:n huolehtii tarvittaessa raporttien käännöstyöstä.

Musta aukko

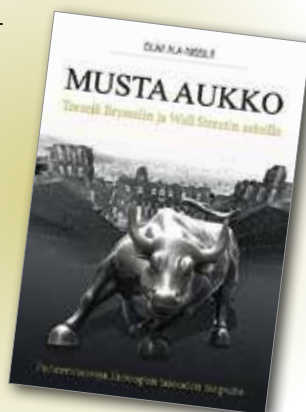
Teesejä Brysselin ja Wall Streetin seinille

Kevään uutuusteoksessa Brysselin ja Wall Streetin seinille teesejä naulaa **Olavi Ala-Nissilän** johdolla nimekäs joukko Euroopan huippuasiantuntijoita:

**Esko Aho • Vitor Caldeira • Edite Dzalbe • Markku Hirvonen
Kersti Kaljulaid • Hannu Laurila • Erkki Liikanen • Harald Noack
Tuomas Pöysti • Olli Rehn • Jukka Vesala • Jukka Wuolijoki**

Kirja pölyyttää kriisin syitä ja seurauksia sekä suomalaisesta että eurooppalaisesta näkökulmasta pureutuen mm. hyvän hallinnon tärkeyteen, harmaan talouden torjuntaan sekä korruption ja moraalikadon ongelmiin.

Ilmestyy Eurooppa-päivänä 9.5.
Ovh. 44 €

LUKUNÄYTE JA TILAUKSET:
KHTMEDIA.FI/JULKAISUT

Yrityskauppa

2. painos

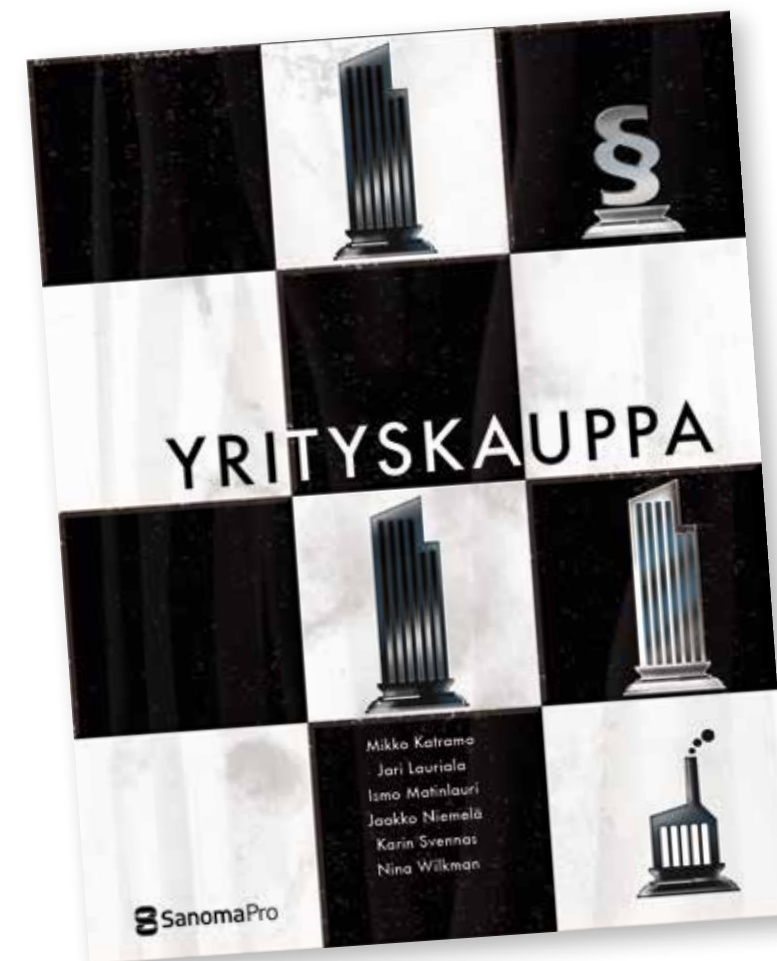
Kirjan ensipainos oli esillä tällä palstalla noin puolitoista vuotta sitten (Tilintarkastus 6/2011). Silloin kiinnitin huomiota kirjan kattavuuteen ja aiheeseen liittyvien erityisalueiden käsittelyn perusteellisuuteen. Pidän konkreettisista esimerkeistä ja muutenkin neuvovasta sävystä, joka tarinan kuljetuksessa oli hallitseva piirre.

Yrityksen rakenteellinen kehittäminen on yksi niistä välineistä, joita liikkeenjohtajilla on käytettävissään. Viime vuosikymmenet hallitsevana tendenssinä on ollut keskittyminen ydinliiketoimintaan, jolloin rönsyiksi katsottavat liiketoimintalueet tai toiminnot, joiden ulkoistaminen on katsottu keinoksi vapauttaa resursseja liiketoiminnan halutun kärjen kehittämiseksi, on järjestelty yrityskaupan avulla toisen firman osaksi.

Myös pk-sektorilla yrityskauppaa on tehty vilkkaasti, mm. yrittäjien eläköitymisiin tai kasvun rahoittamiseen liittyen. Toisin sanoen yrityskaupat ovat keskeinen osa liikkeenjohtamisen ja myös omistamisen käytäntöä.

Johdantona aiheeseen toimii luku yrityskauppaprosessien johtamisesta, jossa aiheita käsitellään niin ostajan kuin myyjänkin kannalta. Ostajalle kysymys määritellään liiketoiminnan kehittämiseen liittyvänä, mikä edellyttää tarkastelemaan potentiaalista ostokohdetta ja sen integraation vaikutuksia ostajan liiketoimintakokonaisuuden kannalta. Myyjän kannalta asia määritellään vaihtoehtoisina tapoina järjestää yrityksen myynti joko suorana neuvotteluna tai huutokauppana.

Pelkästään yrityksen arvonnäilytyksestä on kirjoitettu omia kirjojaan, mutta noin sata sivua tässä yhteydessä puoltaa hyvin

paikkaansa myös osana tätä pakettia. Kaupanhinnan määrittely on olennainen osa aihetta, ja eri vaihtoehdot on syytä tuntea.

Mitä veroseuraamuksia yritysjärjestelyllä on? Ja miten yritys rakenteen suunnittelulla voidaan vaikuttaa verotusseuraamuksiin? Miten yrityskauppa rahoitetaan? Ja mitkä ovat eri vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia? Millaisia sopimuksia yrityskauppaan sen eri vaiheissa liittyy? Entä sitten kun kauppa on tehty, mitä sitten on vielä tehtävä? Erityisesti näihin kysymyksiin saadaan kirjasta vastauksia.

Lisäpainos on tullut varsin pian. Tämä lienee mahdollistanut ensipainokseen usein sisältyvien pikkuvirheiden korjailun, ja ylipäättänsä lisäpainos on tullut tarpeelliseksi hyvin kaupaksi menneen kirjan varastojen ehtyessä. Kyseessä ei siis ole läpikotaisin uudistettu laitos.

Kirjoittajat Mikko Katramo, Jari Laurila, Ismo Matinlahti, Jaakko Niemelä, Karin Svennas ja Nina Wilkman
Sarja SanomaPro
Kustantaja Sanoma Pro Oy, 2013

Professori, KTT
Jukka Pellinen
Jyväskylän yliopiston kauppa-
korkeakoulusta
esittelee
ajankohtaisia
laskentatoimen ja
taloushallinnon
kirjauutuuksia.

Tilikirjojen kansiin tallentui keskiaikaisia lauluja

TEKSTI / BRITA NURMI KUVAT / KLAUS SOMERKOSKI

Uskonpuhdistuksen ansiosta ainutlaatuis- ta kulttuurihistoriaam- me tallentui tilikirjojen kansiin jälkipolvien näh- täväksi, laulettavaksi ja kuultavaksi.

YKSINKERTAINEN ja nöyrä laulu halkaisee Naantalın birgittalaiskirkon tilan ja soi äänikerroissa hauraasti. Instrumenttina on laulajan oma keho, ja keskiaikaisen kirkon jylhät kivi- seinät. Historia, mahdollisimman muuttumattomana, on ainutlaatu- sella ja aidolla tavalla läsnä. Kiire katoaa, on hiljaisen laulun aika.

**Kiitos kirjanpitäjälle
nuottikuvan säilymisestä**
Musiikkipedagogi ja tutkija **Hilkka-
Liisa Vuori** on avannut nuottikuvan
kuultavaan muotoon. Tähän tarinaan

liittyy myös säntillinen kirjanpitäjä, jonka ansiosta nuottikuva on säilynyt pergamentilla 600 vuotta.

– Ihmisen keho ei ole muuttunut vuosien saatossa paljontaan; keskiai- kaisen kirkon seinillä on arkeologi- nen muisti, niinpä birgittalaislaulu on- kin harvinainen ja elävä rekonstruoin- ti, kuva menneisyydestä. Konsertissa

*Hilkka-Liisa Vuori
tutustui vuosisatojen
takaiseen tilinpitoon
tutkiessaan historial-
lisia rukouslauluja.*

kuulijoilla on lupa olla silmät kiinni ja matkustaa ajassa mielensä mukaan, Vuori sanoo.

Sivistystä ja kädentaitoja

Luostarielämä kukoisti Naantalissa 1400-luvulla. Pyhä Birgitta julistettiin katolisen kirkon pyhimykseksi kuo- lemansa jälkeen, ja Armon laaksoon,

Naantaliin perustettiin hänelle pyhitet- ty luostari. Naantalın birgittalaisluosta- rissa toimi 60 nunnaa ja 15 munkkia.

Luostari oli ensimmäinen Suomessa si- jaitseva laitos, jossa jaettiin sivistystä myös naisille. Samalla edistettiin maallista kult- tuuria kuten kirjoitus- ja käsityötaitoja.

Luostarikirkon nunnien ja munkki- en tehtävänä oli kopioida birgittalaissi-

sarten laulukokoelman *Cantus sororum*in nuotteja. Laulujen tekstit on kirjoitta- nut itse pyhä Birgitta. Opillisuudesta ja sävelistä vastasi hänen rippi-isänsä ja työtoverinsa munkki Petrus Skännin- geläinen.

Sisarten lauluja -kokoelmassa jokai- selle viikonpäivälle oli oma teemansa. Maanantaisin laulettiin Jumalan äidis- →

tä, tiistaina patriarkoista, keskiviikkona Marian syntymästä, torstaina Kristuksen syntymästä, perjantaina kärsivästä Kristuksesta ja lauantaina ylösnousemuksesta. Sunnuntain aiheena oli pyhä kolminaisuus, ja joka päivä mukana teemassa oli myös Maria.

Pergamenttilehdet eläimen nahasta

Birgittalaissisarten hetkipalvelulauluihin väitöskirjassaan perehtynyt musiikin tohtori ja vokalisti Hilkka-Liisa Vuori selvensi tutkimuksessaan nuot tikuvan laulettavaan muotoon.

– Nuottikuvat kopioitiin käsin vahvoille eläimen nahasta valmistetulle pergamenttilehdille. Usein yksi käsi on kopioinut nuottikirjoitusta ja toinen värittänyt alkukirjaimia. Kopiointi on ollut osa rukouselämää kuten kaikki muukin työ luostarissa, Vuori kertoo

Uskonpuhdistus toi tarkan tilinpidon

Pohjolassa alkoi vaikuttaa 1500-luvulla uskonpuhdistus. Katolilaisuutta alettiin pitää vääräuskoisena hapatuksena, kirkkojen esineistöä tuhottiin ja luostarit lakkautettiin.

Myös hienot, latinankieliset nuottikirjoitukset kävivät pikku hiljaa tarpeettomiksi, kun saarnoja ryhdyttiin pitämään kansan omalla kielellä. Naantalin luostari toiminnan vähitellen päättyessä kuvaan astuvat kirjanpitäjät ja voudit.

Taloushallinto 1500-luvulla edellytti tarkkaa kirjanpitoa. Niinpä pieninkin seurakuntakirkko piti lukua menoistaan ja tuloistaan.

Papisto merkitsi sukupolvesta toiseen seurakuntansa taloutta koskevat asiat pieneen vihkoon. Tilivihkoihin on merkitty tuhansia henkilön- ja paikannimiä sekä suorituksina rahaa, karhuntaloja, eläimiä ja luonnontuotteita. Valmistuneet pikkuvihot sidottiin yhteen tilikirjoiksi.

Kierrätystä Kustaa Vaasan tapaan

Kustaa Vaasan aikaan koko kirkon omaisuus takavarikoitiin valtiolle.

Tämän suuren gradualekirjan lehden keskellä kulkee tilikirjan selkä, ja sen marginaaliin kirjattu otsake kertoo sen suojanneen vuoden 1606 tilejä.

Tämä messukirjan lehti on suojanut Karjaan kartanon tilejä vuodelta 1560. Merkintä kertoo, että Juhanan tilikammarin kirjuri Thomas Henriksson on tarkastanut tilit. Merkinnoista voidaan päätellä, että käsikirjoituslehti on sidottu tilin ympärille Turussa, ja on siis Suomesta peräisin.

Herttuakunnan tilit tarkastettiin Turussa

Nuottikuvia sisältänyt kaksiosainen ja kestävä pergamentti sopi mainiosti tilikirjan kanneksi. Tavallista oli, että pergamenttifoliota leikattiin surutta oikean kokoiseksi.

– Käytännössä nuottikuvien analysointi on ollut puuttuvien sivun osien jäljittämistä. Ne ovat onneksi muuttuneet melko vähän ja rikkoontuneiden sivujen nuotteja on saatu ehyiksi kokonaisuusiksi vertailemalla ja yhdistä-

mällä Vadstenan ja Naantalin aineistoa, Vuori sanoo.

Turussa on ollut Kustaa Vaasan pojan Juhanan aikaan oma tilikamari, jossa herttuakunnan tilit tarkastettiin. Lopulta valtakunnan kaikki tilikirjat arkistotiin Tukholman kuninkaanlinnaan. Linnan arkistoa koettelivat monet tulipalot, minkä vuoksi vanhoista nuottipergamenteista löytyy kuumuuden, noen ja sammutusveden jälkiä.

Pergamenttikannet päätyvät Helsinkiin

Suomen alue siirtyi Ruotsilta Venäjälle vuonna 1809. Kaikki Suomea koskevat asiakirjat laivattiin ensin Turkuun ja myöhemmin Helsinkiin.

Helsingin yliopiston kirjaston neuvokkaat kirjastonhoitajat **Edvard Grönbld** ja **Fredrik Pipping** huomasivat 1800-luvun puolivälissä tilikirjojen suojana olleet pergamenttikannet ja säilöivät ne. Säilötty kokoelma sisältää 9 200 pergamenttilehteä noin 1 500 kirjasta, joista osaa voi nykyisin katsella Kansalliskirjaston erityislukusalissa Helsingissä.

Kulttuurihistoriaa tilikirjojen kansissa

Tutkijat ovat suhteellisen yksimielisiä siitä, että keskiajan voudit ovat olleet suurpiirteisiä ja ronskeja leikkellessään pergamentteja tilikirjojen kansiksi. Voudintilien kansina on säilynyt paljon sellaista, mikä olisi tuhoutunut tai kullunut loppuun vuosisatojen käytössä.

Kuusisataavuotisen tarinan lopussa seisookin kiitos kirjanpitäjälle kestävä kehityksen vaalimisesta sekä pohjoismaisen ja eurooppalaisen kulttuurin säilyttämisestä jälkipolville! □

Vanhoja nuotteja sisältävä Kansalliskirjaston kokoelma Fragmenta membranea on nyt kaikkien ulottuvilla internetissä.

<http://keskiaika.kansalliskirjasto.fi/#!itemId=1&groupId=1&lecture=27>
<http://fragmenta.kansalliskirjasto.fi/handle/10024/5>

Sisarten lauluille löytyy kuulijoita ja käyttöä nykyajassa

Hilkka-Liisa Vuoren ja **Johanna Korhosen** yhtye Vox Silentii esittää sisarten lauluja, jotka välittävät Marian kunnioitusta tuhatvuotisella pohjavireellä. Yhtye on erikoistunut varhaiskeskiajan ja keskiajan kristilliseen musiikkiin, rukouslauluun. Pyhän Birgitan Vadstenaan luostarisääntöihin jättämien ohjeiden mukaan laulaja tulisi laulaa kaikessa nöyryydessä, jalosti, iloisesti, vakavasti, yksinkertaisesti, hitaasti, ei laiskasti eikä epävireisesti eikä loistella äänellä.

– Asiaa monimutkaistaa se, että näitä kaikkia ohjeita pitäisi noudata koko ajan, Vuori naurahtaa.

Hän kertoo, että luostarissa nunnat aloittivat lauluharjoituksen laulamalla monotonista äännettä ”niin kauan, että olivat yksimielisiä siitä, miten a on laulettava”.

– Koenkin, että opetan ihmisille meditaatiota äänellä. Puhun sisäisestä luostarista, rauhoittumisesta ja rukouksesta. Kätilöopiston kanssa teen yhteistyötä siten, että luostarilaulujen meditatiivista ja rauhoittavaa tunnelmaa käytetään myös synnytyskipujen hallinnassa. Moni voi pitää tällaista omituisena, mutta itse kuuntelemla tai laulamalla saa asiasta paremman kuvan. Perinteistä laulutaitoa ei tarvita, vaan kaikki voivat osallistua.

BALANSSI

Raportointi & hyvä hallinto

ILMESTYMISSAJAT VUONNA 2013

2/2013	22.4.2013
3/2013	14.6.2013
4/2013	16.9.2013
5/2013	25.10.2013
6/2013	20.12.2013

BALANSSI

Raportointi & hyvä hallinto

Lähetä yhteystietojen muutokset, lehden jakelua koskevat tiedustelut ja laskutusta koskevat yhteydenotot sähköpostitse uuteen osoitteeseen:

toimitus@balanssilehti.fi

KHT-YHDISTYKSEN, HTM-YHDISTYKSEN JA SISÄISET TARKASTAJAT RY:N JÄSENET

Ilmoita uudet yhteystietosi suoraan yhdistykselle, jonka jäsen olet:

kht@kht.fi
anne.suvanto@htm.fi
anne-maj.viio@theiia.fi

www.balanssilehti.fi

BALANSSI TILAUS

☐ Kestotilaus alkaen _____
Kestotilaus vuonna 2013 on 115,00 euroa (sis. alv 10 %). Tilaus sisältää kuusi numeroa ja cd-romin v. 2012 ilmestyneistä Tilintarkastus-lehden numeroista.

NIMI _____

OSOITE _____

Laskutus, ellei sama kuin toimitusosoite

NIMI _____

OSOITE _____

/ 2013 ALLEKIRJOITUS

BALANSSI Fredrikinkatu 61 A, 4. krs, 00100 Helsinki • toimitus@balanssilehti.fi, faksi (09) 694 9215, www.balanssilehti.fi

VASTAAN-
OTTAJA
MAKSAA
POSTIMAKSUN

BALANSSI

Tunnus 5007630

00003 VASTAUSLÄHETYS

Tulevaisuuteen ulottuvaa taloushallinnon osaamista

Visma Services on varma kumppani, kun taloushallinto yhä laajemmin suuntautuu automaatioon sähköisessä ympäristössä. Jatkamme nopeaa kasvua, alueellista laajentumista ja sovellusten kehittämistä nykyhetkeä ja tulevaisuutta varten.

Visma taloushallinnon ulkoistamispalveluiden kärjessä

Visma tarjoaa taloushallinnon ja henkilöstöhallinnon palvelut myös selainpohjaisena pilvipalveluna. Tämä mahdollistaa joustavan työnjaon Visman ja asiakkaan välillä. Asiakas voi näin itsekkin osallistua työprosessiin haluamallaan tavalla.

Taloushallinnon ohjausjärjestelmä mahdollistaa uusia tehokkaita toimintatapoja. Automatisoinnista huolimatta palveluiden laatu ja luotettavuus lepää silti jatkossakin Visman tunnetusti ammattitaitoisen henkilöstön varassa.

Visma Services on osa pohjoismaista Visma-konsernia, jossa työskentelee noin 5 000 eri osa-alueiden asiantuntijaa palvelemissa noin 340 000 asiakasta. Suomessa Visma Services työllistää yli 500 taloushallinnon ammattilaista yli 20 paikkakunnalla.

Visman kattavat palvelualueet

- Laskentapalvelut
- Tilitoimistopalvelut
- Palkkahallinnon palvelut
- HR-palvelut
- Johdon ratkaisut ulkoistamiseen
- Kansainväliset taloushallinnon palvelut

Ota yhteyttä, niin kerromme lisää eri palveluratkaisuistamme. Lähetä viesti vsf.myynti@visma.com tai soita 010 756 40

Ammattitaidolla ja vastuulla